Prestaskólinn

Pridia Bok.

um

Paũ sama Christendom,

og Innra Mannenn,

I hvorre sijnt verdur

Hvorneñ Gud hefur lagt, þann yppærlegasta Fiedsiod, nefnelega sitt Rijke, i Mannsens Hiarta, liika sem eirn folgeñ Fiesiod a Akre, og so sem eitt Guddomlegt lios vorrar Salar; og hvorneñ það sama eige i oss ad uppleitast eflast og styrkiast.

Sammanskrifud af þeim hattuplysta Guds Manne,

Doctor Johan Arndt,

Fordum General-Superintendente i því Hertugadæme Luneburg;

Enn a Norrænu utlogd af þeim trulinda Guds Pienara,

Sira Þorleife Arnasyne,

Firrum Profaste yfer Skaptafells Syslu.

Luc. XVII.

Sia Guds Rijke er hid innra hia yduc.

Matth. VII.

Það er þraungt Port, og mior vegur, sem til Lijfsens leider, og þeir eru faer, sem hañ rata.

KAUPMANNAHÖFN, 1731

Matth. V.

Sæler eru hreinhiartader; þvi þeir munu Gud sia.

Formaleñ.

Lyka so sem pad Natturlega Lyfed, hefur sinn Troppugang; syna Barnæsku, Mannsdoms Ar, og Alldurdom; eins lyka hefur pad andlega Lyf Truarennar, syn viss Stig og Troppur; pvi pad byriast med sannre Ydran, og umvendan til GUds, fyrer hvoria Madurenn snyst fra ogudlegu, og athugalausu Framferde, og Stundar uppa Gudrækne, Heilagleika, og Rettlæte. Par epter gefst honum, eñ stærre Upplysing i pvi hinu Goda, sem reiknast ma, so sem Midalldur pess innra Mañsens, hvored ydkar sig i Skodun, og yfervegun himneskra Hluta, i Bæn og Akalle til GUds, sem og Polenmæde i Krosse og Motlætingum. Hier vidbæteſt / sa fullkomne og radsette Alldureñ, edur Truarennar, og pess andlega Lyfsens, Fullkomlegleike: Sem ecke er innefalenn; so sem sumer meina, i storre Gladværd i Andanum; helldur i kostgiæfelegre, og vareigdarsamlegre Gaungu a ollum Gudspegum, so ad Madurenn stundar til ad um-

...ya aut illt, af ollum Kroptum; ervidar sy fellelega uppa syna Velferd med Ugg og Otta, ad heya godann Bardaga i ollum tilfellum og bihallde so Trunne og godre Samvitsku allt til enda; og ad allt hans Hiarta, Sal og Ande meige vardveitast, hreinu og ostraffanlegur allt til þess dags Drottens vors JEsu Christi. 1. Thess. 5. ad Madurenn lykest ecke þessum Heime i neirre osidseme, helldur geime sig fra honum osleckadañ; og rannsake hvor ad sie, Guds godur Hægelegur og algiordur Vilie, Jac. 1. og stunde til þess af fremsta mætte, ad laga sinn Lifnad epter honum i ollum Hlutum, og ad kostgiæfa alltyd framar ad filgia epter Guds Vilia, enn ynum eigenn Vilia; hann a ad afneita sinne eigenn Gedpeckne Lyst og tilheigingum, sinne eigenn Elsku og Virdingum. Somuleides skal hañ umgangast med synum Naunga fyrer utann allt Hneixle, fordast allt þad sem hefur illt Alit, og med Postulanum Paale Stunda til þess af Ollu Megne, ad hafa goda Samvitsku, bæde fyrer Gude og Monnum; so ad Madur med Kostgiæfne, erfide þar uppa, ad hann vante ecke Act. 20. neitt af ollu þvi, sem heirer til þvi Lyferne, sem Gude er peckt og þægelegt: soddann fullkomlegleika kallar Paall i Pistlenum t Eph 4. Mæling fullkomens Alldurs Christi, og Fullkomenn Mann i Christo; Epter þessum Fullkomle-

lei

leika, byriar oss ad sækia, þvi Madurenn a ad stunda til þess, ad hann fare vaxande, alltyd meir og meir i ollu Godu, dempe og yfervinne alltyd meir og meir Syndena, og þad vonda: Þess vegna seiger Christur, Matth. 5. Þier skulud ecke meina, ad Jeg sie komenn til ad uppleisa Logmaled. Jeg er ecke komenn til ad uppleisa Logmaled, helldur til ad uppfilla þad, vered algiorder, lyka sem ydar Fader er algiordur.

Þar fyrer filger og eirnenn Meistarenn, sem giort hefur þetta Skrif um þañ sanna Christendom, so fastlega ad þvi; ad Menn skule leggia sig epter þeim retta Fullkomlegleika; hann aminner alvarlega, ad stunda þar epter. Sierdeiles i þessare Þridiu Bok, þad hefur hann og so adur giordt i Fyrstu Bokar 40 Cap. og 7du Regl. Jtem i Annarar Bokar 4. Cap. Enn af þvi ad sodann Fullkomlegleike kann ecke ad vere hia einum, nema þvi ad eins, ad Guds Ryke sie hid innra i honum; þar fyrer hondlar og Meistarenn i allre þessare Þridiu Bok, sierdeiles um Guds Ryke hid inra i mañenum: hvort ad er sodann ein Materia, um hvoria i allann mata er vandt ad hondla þeinkia og tala. Þvi sa sem hefur Guds Ryke i sier, hann er Guds Mustere og Bustadur; þvi þo Gud, epter sinne almennelegre allstadar Nærveru, sie i ollum hlutum, ecke i þañ maata, ad hann sie i þeim inneluktur, helldur med odrum ogry-

anlegum hætte, fyrer hvorn hann upphyr
æde Himen og Fiord; þa er hann þo einkum
og sierdeiles i upplystre Mannsens Salu, byr
i henne, og hefur sitt adsetur i henne, so sem i sin-
ne Mynd og Bylæte. So er þa sa Madur,
sem Guds Ryke hefur i sier, Guds eigenleg Verk-
stofa, þvi Gud er ecke ydiulaus; hann er ecke
utann einsamallt verk og giorningur; þar fyrer
er hann og so einsamall giorningur, i þeim
Fronnu og Gudhræddu, verkandi i þeim allt
gott. Bœner þvilyks Mans verda af Gude
heirdar; Drottenn svarar þeim giarnan, sem
hafa hanns Ryke i sier hid innra, uppa oll þeir-
ra Tilmæle, og hiartans Andvarpaner, hann
veiter þeim hvad þeir umbidia, og hvornenn
skyllde hann seigia þeim nei um nokud, i hvor-
ium hann hefur sinn Bustad? So er þar langt
fra, ad hann neite soddan Monnum nockurs,
ad han þar ad auke meddeiler þeim sialfum sier,
þvi eckert er honum kiærara, enn ad hann kun-
ne ad meddeila sier ollum þeim sem epter hø-
num leita. Guds Rijki er þad og eirnenn, fy-
rer hvort Madurenn fær huggun i allre Neid og
Hormungum: þvi Guds Rijke er Fridur og
Fognudur i H. Anda, so ad sa rett truade kann
þess vegna ad seigia med oruggu Trauste: Drot-
tenn er mitt Lios og miin Saluhialp, fyrer hvorium skal
eg ottast, Drottenn er Kraptur mijns Lyfs, fyrer hvorium
skyllde eg hræddur vera? Ps. 27. þo eg gange i Myrkvum
dal

dal, þa otkast eg ecki þvi þu Drottenn ert hia mier: Pſ. 23. Þesse Huggun verkar þad i eirne truadre Manneskiu, ad hun virder alla heimsens gledi, hia Guds vinattu fyrer ecke neitt; og allann Sætleika Veralldarennar fyrer Beiskiu. Í þessare Meiningu seiger hinn heilage Bernhardus, ad su Sal, sem einusinne hefur riettelega lært ad ganga inn i sit Hiarta til Guds, ad leita þar hanns Andlitis og smacka hanns Nærveru, hun reikne þad fyrer soddann Kvalræde, ad vijkia aptur ut þadann, til ad sækia epter Heimsens og Holldsens Munadar lyfe, og ad metta þær osedianlegu Gyrnder utvortis Skilningar vita, med tymanlegre Lystefeme; ad hann efast þar um, hvort hun munę ecke helldur vilia lyda Helvijtes Pynu i langann tijma. Þesse Hugsvolun gefur stundum af sier a einu Augnablike, so listelega Byrtu og Glansa i Salunne, ad hann er outseigianlegur, betre en Himen og Jord, ja hinn allra lyflegaste yndislegleike allra skapadra Skiepna, er so sem ecke neitt ad reikna hia honum, so ad Madurenn hropar þa upp i Hiarta synu, med Petre a Fiallenu seigande; Herra! hier er oss gott ad vera: hann lætur þa Heimen giarnann fara sinn veg, til þess ad hann meige alltijd fa ad Niota soddann yndeslegs Glansa.

Sa sem hefur Guds Rijke i sier innra, hann

annur ecke einasta þann hædsta Goda i sia sier, þar med, ad han leitar epter Gude i synu Hiarta, og hitter hann; helldur og eirnenn sier grant, i hvad stora Eijmd og Hormung hann ratade, ef hann skyllde missa Gud, og ecke leita hanns; hann formerker þa, ad nær Salenn deyr fra þessa Heims Lyst og Bijlyfe, þa lifer hun i Gude, so sem uppruna syns Lijfs.

Enn þvi meir hun lifer epter Heimenum þvi meir deyr hun fra Gude, og ma þess vegna um syder deya þeim eilyfa Dauda. So er þad og eirnenn Guds Rijke, hvar med Hiarta Mannsens, upplyseſt i ollum naudsynlegum Lærdome Saluhialparennar, þad er sa rette Heilags Anda Skole, sem innebindur i sier þa andlegu Smurningu, um hvoria Johannes talar til allra Rettruadra, i fyrra Sendebrefe og 2 Cap. a þennann hatt. Þier hafed Smurningena af þeim sem er Heilagur, og vited alla hlute. Þetta er og eirnenn þar med þess betra, ad Guds Rijke er ecke utvortes, helldur innvortis Salarennar gode, hun hefur þad i sialfre sier, og þarf ecke ad hlaupa edur raasa langann Veg um Heimenn epter þvi, ecke helldur þarf hun til þess storar menter adfaa þad, ecke margar Bækur, edur kunnattu margra Tungumala helldur kann hun fyrer utann allt soddann, hafa hvad eitt, sem þar til þienar, innvo

nasiter; og i sialfre sier, so hvorke Heimureñ nie Diofullenn kann, hana þvi ad ræna. Um þetta talar hinn Heilage Cyprianus miog merkelega, og seiger; þad er stadfost Rooseme og Uggaleise, fyrer Salena, þegar Maduren er frelsadur fra þeim grimma Stormvinde þessa Heims, og upphefur syn Augu, og sitt Hiarta fra Jardneskum hlutum til Guds, helldur sig ad Gude i synum Hugskots Paunkum, og formerker, ad allt þad, sem reiknast fyrer dijrmætt og kostulegt, a medal Mannlegra hluta, þad hefur madur alltsamann huled og geimt i synu Hiarta, æsker þess vegna einskis af Heimenum, epter þvi hans Hugskot og sinne er þa ad ollu leite upp yfer Heimenum, og ædra enn allur Heimurenn. Æ! hvilykur er sa himneske Rijkdomur, þegar Madurenn er fry og frials af Heimsens Bøndum og Snorum. Æ! Hvad dijrmætt og yppurlegt Gots er þetta, uppa hvort menn þurfa ecke miklu erfide ad kosta, ecke adkriupa a knie fyrer mikelshattar Personum, til ad odlast þad, ecke ad hlaupa langt þar epter; helldur er þad ein Guds Nadargafa; þvi so sem Salen lijfer af sialfre sier, an þess ad nockur erfide þar uppa, eda koste þar til audmiunkum Bænum; Dagurenn giefur byrtuna sialfkrafa; Uppsprettann rennur framm af sialfre sier; Regned fellur nidur, og

vokvar Fordena af sialfu sier; so utheller Heilagur Ande sier sialfvilnuglega yfer þa Salu, sem upplipter sier fra þessum Heime til Guds. Soddan ein edla Vegsemd er þetta Guds Rijke i truwduin mønnum; enn ecke kann Madurenn þo ad finna, og faa þad i sitt Hiarta, so sem Meistarenn kienner, med einsamlre Þeckingu/ Lestre og Heirn Guds Orda; eda med vanda Spurningum, og margbreittum Disputatium; þar marger eru þo þar med anægder, ad ydka Skriptena/ og vita miked ad seigia um þann himneska Lærdomen; þeir meina þad sie nog ef þeir naae Christo til syn med Skinsemenne, og kunna vel ad nema Hofud greiner Christelegrar Truar: enn þeir draga sig þar med a talar, þvi þo þeir kunne med sijnum ydkunum ad verda lærder, þa verda þeir þo ecke þar fyrer strax heilager og hluttakandi Guds Rijkes Þar er stor mismunur a millum þess Mans, sem er Lædur og þess sem ad er Heilagur: Sa sem ecke er nema Lærdur, hann er giarnann drambsamur og hofmodugur, og þess vegna langt fra Guds Rijke: Enn sa sem er Heilagur, hann er audmiukur, og hefur Guds Rijke i sier buanda, hvort sem hann er þar epter lærdur, eda ecke.

Ef ad Guds Rijke a ad koma til vor, þa hliotum vier ecke einasta ad offra Gude vorre Skin-

seme

seme, med hvorre vier hann peckium; helldur og eirnen vorum Vilia med hvorium vier hann elskum, þvi vier komustum so langt ad peckia Christum, sem vier kuñum, enn vier elskum hañ so sem hann er. Ad peckia Christum einasta, epter þvi sem Historiañ seiger, og um hann er skrifad; stodar ecke miked; og Christur vill ecke fyrer soddan Vitsmune bua i vorum Hiortum, og ecke peckia oss fyrer sina; þar fyrer seiger hann: Þeir muun ecke aller sem seigia, Herra, Herra, inganga i Guds Riske. En af vier Hofum soddann Vits mune a þvi hinu Goda, ad vier under eins elskum Christum; þa vill hann hafa sinn Bustad i oss, epter þvi sem hann lofad hefur. Joh. 14. Ef nokur elskar mig, hann mun varveita myn Ord; Fader minn mun elska hann, og vid munum til hans koma og Vistarveru hia honum giora. Þarfyrer kienner oss S. Paull Eph. 3. ad þad er þusundsinnum betra, ad elska Christum enn ad vita alla hlute og 1 Cor. 13. ad þott eirn hefde allskyns Spadoms gafur, og allann Vysdom, og visse alla Leindardoma, enn hefde ecke Kiærleikann, þa være hann eckert; þad er, þa stodade hann allt soddan ecke neitt. Enn Kiærleikenn til Guds auglyser sig i þvi, ad vier holldum hanns Ord. Ef þier elsked mig, seiger Christur, þa vardveiteð mijn Ord. Þad skedur og eirnenn med þvi

mote

mote, at vier ecke einasta yvervegum kostgiæfelega Guds Ord, og hofum þad um Hond; helldur og eirnenn bidium Gud yduglega alvarlega, og hiartanlega þar um, ad hann vilie oss upplijsa, stýra, og stiorna: Somuleidis ad vier framm kvæmum allt þad, af fremsta mætte, sem Guds Ord af oss utheimter; Því Guds Leindardomur er hia þeim, sem hann ottast: Ps. 25. Og ef þar er nockur, sem vill giora minns Fodurs Vilia, seiger Christur hann mun fornema, hvort þesse Lærdomur er af Gude, Joh. 7. 17., þad er, hann mun finna Guds Rijke i sijnu Hiarta. Enn sierdelis auglyser Kiærleikuren sig til Guds i því, ad Madur krossfester sitt Holld med þess Gryndum og Tilheigingum, dempar sijna vondu Gedsmune, stryder þeim a mote, og lætur þa ecke hafa yferhond i sier, elskar Gud yfer alla hlute fram, stundar til þess i ollum hlutum, ad giora framar epter Guds Vilia, enn sijnum Vilia; lætur sig stiornast af Guds Vilia i ollum hlutum, afneitar sijnum eigenn Vilia, sinne eigen Skynseme, og sinne eigenn Elsku, lydur þolenmodlega hvada Motlæte, sem Gud honum uppaleggur, hneixlar ecke sinn Naunga i nockrum Hlut, hrokar sier ecke upp yfer hann, og reiknar sig ecke betre enn hann, heldur gefur Gude Domen, og virder sialfann

ſann ſig lytels, og einſkis verdann. Med ſoddann mote kann Stormvidre og oroſeme Saalarennar, ad lægia ſig, og þa hefur Guds Vysdomur funded ſitt, rietta Sæte i þeim hinum ſama.

Af þeſſu hafa og Heidingiarner haft ſneſel, þar þeir hafa ſagt, ad þa yrde Salen fyrſt vitur, þegar hun Kiæmeſt i ſtille og Roſeme. Þa ſyner Guds Rijke ſig og rettelega i Mannſens Hiarta, Hvor ſem yfervinnur, ſeiger Chriſtur, honum vil eg gleſa ad eta af þvi folgna Manna. og eg vil gefa honum godann Vitnesburd, og med Vitnesburdenum Nytt Nafn ſkrifad, hvort einginn þecker nema ſa ſem þad medtekur ſem ad er Guds Rijke i Mannſens Hiarta, þetta er nu þad Guds Rijke, um hvort Meiſtarenn hondlar ſierdeilis, og med morgum Ordum, i þeſſare Þridiu Bok, og ſijner i hvoriu þad er innefalet, og hvornenn ad Madurenn ſkule leita epter þvi, og finna þad med odru fleira ſem þar ad hnijgur. Gud gefe einum og ſierhvorium, ſem les ſlykt til þeſſ, ad hañ bæde þecke Guds Rijke, leite epter þvi, og finne þad, Nad ſijns Heilaga Anda, fyrer hvorn ad allt gott maa i oſſ bæde byriaſt og fullkomnaſt

A M E N.

Registur Capitulanna i Peirre þridiu Bokenne.

Cap. I. Um þann stora innvortis fiesiod þess Mans, sem er truadur og upplystur; I hvoriu hann er innefalenn, og hvad naudsynlegur og kostulegur hann er.

II. Fyrer hvort Medal Madurenn kann ad odlast sinn innvortis Fiesiod; sem er, fyrer Truna, og med þvi mote, ad hann fyrer sanna Ydran og Yferbot, fyrer Afneitun Heimsins, fyrer eina truada Bæn, og Yfervegun Guds Orda gangi inn i sitt eiged Hiarta.

III. I Trunne er allur sa innre Fiesiodur og Vegsemd Mannsens innefalenn, og um alla Truarennar Eigenlegleika.

IV. Um Saalarennar Yndislegleika, og Lysteseme, sem er ordenn eitt med Gude, fyrer Truna, i hvorre Guds Ryke er.

V. Audmykt og audlegt Volæde dregur Guds Nad, Frelse og Ryke til syn.

VI. Hvornenn ad sa Hædste, og eilyfe Goode openberar sig fyrer Saalunne, a einu Augnablike, og hvornenn Gud byr i Saalunne, og hefur sitt Plats og Sæte þar inne.

VII. Um Saalarennar Edaldom, og um Saunarlegt Angur og Hrigd, sem og eirnenn um Guds nadugann Vilia.

VIII. Gud kallar og leider oss af alvoru til syn, og af Hiarta; hann kallar oss og eirnenn til ad epterfilgia Christo i Audmykt, olenmæde, og Elsku til Guds framm yfer alla hlute.

IX. Hvørnenn ein ſonn og lifandi Tru hreinſar Manſens Hiarta af elſku til Heimſens og ſkapadra Skiepna.

X. Hvørnen ad Nattrunnar Lios eige ad dapraſt i oſſ, ſo ad Lios Nadarennar kunne aptur i oſſ ad upptendraſt,

XI. Ad Gud ſie alleina Saalarennar Lios, og late ſinn Lioma ſkyna i Chriſtelegum Dygdum, og godum Verkum vid Naungann, ſierdeiles i Þvi, ſem Madur dæmer um ſinn Naunga.

XII. Eirn Chriſtenn-madur ſkal ad mindſta koſte, einuſinne a hvørium deige, taka ſig affydis fra ollum utvortis hlutum og innganga i ſitt Hiarta fyrer eina alvarlega Bœn og Akall til Guds, og innelega yfervegun hans Orda og hvada Gagn og Nytſeme Madur hefur Þar af.

XIII. Þegar Elſkann til Skepnanna geingur ut, Þa geingur Guds kiœrleike inn, og um verkauer Gudlegs Kiœrleika i oſſ.

XIV. Hvør ein Sal, ſem ſkal vera Guds Byſtadur, ma vera byrg af Polemmœdi.

XV. Ad Chriſtur, Þad eilyfa Ord Fodurſens, framkvœmer ſyn Verk i Hiarta Manſens fyrer innvortis Vidtal, ef Madurenn annars elſkar Gud, og ad Chriſtur openbere ſig fyrer Þeim audmiuku.

XVI. Hvørnenn madurenn odlaſt H. Anda, og hvørnenn Heilagur Ande framkvœmer ſin Verk i Saalunne, ef hann fœr aungva Hindrun.

XVII. Hvar af vier kunnum ad formerkia, ad Heilagur Ande ſie i vorre Saalu.

XVIII. Heimſens Born burtdryfa Heilagan Anda med ſynum Gledſkap, Hollds Skemtun, og fanytum Apahœtte; og fœra inn i ſig aptur amot, Heim-

ſens

sens Anda, sem svipter Saalena sinne edla og allra hædstu Roseme.

XIX. Um hiartans innvortis Bæn, og hvornenn vier eigum rietta ad skilia vora Drottenlega Bæn Fader Vor.

XX. Audmykten ma sem eirn Grundvallur leggiast i Mannsens Hiarta; og a þeim Grundvelle eiga øll Verk Mannsens bigd ad verda. Annars hrunur þad nidur igrunn sem Madurenn bigger um alla syna Lysdaga; og anuad meira, fyrer hvort vier kunnum ad hneigiast til Ydrunar.

XXI. Madurenn maa ecke forlista sig i Gafunum einasta, helldur i þeim sem Þær hefur gefed.

XXII. Ad Madurenn kunne ecke neitt ad Forskullda eda forþiena, hia Gude med synum Verkum; ad Madurenn eige framar, ad forlista sig i Gude, en hanns gafum; og hvornenn Madur eige ad gisra riettelega þad Goda.

XXIII. Um Krossens og Motlætessens Leindardom, og hvornenn vier med honum verdum til Guds dregner.

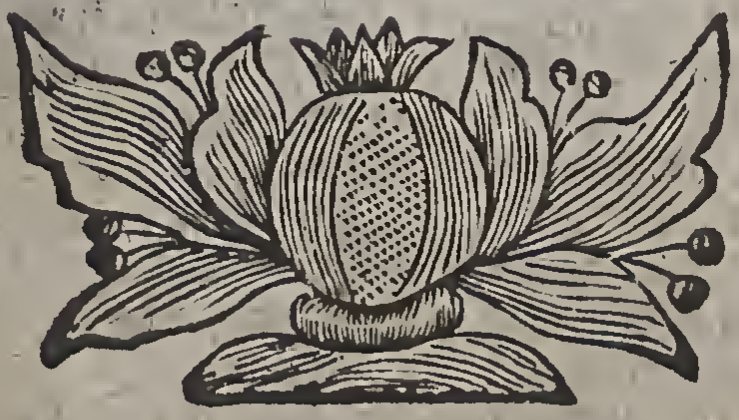

Pridia Bok þess Sanna Christendoms.

Cap. I.

Uñ þañ stora innvortis Fiesiod þess Manns, sem er truadur og upplystur, i hvoriu hann er innefalen, og hvad naudsinlegur, og kostulegur hann er.

1 Cor. 6. Vite þier ecke, ad ydar Lykamer eru Musteri H. Anda, sem er i ydur.

Svo þeir rettruudu hafe i sier af Naturunne til, þad Vonda, sem er Hollded og syndsamlegt Edle, er i þeim bigger; med hvørt þeir hliota ad dragast, alla syna Lyfdaga, so sem Paull vottar Rom. 7. samt hafa þeir þo ecke ad sydur i sier þar fyrer utan af Naden-

ne, eirn stormiken goda; eirn himneskan Saalar Fiesiod, fyrer hvorn peir kunna ad yfervinna pad Vonda, sem pa daglega pvingar og klemmer, pesse invortis Gode, er Guds Ryke, sem i peim er; um hvort Christur so talar til sinna Læresveina Luc. 17. 21. Sia Guds Ryke er innra i ydur. Petta innvortis Guds Ryke, innebindur fyrst i sier, Guds nadarsamlega Nærveru og Jbud, hia peim rettruudu; um hvoria Drotten talar, Lev. 26. Cap. Jeg vil hafa minn Bustad, sejger hann, a medal ydar, og min Sala skal ecke burtkasta ydur. Og i Joels Spadoms-B. 2 Cap. Pier skulud formerkia, ad eg er midt a medal ydar, ad jeg er Drotten ydar Gud, enn eingen annar. Item skrifar H. Paull i sinu Sendebrefe til peirra Truudu i Corinthu-Borg. 6 Cap. Pier erud pad lifanda Gads Muste-re; epter pvi sem Gud seger; Jeg vil bua i peim, og ganga i peim; Jeg vil vera peirra Gud, og peir skula vera minn Lydur. Somuleidis, kiemst Johannes so ad Orde, i synu fyrsta Sende-Brefe og 4 Cap. Hvor sem blyfyr i Kiærleikanum, hann blyfyr i Gude, og Gud i honum. Um Christum sieri-læge, sem byr i Truudum monnum seiger H. Paull Gal. 2. Jeg life, po nu ecke Jeg, helldur lifer Christur i mier. Og pegar hann, i Pistle-num til Colossenses 3 Cap. er ad tala almen-nelega um Guds-Born og Rett truada, hvort

hell-

helldur pad kunna ad vera Gricker, Skytar, edur Gydingar, pa seiger hann, ad Christur sie allt, og i peim ollum. Um Heilagann Anda, sierdeilesiega ad hann bue i peim Rettruudu, stendur so skrifad til Rom. 8. Cap. Peir erud ecke holldteger, helldur andleger, so framarlega sem Guds Ande byr i ydur. Og enn aptur: Peir sem Guds Ande leider peir eru Guds-Børn, Enn ja sem ecke hefur Anda Christi, hann heirer honum ikke til Og til Gal. 4. Med pvi peir erud Guds-Børn, hefur Gud sendt Anda syns Sonar i ydar Hiortu, kallande Abba, Kiære Fader. Eins lyka 1 Cor. 3. Vite peir ecke, ad peir erud Guds Mustere, og Guds Ande byr i ydur. Og aptur i odrum stad: 1 Cor. 2. 12. Vier hofum ecke medteked pessa Heims Anda, helldur Pann Anda, sem er af Gude, so ad vier vitum hvad oss er af Gude gefed. Petta er nu pad, hvoriu Drottenn lofar og heiter hia Esa. 44. Cap. seigiande. Eg mun Vatnum uthella yfer hina pyrstu, og Vatns-Straumum yfer pa purru, Jeg vil uthella mynum Anda yfer pitt Sæde. Og margar adrar Skriptarennar Greiner bera vitne um petta hid sama. Par næst innebindur og eirnenn Guds Ryke, sem byr i Mannenum, i sier Truna, og allar christelegar og andlegar Digder, so ad Paulus seiger pess vegna til Rom. 14 Cap. Guds Ryke er Riettlæte, Fridur og Fognudur i H. Anda. Framveiges innebindur pad i sier Guds Skodan

fyrer Andann og Truna, i hvoriúm Gud lætur sig þeckian verda af Saalunne, so sem þañ hædsta Kiærleika, Giæsku Dæelegleika, Heilagleika og Vysdom og Rettlæte; epter þvi sem i Annare þessa Christendoms fra þeim 27. til þess 34. Cap. kent hefur vered.

Hier ad auk innebindur Guds Ryke og so i sier Guds Ord, sem audsyner sinn lyfgunar, og upplysingar Krapt, i Hiartanu, og er þvi eirn kraptur, til Saluhialpar ollum þeim sem þvi trua, þvi ef Madur hefur ecke og vardveiter Guds Ord i Hiartanu, og færer þad sier til nota; þa stodar þad hann ecke neitt, so ad Postulenn þegar hann i Pistlenum til Hæbræos, er ad tala um þa, sem voru fyrer utann Guds Ryke; seger þess vegna: Þad heirnarennar Ord, sem ecke hafde sier samteingda Tru þeirra, er þad heirdu, hialpadi þeim ecke neitt. Og sa rettlate verdur i þeim 40 Psalme Davids, þannig utmaladur, ad hans Guds Logmal sie i hans Hiarta, Eins lyka hia Esa. 51. Hvar Drottenn seiger. Þu Folk, i hvors Hiarta mitt Logmal er; ottast ecke. Og þad hroos hafa þeir goodu Luc. 8. ad þeir medtake Sæde Guds Orda i godu og sidsomu Hiarta, og fære Avext af þvi i Polemmæde.

Ad sydustu innebindur þetta innvortis Guds Ryke i sier, Guds Ords almennelegt In-

Innehalld, Mal, Merg og Meining, eda pad sem Guds Ord almennelega merker og siktar uppa: pviad Guds Ord, so sem sa Kyrkiu-lærare Taulerus riettelega seiger, preinger sier allt samann uppa Mansens Hiarta, og Salarennar insta grunn. Hvad sem i Guds Orde er skrifad, pad er skrifad oss til Lærdoms, so ad vier fyrer Polenmæde, og Huggun Ritninganna hefdum Voneña, seiger H. Paull Rom. 15. Item ad Rittniingenn sie til pess gefenn og openberud, ad hun skule menta eirn til Saluhialpar, ag ad ein Guds Manneskia verde full-komen, og full-komlega tilreidd til allra godra Verka. 2 Tim. 3. Parfyrer allt hvad su H. Skrift og hennar rett Utlegging hondlar um hid itra, pad geingur allt uppa Mannsens innre Uppbiggingu, sem og Guds Rykes Vidretting og Styrking i vorum hiortum hvort og eirnen adur fyrre er med morgum Ordum bevysad i Firstu Bokar 6 Cap. og annarar Bokar 5 Cap.

Vier vilium til enn meire gnægdar sijna, hvornenn ad Guds Ord; epter anleidingu Barna-Lærdomsens a ad giora gagn i Mannsens Hiarta, so ad Guds Ryke meige par med i oss finnast. Guds Ord i Frædunum kenner pad, ad Gud hafe skrifad Logmaled a Tvær Steintoblur; og ad Logmaled sie Guds

heilagur Vilie. epter hvorium eirn og sierhvor a ad ganga, og sier adskicka. Petta truer þu og eirnenn ad satt sie, og þu giorer þad riettelega: enn þad stodar þig þo alldeiles ecke neitt, ef ad Gud fyrer Fingur syns H. Anda, skrifar ecke og so under eins Logmaled i þynu Hiarta, og framkvæmer sialfur i þier sinn guddomlega Vilia. En skule Gud þad giora, þa mattu gefa honum allt þitt Hiarta, og offra honum ollum þynum Vilia; og þa kann þad ad ske. Og med þvi soddann er eitt yppar legt Guds Verk i oss, og geingur yfer allt vort Megn og Krapta; þa meigum vier bidia Gud innelega þar um, (eins og David giorer i Psalmenum. 119. hvor oldunges stylar þar uppa, og stundar epter þvi fastlega; ad Gud vilie sialfur leida og vissa honum Veigenn. epter sijnum Vilia og Vitnisburdum) so ad þetta Guds Heilaga og Haleita Verk, ecke skule i oss hindrast.

Þar næst kenna oss Frædenn, ad Christur sie vort Rettlæte og Saluhialp. Þessu truer þu og so Christen Madur og giorer rett þar uti: þvi þar kann eingenn grundvollur ad leggiast, utann sa sem einusinne hefur lagdur verid, sem er Jesus Christur: Og þar er ecke Saluhialp i nockrum odrum og ecke helldur er oss nockurt annad Nafn gefed i hvo-

hvorin oss byrie saluholpnum ad verda. Aungvu ad sydur mattu og hafa Christum innvortis i pier, so ad hann bue i pier fyrer Truna, so sem Postulen vottar, Ephes. 3. og med soddann mote, verdur hann pinn eigenn, med hans Personu, Embætte, og allre dyrmætre Forpienustu; annars er allt forgefens! og hialpar pier ecke neitt, so ad Paulus pessvegna spir pa ad i Corinthuborg, 2. Cor. 13. hvort peir kanneſt ecke vid pad sialfer, ad Christur bue i peim, nema pvi ad eins, ad peir sieu oduganleger. Enn hafer pu Christum i pier, og bue hann i pier, og sie pinn eigenn, pa hefur pu asamt par med, allt hvad Christo tilheirer, og po par være enn pa pusund Himnaryke full af Rettlæte og Saluhialp, pa heirdu pier oll til; pvi peim sem ad heira Christo til, peim heira til aller hluter, so sem Paull 1. Cor. 3. kenner, og so skadar ecke helldur pijn Synd pig, po par læge enn pa hundrad pusund Veralldir af syndum a pynum halse. Med soddann mote ma pa Christur vera inn i pier, og ecke alleina, utvortis hia pier.

Barna-Lærdomurenn syner og eirnenn ad Christur er pad eilyfa Ord fodursens, pad sanna Lios og Lyf Mannanna, og pu truer

thvi eirnenn / ad so sie / og gierer rett i thvi falle;

En thad er tho ecke nog / thu matt og so sia vel til / ad thetta eilyfa Orded / tale og eirner i thier; ad thetta sanna Lyf og Lios Mannanna upplyse thig og eirnenn / og uppvøre thig af Syndarennar Dauda / til thess andlega Lyssens. Thad stodar thig ecke neitt tho Guds Ord seige thad / og tho thu viter og truer thvi / utann thu og so hafer hlutdeilld thar i; og thad sama eilyfa Orded / Lios og Lyf Mannanna bue i thier / sameine sig vid thig / og verke / og utrette allt sodann i thier.

Fra thenn stadgia ad Christur sie Guds Lamb / sem hafe vered slatrad og offrad a Krossenum; thu veitst thad og eirnenn / og truer thad satt ad vera: enn thad gagnar thier eckert / nema thu og so fyrer Truna / verder innvortis hluttakande thess sama offurs / og Verdskulldunar thess sama Guds Lambs / hvorin fyrer thig var a Krossenum slatrad.

Barna-Lærd omurenn kienner / ad thad sie eirn kostulegur hlutur / ad bidia og akalla Gud / ad packa Drottne / og ad lofa og pryssa Nafn thess allra Hædsta: thu truer og eirnest ad so sie / og so ber ad vera: Enn thad hialpar thier tho ecke meir / helldur enn ein heilsnæm og

kostu-

kostuleg Fæda gagnar þynum hungrudum Lijkama hvoria þu sier fyrer Augum, enn fær þo ecke neitt af henne; nema þu sialfur innelega og andaktuglega akaller og priser Drottenn, ja akaller hann og priser i þynu Hiarta, med outseigianlegum Andvorpunum, þa stodar allt soddann þig ecke neitt.

Barna-Lærdomurenn kenner, ad þu i Skyrnenne faer Syndanna Fyrergefning, fædest aptur ad nyju, og verder eitt Guds-Barn: þetta veitstu, og þessu truer þu og so;

Enn hvad stodar þig soddan, ef þu hefur ecke fyrergefning þinna synda, ef þær eru þier ecke qvittar gefnar, helldur apturhalldnar: Ef þu ert ecke endurfæddur, og hefur ecke þann Nya Mannenn i þier, sem efter Gudi er lagadur i sønnum heilagleika og Rettlæte: helldur ertu einasta holldleg Manneskia: Ef þu ert ecke framar eitt Guds Barn; helldur ordenn aptur Heimsens, ja Diofulsens-Barn, eitt Reidennar og Fordæmingarennar Kier; og hefur fyrer þitt Ydrunarleise, Andvaraleise og sialfræde, mist þad Goda, sem þu fiekst i Skyrnenne, so þad er allt fared og tapad.

Ad sydustu gefa Frædenn og eirnen þa Undervysun, ad þu i Kvolldmaltydarennar Sa-

cramente, medtaker Christi Lykama og Blod, og því truer þu eirnenn, ad þu so giorer, þegar þu medtekur og brukar Sacramented, med því Guds Ord i Frædunum seiger so og kennir.

Enn þo stodar þig sodann ecke neitt, nema þu med því mote, faer Christum, og under eins til ad bua i þynu Hiarta, og þinne Saalu: og nær þu medtekur Sacramented, þa skyllder þu medtaka þad, med einu trwudu og ydrandi Hiarta, so ad Christur med því mote, verde innvortis, eitt med þier, og þu med þad slag samteingest og bindest vid hann þess fastara i Andanum og Trunne. Ef þad skedur ecke; þa gagnar slyk Tru og Guds Ords Pecking um Sacramented, þier alldeiles ecke neitt, helldur færer þig i þess stærre Fyrerdæmingu. Ecke helldur stodar brukun Sacramentessens þig i neinu, helldur etur þu þar og dreckur sialfum þier Dom, og verdur sekur vid Drottens Lykama. So sier þu þa, ad Lærdomur Guds Orda hlutur ad uppbiggia þann Innra Mannenn, og Guds Ryke i honum; og ad Guds Ryke i Mannenum ma þar fyrer og so innebinda i sier Summu og Innehalld Ordsens, þess Merg og Meining. Og skal so miked um þad sagt og talad vera, sem Guds Ryke i Manninum i sier innebindur.

Fra-

Framveiges er þad og eirnenn merkiande um þetta Guds Ryke, ad þad er þad allra ypparlegasta, og vigtugasta, sem Madurenn kann, og honum byriar epter ad stunda. Og þess vegna verdur því samlykt, Matth. 13. vid eirn Fiesiod, sem er hulenn a Akre, hvorn Madur nockur fann og leinde; geck so burt, vegna þeirrar Glede sem hann þar af hafde, og sellde allt hvad hann atte og keipte þann sama Akur.

Item vid eina kostulega Perlu, hvoria eirn Kaupmadur, sem sokte epter godum Perlum, fann um syder, geck sydann i burt, og selldi allt hvad hann atte og keipte þa somu.

Allt Tymanlegt ma fyrer saker Guds Rykes setiast i hættu, og nema so sie, ad Madur hafe Guds Ryke i sier þa gyllda aungvar Gafur fyrer Gude, hvorsu storar og haar sem þær vera kunna. Þott madur jafnvel kunne ad giora stor Undur og Kraptaverk, tala Tungum Eynglanna, ad utreka Diofiana, ja færa Fiollenn ur stad, enn hefde ecke hlutdeilld i Guds Ryke, þa kynne hann vel ad koma fram fyrer Drottenn, og seigia, Þofum vier ecke spad i þynu Nafne, hofum vier ecke giort morg Storverk i þynu Nafne, enn honum yrde svarad þessu; Vyked fra mier. Því fyrer Gude gylder ecke neitt utvortis, og þad sem alleina er innefaled i Bokstafnum, helldur einasta þad sem

sem utgeingur af Andanum, og er i Andanum innefaled. Fyrer utan Heilagleikann, kann eigenn Gud ad sie, seiger Postulen til Hebræos 12. Cap. Enn ringen Heilagleike er fyrer utann invortis Guds Ryke, i hvi verdum vier hvegner, hreinsader, og helgader fyrer Bloded Jesu Christi, af ollum vorum Syndum, og odlustum Gyrnd og Epterlangan til alls Gods, til alls hess sem Gude er heckt og hægelegt.

Fyrer utann Guds Ryke, kann Madurenn ad verda lærdur, rykur, mecktugur, og asialegur; enn alldrei saluholpenn. So er par og eigenn sannur andlegur Vysdomur til, utann i hessu invortis Guds Ryke alleina. Med Skinsemenne, kann Madur ad vysu ad fa hecking um Guds Ord, epter Bokstafnum; hver hecking ad er, bæde vondum og godum, trwudum og vantrwudum, gudhræddum og ogudhræddum, sameigenleg, og er innefalenn i Ordum, og adskilianlegum Meiningum; einkum i hvi ad Madur veit, ad orded seiger, og vitnar soddan: En fyrer Guds Ryke, fær Madur hess saluhialplega hecking, og hefur i hvi Smurningena, sem kienner alla hlute, epter hvi sem Johannes vottar 1. Joh. 2. ecke einasta uppfrædur i adskilianlegum Ordum,

Mei-

Meiningum og Fraseguum, helldur og eirnenn i Guds Krapte.

Hvors vegna, par er og eirnenn hinn skærste Mismunur, a mille þess, sem er verulega og gudlega lærdur; a mille þess, sem er diuplærdur, og i Gude lærdur, ja so stor adgreining, sem er a milluin Dags og Nætur: þvi eingen diuplærdur, og veralldlega lærdur, þecker rettilega Gud og Sannleikan, nema hann i sama mata sie gudlega, og andlega lærdur. Par fyrer seiger Christur um soddann menn Matth. 15. Þeir eru Blinder og Blindra Leidtogarar, og Joh. 5. v. 47. Þeir hafa aldrei heirt Fodursens Raust, eda sied hans Mynd. Og Paall i odru Sendebrefe til Corinth. 4 Cap. kiemst so ad orde, ad þessa Heims Gud hafe so forblindad Sinne þeirra vantrwndu, ad Byrta Evangelii kunne ecke ad skina fyrer þeim, og i fyrra Sende-Brefe til Cor. 13. Cap. samlyker hann soddan verdalldlega vitrum monnum, so sem og almennelega eru flester af þeim lærdu, hann samlyker þeim, seige eg, vid eirn hliomande Malm, og hvellande Biollu, sem klinger, og gefur Hliod af sier, og veit þo ecke hvad hun klinger, eda hvada Hliod hun færer; og aptur seiger hann um þa i odrum stad 1. Tim. 1. 7. ad þeir vite hvorke hvad þeir seige, og

ecke

ecke hvad peir ſetie. Og pegar S. Petur 2. Pet. 1. talar um innvortis Digder Guds Rykis ſeiger hann, ad ſa ſem pad ecke hafe, hann ſie blindur, og falme med hondunum. Enn peir ſem eru gudlega lærder, og mentader i Guds Ryke, peir ſem hafa upplyſt Augu Skilningſens, peir vita og underſtanda Sannleikann; peir peckia Fodurenn, og pann ſem hann utſende Jeſum Chriſtum.

Og hvad lytelmotlegt og audvirdelegt, pad er fyrer Heimenum, ſem peir vita, pa er pad po langtum betra og ypparlegra, en allt pad, ſem peſſa Heims Vitringar hafa numed, og peir ſem einaſta eru epter Skinſemenne mentader, ſo ad par med framkemur og uppfylleſt pad, ſem David ſeiger Pſal. 37. Pad litla ſem ſa Rettlate hefur, er betra enn ſtorar Nægter peirra ogudlegu; og pad ſem S. Paull vottar, 1 Cor. 1. ad Guds Favitſka ſie Monnum hignare, og Guds Veikleike Monnum ſtyrkvare. Guds Ryki færer alleina med ſier pann rietta og ſanna Vyſdom, og af peſſu Guds Ryke, og Andans Fieſiod, er allra rettruadra, Ja allra hattupplyſtra Manna vyſdomur komenn og uppſprottenn.

Petta Guds Ryke, færer og eirnen med ſier, Huggun i allre Neid og Motgange, pvi peir ſem lyta til Logmals Drottens, peir verda

da ecke til skammer; Ps. 119. Þegar Heidingiarner orvænta og Kongaryken falla, þa skal þo Borgen Guds vera dægelig og lystelig med hennar fliotande uppsprettum, hvar ed sa allra Hædste hefur sinn heilaga Bustad, seiger David i Psal. 46. Nær hiner syndugu til Zion eru skelfder, og Hræddsla er yfer þa Hræsnaranna kommen, so ad þeir seigia, Hvor er sa, vor a medal, þar kunne ad bua hia einum fortærande elde? Hvor er sa, a medal vor, ad bua kunne hia eilyfum Glædum, Esa 33. Þegar hræsnarans von verdur ad laungvu, og er so sem Gaunguloar vefur i Vinde, og hans athvarf forgeingur, og snyst til einsamlrar efasemdar, Job. 8. 13, 14. þegar þeir forganga, so sem þegar ad Snyellenn dodnar nidur, og lyka sem otydugur Burdur Kvinnunnar, sem ecke sier Solena. Ps. 58, 9. Þa munu þeir Fromu þar þvert a mote, so sem Guds Rykes Tilheingiarar, vera hughrausster, og frymoduger, þeir munu af Gude verda rykuglega endurnærder, huggader, og med Hugsvolun lyfgader, so þeir munu kunna ad seigia med Gladværd; Þier minu Gud vil eg Lof syngia; Þvi þu ert myn Verndar-Hlyf, Ps. 59. 18. Og af Ps. 62. Drotten er mitt Biarg, meitt Hialpræde, og min Vernd, so ad eckert Ofall fær mier um koll kastad, hvorsu stort sem þad er. Item, Drotten er min Hialp, og myn Hlyf, so eg munu ecke falla. Þetta sama Guds Ryke verkar þad og eirnenn i Guds-Bornum, ad

ad pau med soddann mote yfervinna allar sy-
nar Hormungar, og alla pa Neid, sem ad peim
preinger; pvi sa sem er fædbur af Gude, yfervinnur
Heimenn; og vor Tru er sa Sigur, sem Heimen yfervinnur,
seiger Johannes; hvar um fleira skal sagt
verda i peim 3 Cap.

Ad sydustu er petta Guds Ryke og so, ein
folgenn og hulenn Vegsemd, so pad pess vegna
lykest vid eirn hulenn Fiestod Matth. 13. pvi
pad er fyrer ollum Monnum eirn okendur, og
eirn framande hlutur, nema fyrer peim sem
pad i sier hefur. Eingenn veit hvad i Manneñum
er, seiger St. Paull, utann Mannsens Ande, sem i honum er,
1 Cor. 2. Og par fyrer kallasi pad og so, i O-
penb. B. 2 Cap. Pad folgna Manna, og eirn nyr
Steirn, med nyu Nafne a, sem eingenn pecker, nema
sa sem pad medtekur. Ja, pad kann og stundum
og so ad vera huled fyrer peim, sem pad sial-
fur hefur i sier, og pess nytur: so sem i stær-
stu Freistingum, pegar Mannenum synest so,
epter Skinsemenne, og holdlegu Alite, sem
Gud hafe hann Oldunges yfergefed, motlyka
og Zion yferklagar hia Esa. 49. sem og eir-
nenn i odrum pvilykum tilferlum, so ad Pau-
lus spir og eirnen par fyrer pa i Corinthuborg,
hvort peir vite ecke, ad Christur bue i peim:
Og Christur seiger Marc. 4. Guds Ryke sie

so

so vared, sem þa Madur kastar Fræe i Jordena, og sofnar, og stendur upp, Nott og Dag, enn fræed grær og vex upp, so ad hann veit þad eige.

Þetta Guds Ryke er nu þad liggiande Fie, og su Perlann, epter hvorre Maduren hefur ad sækia, þad er sa Akur, sem hann hefur ad rækta, þad er su Guds Nadar-gafa, sem hann hefur ad uppvekia, so sem Paall vottar 2. Tim. 1. og lyka sem eirn Eldneiste, sem a ad blasast upp, so ad hann slokne ecke utaf: og þad hlytur ad ske i þann mata, ad Madur leite epter þvi, framm yfer alla hluta; so ad Christur seiger þess vegna Matth. 6. Leidted fyrst Guds Rykes, og haus Rettlætis. Þad hlytur og eirnenn ad ske, fyrer Hiartans innvortis Hvylld og Roseme; og i þann mata, ad vier af ollum Kroptum flyum og fordustum Syndena, dempum i oss veralldlegar Gyrnder, og þa otilbærelega Elsku, sem vier hofum til vor sialfra, og skapadra Skepna, og ad vier i Trumne, og sannre Ydran akollum Gud, og hugleidum hans Ord þvi þess kostgiæfelegar, sem vier bidium, og yfervegum med oss Guds Ord, og leggium þad a Hiartad, og þvi betur sem vier vorum oss vid Syndunum, og yfergefum otilhlijdelega og orielega Elskir

til Skiepnanna; og par med hverfum inn i oss sialfa, og leitum par Guds af ollu Hiarta; pvi framar upplyser oss, og stiornar, sa verduge Heilage Ande, og pvi framar auglyser sig og lætur sig merkia Guds Ryke, og sa folgne Fiesiodur i vorum Hiortum; hvar um nockud er adur talad og rædt i Annarar Bokar 34 Cap. og par um skal og framar talad verda i pessarar Pridiu Bokar næst epter filgianda 2. Cap. og hvar hellst sem gefast kann Hentugleike, og Tækfære par til.

Cap. II.

Fyrer hvort Medal Madurenn kann ad komast til sijns invortis Fiesiodar og Guds Rykes; sem er, fyrer Truna; og ad hann fyrer sanna Ydran og Yferbot, Afneitan Heimsens, og sinna vondra Gyrnda, sem og eirnenn fyrerj eina truada Bæn, og yfervegan Guds Orda, hverfe inn til sialfsyns.

Esa. 46.

Pier Yfertrodslu-menn, ganged inn i ydar Hiarta.

Sa rette Vegur og Mate, til ad uppleita finna og odlast pann innre Hiartans

Fie-

Fiesiod, og Guds Ryke, er ein sonn og lifande Tru. Ef þu Truer ad eins, þa muntu sia Guds Dyrd, sagde Christur fordum til Martha Systur Lazari, Joh. II. 20. Hvor hann vill koma til Guds, sa hlytur ad trua, seiger Postulen Ebr. II. 6. og Paall bidur fyrer þeim i Epheso, ad Christur fyrer Truna meige bua i þeirra Hiortum Eph. 3, 17. og er þad Truarennar Eigenlegleike, so sem adur er kent i þeirre Fyrstu og Annare Bok, ad Madurenn helldur sier fastlega vid Gud, audmyker sig fyrer honum, af ollu Hiarta, setur allt sitt Traust til hans, forlætur sig uppa hann alleina, med eirnre sannre Ydran, og storre Opoknann a ollum Syndum, gefur sig olldunges i hans Nadar og Miskunar Vallde, sameinest vid hann, og verdur eitt med honum, hyijler, og hefur alla sijna Roseme i honum, lætur Gud alleina, og aungva skapada Skepnu, vera sijna hædstu Gyrnd, og Epterlangan, Lyst og Glede; stundar ecke epter neinum Hlut sierdeiles, nema Gude alleina, so sem þeim hædsta, eilyfa, oendanlega, og fullkomna Goda; Ja þeim sem ad er allt Gott, og fyrer utann hvorn ad ecke er neitt Gott, eda kann i riettre raun, og veru, ad vera Gott, hvorke a Himne, nie a Jor-

du, i Tymanum, nie Eilyfdenne: og allt petta skedur fyrer, og vegna vors Frelsara JEsu Christi, sem er Truarennar uppbyriare og fullkomnare, Ebr. 12, 2. J Trunne er pad allt faled og innebunded, sem heirer til peim sanna Christendom, af henne framflytur og rennur Elskann med ollum odrum Digdum; pvi sa sem truer, hann elskar: sa sem elskar, hann vonar; sa sem vonar, hañ er polenmodur; sa sem er polenmodur, hann er hogvær, sa sem er hogvær, hann er audmiukur; sa sem er audmiukur, hann ottast Gud; sa sem ottast Gud hann bidur, hann leggur Guds Ord uppa Hiartad, hann krossfester sitt Hold, hann afneitar og hefur ohocknan a sialfum sier, og hann foragtar og forsmaer alla Heimsens Lyst og Vegsemd. Par fyrer kallar S. Johannes, 1. Joh. 5. 4. Truna sin Sigur, sem yfervinne Heimenn; Af Trunne frammrennur og flytur, allt Christilegt Lyferne, og framqvæmd allra Guds Bodorda, so vydt sem Mannlegur Breiskleike kann ad megna. Pad sprettur allt saman par ut af, sem Vatn af einum Brunne, og giorer pad, ad Nadurenn vardveiter oll Guds Bodord, ecke af Naudung, og otta, helldur af Elsku, og i Andans frialsleika; pvi ad Gud sialfur ver-

verkar allt soddann i oss, epter sinne Velþocknan, og þad sem hann verkar ecke sialfur i oss, þad þecker hann ecke fyrer sitt. Þessvegna framdryfur hann Truna, til ad giora allt liuflega, og med Godfyse, og ad hun late Guds Nad stiorna sier, i ollum Hlutum, og framqvæma alla hlute i sier: þar fyrer lætur og eirnenn Truenn alla hlute fara sinn Veg, so hun kunne ad eins ad bihallda Gude, sem þeim hædsta Goda, og ad hun misse hann ecke. Þvilijk Tru var Asaphs Tru, so ad hann þess vegna seiger, Drottenn, nær eg hefe þig ad eins, þa skeite eg hvorke um Himen, nie Jord, þo ad mynu Sal og mitt Lyf vanmegnest, þa ertu þo, o Gud! alltyd mitt Hiartans Traust, og mitt Hlutskipte. Ps. 73. 25. Soddann Tru liet og eirnenn Maria Syster Lazari i liose, þegar hun sette sig nidur hia Fotum Herrans JEsu, hlyde a hans Ord, og hafde meire Gyrnd og Lysting þar til, enn alls annars: þar fyrer sagde Christur til Systur hennar Martha, sem slykt ecke giorde, helldur sorgade einasta fyrer utvortis hlutum: Martha, Martha, þu giorer þier so mikla Mædu og Sorg: Eitt er Naudsynlegt, Maria hefur utvaled þad goda Hlutskipted, sem ecke skal fra henne takast. Luc. 10. 42. Enn hvort mun vera þetta goda Hlutskipte? An alls efa, Gud og hans Ryke i Christo JEsu. Fyrer

rer Truna, sem ahanger Gude alleina, og helldur sig til hans framar ollum Hlutum, og gefur honum stad og rum i sijnu Hiarta, utvelur Madur pad besta Hlutskipted.

Fyrer pessa Tru hefur Gud sinn Bustad i Mannsens Hiarta, og all Heilog Prenning. Petta er su besta Hlutdeilld sem ein Manneskia kann ad utvelia, pad er Saluhialpenn, og pad eilyfa Lyfed: par fyrer seiger Christur til sijns Fodurs, hia Joh. 17, 3. Petta er pad eilyfa Lyfed, ad Maduren decke pig, og pann pu utsender JEsum Christum,

Til pessa einasta vysar Christur peim Unga Manne, er spurde hann ad Matth. 19. Meistare, hvad skal eg gisra so ad eg eignest eilyft Lyf? pvi pegar ad Drottenn sagde til hans, ad hann skillde hallda Logmaled, og Bodordenn; og hann svarede, ad hann hefde pad giert, og Christur formerkte, ad hans Hiarta var po ecke rettskickad fyrer Gude, helldur ad hann elskade enn pa meir pad tymanlega, enn pad eilyfa, meira sit Gots og Audæfe, enn Guds Ryke; pa sagde hann til hans; eirn Hlut vantar pig. Sel allt hvad pu hefur, og gef pad Fatækum, og muntu hafa eirn Siod a Himnum, kom sijdann og filg mier epter.

Meiningenn er, ad hann skillde vyrda alla Hlu-

Hlute lytels hia Guds Ryke og þvi eilyfa; setia alla hlute þess vegna i hættu, og leita Guds Rykes, og hans Rettlætis, i Trunne, framar ollum hlutum, lata alla adra hlute fara sinn veg, ad so miklu leite, sem þeir kinne ad giora honum hindran i þessu, og þa skillde hann odlast þad eilyfa Lyfed, og allareidu hier i þessu Lyfe, fa forsmeck og Fiestod þess eilyfa Lyffens; og Gud skillde bua i hans Hiarta. Þesse sanna Tru færer oss til vors innvortis Fiarstodar i Gude, og þeim hædsta goda. Nær eirn hefur þessa Tru, þa geingur hann riettelega inn i sitt Hiarta, gioreir eina sannarlega Bot og Betran, leitar Guds af allre Salu, og ollu Hiarta.

Med soddann mote hviler Maduren riettilega i Gude af sialfviliugu Hiarta; og dempast hans vondar Gyrnder og Tilhneigningar, so ad Guds Nad ma hafa yferrad i honum: þa kemst Madur rettelega til Guds, so sem til sinnar fyrstu Rotar og Uppsprettu; og þetta er þad allra besta, og þægelegasta, sem Mannesskiann kann ad giora, eins og þad er Himensens hid allra liufasta, og lidugasta Hlaup, nær hann kemst aptur, fyrer syna hræringu, til þess stadar og uppruna, fra hverium hann

tok i fyrstunne til ad snuast; og þa hefur Gud sinn rietta Bustad og Verkstofu i oss.

Ef nockur elskar mig, seiger Christur, Joh. 4. 23. hann vardveiter myn Ord, og Fader minn mun elska hann, og vid munum til hans koma, og Vistarveru hia honum giora.

Þegar Madur uppleiser Bond Ogudlegleikans, og ecke finst a vege syns eigenn vilia, stalfrædes, og annarar otierlegrar stalfs elsku; þa ma hans Lios frambriotast sem Morgunroden; þa ma hans Forbetran snarlega blomgast og hans riettæte ganga framme fyrer honum; og Dyrden Drottens taka hann til sijn; þa ma hans Þoka verda sem Middeiged; þa verdur Maduren/ sem sa Uppspretta-brunnur, er alldrei prytur Vatn, þa hefur hann sijna Unadsemd i Drottne, og þa vill Drottenn alltyd leida hann, og sedia hans Sal i Þurkenum; þa lætur Drottenn hann sveima yfer þa hau a Jordunne, yfer alla jardneska Hlute, og yfer allar skapadar Skepnur, og og mettar hann med Arfe vors Fodurs Jacobs, so sem þar stendur hia Es. 58, 6. ꝛc.

Þa hungrar Mannenn og þyrster epter Rettlætenu, og þa mettast hann þar af i sama mata: þa filler Gud þa sem þannig eru hungrader, med Giædum.

Þvi

Þvi þad er Guds hiartanleg Lyst og Eptirlangan, ad meddeila oss sier ollum; þad er hans Glede, ad hann kunne ad frammkvæma syn verk i oss: Þar er glede a Himnum yfer einum Syndugum, sem Ydran gisrer, seiger Christur Luc. 15, 7. Gud hefur Velþocknan þar af ad Mennerner niota þess hædsta Goda. Og i þeirre meiningu hefur eirn af Lærendum Christilegrar Kyrkiu sagt: Gude er so vel til vor, og hefur so mikla laungun til þess, ad uppfylla Mennena, med sinne Nad og Miskunseme, lyka sem hans guddomlega Vera vilde þar fyrer bresta i sundur, þar til þad kinne ad ske, og inn til þess, hann hefde openberad fyrer oss Afgrunn sijns Guddoms og Fillingu sinnar Nadar. Gud flyter sier til þess ad hann kunne ad vera vor eigenn, lijka sem hann er sialfur sinn eigen. Og þar fyrer kann Madurenn ecke neitt ad gisra Gude kiærara, enn ad hann take allt þad ur vege sem slykt kann ad hindra; allan Ogudlegleika alla otilbærelega eigen elsku, allt Sialfræde, og adra þvilyka leidenlega edur letefulla Vondsku; og leita so Drottens af sijnu insta Hiartans Grunne, og þar fyrer seiger spamadurenn i Psal. 24. Lated Portenn vera vijd, og luked hatt upp Dyrnar i Verolldenne, so þad Kongur Dyrdar

ennar inngange, og siafur Drottenn seiger i Psal. 81. Luk þijnum Munne vydt i sundur, og lat mig hann fylla, og hia Esa. 55. Komed og kauped an Peninga fyrer ecke neitt, bæde Vin og Miolk. Item. Matth. 22, 4. Eg hefe mijna Maltijd tilbued, aller hluter eru til reidu, komed til Brudkaupsens. Gud þarf ecke neitt annad þar til, ad han kunne ad meddeila oss sier sialfum, sem þeim allra hædsta goda; enn ad vier tokum allar hindraner af veigenum, sieum hans Nadar-kollum hlyduger, dempum vorar eigenn vondar Tilhneigningar, latum oss af Gudi i ollum hlutum stiornast, eda i einu orde ad seigia, ad vier saum honum i hendur, eitt truad, ydrande, audmiukt, og rolegt Hiarta, þvi so verdur ein Manneskia Guds Bustadur og Eigendomur, so framkvæmer og Gud riettilega sijn guddomleg verk i einum, til hverra, ad annars var omogulegt ad komast: hann lydur ecke ad vorer eigen Kraptar skule tileinka sier nockud, eda vilia i nockru filgia epter sijnum sialfs þotta og eigenn Vilia: hann vill annadhvort hafa allt Hiartad, ellegar ecke neitt af þvi. Þegar vor Sala gefur alldeiles sig Gude a hendur og lætur hann alleina vera Herra og Meistara yfer sier, þa hviler Gud alldeiles i henne.

Ad so mikluleite, sem Salenn hvilist i Gude,

de, vg afneitar sijnum eigenn vondum Gyrndum og Lystingum; ad so mikluleite fær hun Hlutdeild i Gude, og ad so mikluleite meddeiler Gud sig henne. Vilier þu ecke lata Gud stiorna, þijnum Vilia, Skilninge, Gyrndum, og Kreptum, helldur villt i þvi falle filgia epter þinne eigen Vanart, og þvi sem þier gott þiker, þa vill hann ecke bua i þier, stiorna þier og framkvæma syn Verk i þier. Skule þitt Auga geta sied grant eitt Bylæte, þa verdur þad so leinge ad vera fry fra, skodun annara Mynda, sem þu villder þad skylde sia; þad hlytur ad yfergefa oll onnur Bylæte, so þad siae þad eina. So kann ecke helldur Salenn nie hennar Kraptar, Skilningur, Vilie, Minne, og Tilhneigingar/ ad inntaka Gud, og sia hann a medann hun er full af Heimenum, af skopudum Skiepnum, og af jardneskum Hlutum og lyka sem Eyrad, nær þad skal grant heira, eirn lyflegann Horpuslatt, edur adra Saunglyst, þa ma þar verda hlie, so leinge, a ollum odrum Hliodum og Havada; eins ma og Salenn gleima Heimenum, og hans Elsku, ef hun skal heira og fornema Guds Sællyfe. Þvi leingra sem Salenn vykur sier burt fra jarneskum Hlutum, þvi himneskare verdur hun; þvi meir

sem

sem hun helldur sier fra iardneskum Vellystingum, thvi andlegre verdur hun, og thvi meire Hlutdeild fær hun i guddomlegre Natturu.

Heimurenn ma endelega med sijnu Athæfe ryma i burt ur vorum Hiortum, ef ad Guds Nad skal i theim bua og yfirdrottnan hafa; thar er eingenn Samfielagskapur a millum Liossens og Myrkurssens, i millum Christi og Belials, edur Satans, sem drottnar i thessa Heims Mirkrum. Sie Heimurenn med sijnu Athæfe i burt ur voru Hiarta, og sie thad vel hreinsad, og laust vid hann, tha kann Guds Nad og Giæska thad ad uppfylla. Natturann lydur ecke ad nockur Stadur sie audur, hun uppfiller alla hlute med sialfre sier, og skillde fyrr bresta i sundur, enn thar skylde vera nockurt Plats audt edur tomt.

Sie thar eckert annad sem uppfiller eitt tomt Plats, tha gierer sialfur Himenenn thad. I sama mata, thegar bued er ad tæma Mannsens Hiarta, so thad er orded fry og lidugt fra Heimsens Elsku, eigen Velhocknan, Sialfræde og Yfirdrottnan annara vilijkra vondra Tilhneiginga, so thær hafa ecke Yfirdrottnan i einum: tha kann Gud ecke ad lata soddann Hiarta vera tomt, helldur uppfiller hann sialfur thann auda Stad, med sinne guddomlegre

legre Nad, Kiærleika, Vysdome og Kunnattu.

Enn vilier þu vera fullur af Heimenum, og lata Heimsens Elsku, og adrar þviliskar vondar Tilhneigningar i þier drottna, þa verdur þu tomur af himneskum hlutum. Þegar Abraham, epter Guds Skipan, og befalningu, geck ud fra sinne Ætt og Fodurs Huse, þa vard hann af Gude upplystur. Vorar slæmar og holldlegar Tilhneigingar, vor eigenn Elska, eigenn vilie, eigenn Vysdomur, eigenn Æra, eigenn Vellyst, og onnur þvilijk Vanart, eru þeir ættingiar vorer, sem vier skulum yfergefa, og þott vor vonda Nattura reige sier vid þvi, og vilie ecke yfergefa þa, helldur filgia þeim epter, og lata sig af þeim stiornast; þa meigum vier þo endelega þar til, vier meigum yfergefa þa, og ganga ut fra þeim, i þann Mata, at vier dempum þa og þvingum, ef vier vilium annars af Gude upplyster verda; Ef vier vilium odlast og niota þess folgna Fiesiodar Salarennar, fyrer hvors saker Madurenn hlytur ad yfergefa alla hlute, og setia alla hlute i hættu, lijka sem sa Kaupmadur, er sellde allt þad hann atte, so ad hann kynne ad kaupa og fa þa kostulegu Perlu sem hann fann, Matth.

13, 44. lijka sem sa er sellde allt, so hann kynne ad fa ad niota pess hullda Fiarsiodar a Akrenum. Og par til lytur og Christur, pegar hann seiger. Matth. 19, 29. Hvør sem ad yfergefur sitt Hus, eda Fødur, eda Modur, eda Brædur, eda Systur, eda annad pess slags, fyrer myns Nafns saker, hann skal fa pad hundradfallt aptur, og erfa eilyst Lyf. So sem su hreina Jomfru Maria vard oliett ad Christo i lykamlegann mata; eins skal vor Sal vera ein hrein og ofleckud Jomfru, hun skal ecke saurga sig med heimsens Elsku, ef hun a annars ad geta Christum, i andlegann mata: Skule vor Sal fa ad niota pessa dyrmæta Fiarsiodar, og hafa hann i sier, og vera med honum prydd hid innra dægelega, so sem sagt verdur i Psal. 45. pa skal hun endelega vera Christi Brudur. So sem same Psalmur umgetur; Enn ef hun er Heimsens unnusta, hvørnenn kann hun pa ad vera Christi Brudur.

Herrann Christur seiger so um Guds Ryke. Jeg er komenn ad uppkveikia eirn Eld a Jordunne: pad er Kiærleikans Elldur. Gud giæfe ad soddann Elldur mætte i oss rettelega tendrast, og ad vorer holldleger Gedsmuner, Vilie og Gyrnder mættu i soddann guddomlegum Kiærleiks Ellde uppbrenna, so ad Guds Vilie og

Vel-

Velþocknan i oss, mætte fullkomnast, þa mundum vier rettelega finna Guds Ryke i oss. Hann seiger og enn framar þar um; Jeg er ecke kommenn til ad senda Frid a Jordena, heldur Sverd. Giæfe þad Gud ad allar vorar holldlegar Gyrnder og Tilhneigingar mættu fyrer Sverd Guds Ords og Anda, so nidurslast og deidast, ad Andenn kinne ad lifa; þa mundum vier fliott finna og formerkia, Guds Bustad og Verkstofu i oss.

Þvingadu þar fyrer mitt Barn þinar vondar og holldlegar Tilhneigingar, af ollu Megne og Kroptum, so ad Christi Ryke meige syna sig i þier, fyrer Truna og augliost verda. Gior sem Augustinus gierde þegar hann sagde: Jeg vil, O! minn allra hiartkiæraste Herra Jesu, giora Samning vid þig: Jeg vil deia fra mier sialfum, so þu meiger i mier lifa; Jeg vil þeigia med sialfum mier, so þu kunner i mier ad tala, Jeg vil vyrkia fra sialfum mier, og standa a mote sialfum mier, so þu meiger i mier erfida, og i mier þyn Verk framkvæma. Framveiges hialpar og eirnenn, ein truud og kostgiæfeleg Bæn til þess, ad fa og finna Guds Ryke i sier; þad er ad skilia, ad þu hroper til Guds, þad hann vilie miskuna sig yfer þig og vera þier nadugur, og

fyrer

fyrergefa þier allar þynar Synder, so og eirnenn styra þier alltyd og stiorna, med sijnum H. Anda, og upplysa þitt Hiarta; þvi Christur hefur sagt; bidied og munud þier fa; leited, og munud þier finna; knyed a, og mun fyrer ydur upploked verda. Og hvors þier bidied Fodurenn i mynu Nafne, þad mun hann gefa ydur. Salomon kemst og eirneñ so ad orde i Ordskvida Bokarennar 2 Cap. Son minn, ef þu med kostgiæfne, kallar epter Vysdome, og bidur med þinne raustu um Skinseme; Ef þu leitar epter henne so sem Sylfre og grenslast þar epter so sem epter Fiesiod, þa muntu skilia Ottа Drottens og finna Guds Speke,

Og uppa þad ad þijn Bæn kunne ad vera þess afeingare, hiartanlegre, stadfastare, og þvi framar hindrunarlaus, þa er þad æred naudsinlegt fyrer þig, ad þu a Nott eda Deige, ef þu kant ad fa hentugleika þar til, finner þier afviked Plats, hvar þu kant ad vera ut af fyrer þig, og kallar þar til Guds andagtuglega, hroper til hans af innsta hiartans grunne og utauser þijnu Hiarta fyrer honum med Grate og heitum Tarum. Og uppa þad þin Bæn kunne ad vera þess alvarlegre, og innelegre, þa er naudsynlegt ad þu med Fostu, Bindende, og stillelegum Gedsmunum slyter þig fra Holldenu og Heimenum,

num, epter Christi dæme, og Heilagra Guds Manna. Ad sydustu pienar og eirnen petta þar til, ad þu hafer Guds Ord alltid i minne, so sem mogulegt vera kann, yferveger þad, og umpeinker, med syfelldre Hiartans Andagt, so sem ske kann: og taker til þess eina eda adra Malsgrein Heilagar Ritningar, so ad þu hugefester hana; edur og eitthvort orda blomstur Christilegrar Kyrkiu Lærefedra, og hellst þad, sem þijn andleg Naudpurft hellst utheimter af þier, ad yfervega, og umpeinkia, og þad sem mest klemmer, og þu hellst finnur, ad Hofmodur þinnar fordierfudu Natturu, stalfs Elska, og adrar þvilijkar vondar Tilhneigingar kunna ad dempast med, og þinne fordiarfadre Natturu er mest imot, og hun getur sijst lided og umbored, þvi i soddann Hugleidingar þaunkum byr GUD, sem hefur lofad ad hann vilie bua i þeim, sem hafa sundurknosadann og audmiukann Anda. Og hvar sem er minning Guds Nafns, þar hefur hann sagt, ad hann vilie koma til þijn, og blessa þig; so sem þar stendur i Exod. 20. v. 24. Þar fyrer seiger og David i Psalm. 1. ad sa Madur sie sæll, sem ecke gengur i Radi ogudlegra, helldur hefur sijna Lysting i Logmale Drottens, og talar um hans Logmal Daga og Nætur: hann sie lyka sem Vidar-

trie, hvort ad rotsett sie i hia Vatnslækium, hvørted bere sinn avoxt a synum tyma.

Soddann avexter, eru allrameſt Andans; so sem er Kiærleike, Fridur, Fognudur, Polenmæde, Blydleike, Godgyrne, Tru, Hogværd, Hreinlyfe, Gal. 5. 22. Ja, petta er pad retta Guds Ryke, sem er Rettlæte, Fridur, og Fognudur i H. Anda.

Cap. III.

Ad i Trunne sie allur sa Innre-Fiesiodur og Vegsemd Mannsens innefalenn, og um Atta Truarennar Eigenlegleika.

Ephes. 3. v. 16, 17, 18.

Fader Drottens vors Jesu Christi gefe ydur Krapt, epter Rykdomme sinnar Dyrdar, ad styrkiast fyrer haus Anda i hinum Inra-Manne, og lata Christum fyrer truna biggia i ydrum Hiortum, og fyrer Kiærleikann innrætaſt og grundvallaſt, so ad pier mættud hondla med ollum Helgum, hvor par sie Vydd og Leingd Dypt og Hæd.

Su hellsta Iprott, og Umhiggia eins Christens Manns, a ad vera pesse, ad hann lære rettilega og vel, ad skilia hvad Truenn sie, æfe hana og ydke; pviad i Trunne er Christur, allt Guds-Ryke, og oll vor Saluhialp. par fyrer kallaſt og eirnenn Truenn,

Heb.

Heb. II. brugt Traust peirra hluta, sem Madur vonar; allt vort andlegt Lyf, og hattalag er innefaled i Trunne, ecke sem i einsamlre Peckingu, edur nockurs konar utvortis Malverke pess hins Goda; helldur so sem i einum lifande Krapte, sem hefur sijna fullkomna Verkan.

I stuttumale ad seigia Truen færer med sier allskins Heill og Hialpræde, hun burtekur alla Eymd og Vesolld; parfyrer stendur og Truenn fyrst i peirre H. Skyrn, sem er upphaf vors Christendoms, um hvoria, sosem adrar Dyr vier i hann inngongum. Huor sem truer og verdur skyrdur sa skal holpenn verda, seiger Christur, Marc. 16. og H. Paall, Rom. 10. Petta er pad Ord um Truna, sem vier predikum: pvi ef pu truer i pijnu Hiarta, pa ertu holpenn; Enn vier kunnum ecke betur ad læra adskilia, hvad pad sie, ad ydka sig og æfa i Trunne, enn ef vier yfervegum hennar eigenlegleika, af hverium vier vilium nu minnast a VIII. hvorn epter annann.

Sa fyrste Truarennar eigenlegleike, er andleg Frium og Frelse, fra Syndenne, Daudanum, Diofflenum, Helvyte, og Logmalsens Bolvan, sem og eirnenn fra ollum Manna Bodordum og Setningum. Lijka so sem ad eingenn stærre Plaga, Kvol og Angist, kann

Salinne til ad falla, enn pad, pegar hun verdur ad pola, Diofulsens gloande Pylur, edur Antachristens Tyrannaskap, fyrer Hvorn Samvitskann verdur fongud, med Bodordum Manna, pvingud og kvalenn: so er par i mot eingenn stærre Rosemi, Fridur, Huggun og Glede fyrer Salena, enn Samvitskunnar rettelegt Frelse, fra Diofulsens og Syndarennar Magt, og fra Ollum Manna Setningum: hvort Samvitskunnar Frelse an alls efa, filger eirnre sannre og saluhialplegre Tru, pvi Truenn umfadmar og ad sier vefur Christum Guds Son, med ollum hanns hinneskum Nadarfiesiodum, sem er Forlykun vid Gud, Syndanna Fyrirgefning, Heilagur Ande, pad eilyfa Lyfed, og allt hvad Gud a, og hefur. Parfyrer kann hvorke Syndenn, Daudenn, Diofullenn, Helvyte, nie Heimurenn, soddann Manneskiu nockurn skada ad giora; pvi hun hefur Christum hia sier og i sier buande, sem er hennar, Rettlæte i gegn Syndenne, hennar Lyf mot Daudanum, hennar Styrkleike, i mot Diofflenum, hennar Himnaryke, i mot Helvyte, hennar Sigur, i mot Heimenum, hennar Bessan, i mot allre Heimsens Bolvan, hennar Fryun og Frelse i gegn ollum Mannanna Uppasetnin-

ningum; og þetta er þad ſem Chriſtur ſeiger. Joh. 8. Ef ad Sonurenn frelſar ydur, þa erud þier riettelega frelſader. I ſoddañ mata er Chriſtur truudum Manne allt, ſo hann þarf ecke neitt meira til Saluhialpar en Chriſtum alleina, þar fyrer utvegar og ſkaffar Truenn, Salu og Samvitſku Mannſens, Roſeme, Frid, og Frelſe, burtdryfur allann Otta, angiſt og hrædſlu, og giorer Hiartad hughrauſt og gladvært i Gude.

Annar eigenlegleike Truarennar er þad, ad hun ſamteinger Salena vid Chriſtum, ſo ſem adra Brudur vid ſinn Brudguma, þar fyrer ſeger Drotten til Salarenar. Oſ. 2. Ea vil trulofa mig þier ad eilyfu, Jeg vil trulofa mig þier i Truſe. Med ſoddann mote, hefur Chriſtur og Salenn, ſijn Giæde innbyrdes ſameigenleg, ſem og eirnenn ſitt Motlæte: þvi hvad Chriſtur hefur, þad verdur truadrar Salar eiged; og hvad Salenn hefur, þad verdur Chriſti eiged. Nu a Chriſtur viſſulega, alla himneſka, og eilyfa goda hlute, Vyſdom, Riettæte, Heilagleika, Endurlauſn, Saluhialp, og eilyft Lyf; Ja, hann er ſialfur þad eilyfa Lyfid; allt þetta verdur þa Salarennar eiged gots. Salenn hefur þar i mot Synd, Ohreinleika, Hormung, Eimd, Bolvan og Dauda: Hann læ-

tur vora eymd, vera sijna eymd, og tekur hana uppa sig; sijn giæde skeinker hann oß, enn vora Fatækt og eymd tekur hann uppa sig aptur amot; Enn med þvi Christi Giæde eru ein eilyf, oyfervinnanleg og almattug Giæde, þa yfervinnur hann, utslietter, og ad aungu gierer, med þeim, allar vorar Synder og Harm-Kvæle. Þad eilyfa, og oyfervinnanlega Rettlæte Christi, er sterkara enn vor Synd, og hormung, sa ad allar vorar Synder og Harmkvæle meiga þarfyrer vykia, uppsvelgiast, og ad aungvu verda. Med soddann mote verdur vor Sal fyrer Christum fry fra Syndenne og Syndarennar Straffe. Es. 61. Iklædest og eirnenn þar imot Christi Riettlæte, og dyrdarlegre Vegsemd.

Þad eru miog merkeleg og undarleg skipte, ad fa i stadenn fyrer Syndena, Daudann, Bolvanena og Fordæmingena; Rettlæted Lyfed, Blessanena, og Saluhialpena, þarfyrer er þad omogulegt, ad Syndenn kunne ad fordæma eirn truadann mann; þvi syndenn er i Christo uppsvelgd, i helsleigenn og deidd. Daudenn seiger St. Paull 1 Cor. 15. v. 54. er uppsvelgdur i sigur; sie Daudenn uppsvelgdur, þa er og Syndenn Uppsvelgd, og utsliettud. Hier af kiemur þad i pridia mata ad Truenn

gio-

giorer vorar Saler, og Samvitſkur oruggar, hun giorer oß viſſa um ßad eilyfa Lyfed. Jeg er viſſ ßar um, ſeiger S. Paull, Rom. 8. v. 36. ad eingenn blutur kann adſkilia oſſ fra Guds Kiærleika i Chriſto. Eſ. 58. v. 16. Sia eg legg i Zion eirn Grundvallunar-Stein ſeiger Drotten, eirn koſtulegann Hirningar-Stein, hvor ſem truer, hann hefur ecke ßorf ad vera efaſamur. Item Eſ. 55. 3. Jeg vil giora eirn eilyfann Sattmala vid ydur. Og enn aptur. Eſ. 54. 10 Mijn Nad ſkal ecke vykia fra ßier, og minn Fridar Sattmale ſkal ecke nidurfalla, ſeiger Drottenn ßinn miſkunnare.

Hier af kiemur ſa fiorde Truarennar eigenlegleike, ſem er Sigurvinning a Syndenne, Daudanum, Diofflenum og Helvite. Allt hvad af Gude er fædt, ſeiger Johannes 1 Joh. 5/4. ßad yfervinnur Heimenn. Hvor er ſa ſem yfervinnur Heimenn, utann ſa ſem truer ad Jeſus ſie Guds Son. I hverium ordum, ecke einaſta verdur i lios leiddur Upprune Truarennar, ßad er adſkilia, ad hun verde ecke tilreidd fyrer manſens eigenlega og natturlega Krapta, helldur ſie hun Guds Gierningur i oſſ, Joh. 6. 29. og fyrer ßa nyu Fæding, eitt guddomlegt og yfernatturlegt Verk, hvad og ſyndt verdur i ßeim 110 Pſalme, ßar ed ſtendur; ßu Born munu ßier fædaſt, ſem Doggenn ut

af Morgunrodanum, par ad auke verdur og so gefed ad merkia, ad Truenn gierer eirn ad Sigurvinnara, pvi fyrer Truna yfervinnur Madurenn Heimen seiger Johannes. Epter pvi ad su nya Fæding er og so yfer Natturunne, pa kann ecke helldur allur Heimurenn hana ad skada, jafnvel po eirn Christenn Madur hliote ad vera peßvegna Bolvan og afhrak fyrer Verolldenne, pa er hann po i Christo eirn Sigur-Furste, og alldeiles oyfervinnanlegur, par fyrer seiger og eirnenn Paulus: Enn i ollu pessu berum vier langt af, vegna pess er oss elskade.

J fimta mata kemur hier af Truarennar, tvofolld Vegsemd: su eina nærverande, andleg og hulenn, enn ounur epterkomande, og openberleg i eilyfu Lyfe. Hatign Herrans Christi er innefalenn i hans Konunglegu Vellde, og Kiennemannskap; peirra beggia gierer Truenn oss eirnenn hluttakande. Christur hefur giort os i Trunne ad Kongum og Kennemønnum fyrer Gude. Pier eru pad utvallda Slekted, konunglegur Kennemannskapur, hin Heilaga Biod, og Folk Eigendomsens seiger Ste Petur 1 Pet. 2. v. 9.

J pvi er Vegsemd Rykessens Christi innefalenn, ad pad er eitt eilyft Ryke. og aller pess goder hluter eru eilyfer J

I peim er eilyf Nad, eilyft Rettlæte, eilyf Huggun, eilyft Lyf, eilyf Glede, eilyfur Fognudur, og eilyf Saluhialp. Hvad gagn ſkylde eirn veralldlegur Kongur giora oſſ. Giæde veralldlegra Rykia forganga med Heimenum, og veralldlegra Herra Gunſt deir med peim. En Chriſtur er eilyfur, hans Nad, Rettlæte, og Saluhialp er og ſo eilyf. Eins Chriſtens Mans andlegt Kongs Ryke er i pvi faled, ad hann fyrer Truna, er i andlegan mata upphafenn yfer alla hluti, ſo ad eingenn hlutur kann ad ſkada hann i hans Saluhialp: hann er eirn Herra yfer pvi ollu ſaman: aller hluter hliota advera honum undergefner, og piena til Saluhialpar; peim ſem elſka Gud piena aller hluter til hins beſta, ſeiger Paull Rom. 8. v. 28. hvort helldur pad er Lyfed, Daudenn, Diofullenn, Helvyte, edur Heimurenn. Petta Ryked er mieg ſo hatt, yppárlegt og andlegt Herradæme, ſoddann ein kongleg Hatign, ad par er eingenn hlutur ſo vondur, edur godur, ad hann verde ecke ad piena, einum Chriſtnum Manne til Saluhialpar; med pvi hann hefur, og a Chriſtum, og Chriſtur hann: og parf pa eirn Chriſtenn Madur ecke meira til Saluhialpar, enn Chriſtum alleina: Chriſtur næger mier til alls.

AF hvad agiætt Frelse, og yppærleg Hatign er þetta! eingenn utvortis hlutur fyrer utann Guds Ord, og Befalning kann ad giora eirn Christenn Mann rettlatann og saluholpenn.

Christenna Manna Fromleike, Saluhialp, og Frelse, eru ecke utvortis lykamleger hluter, so sem og ecke helldur þeirra Skortur, Fangelse, og Eymd eru utvortis hluter. Ongver utvortis og lykamleger hluter, sem af Monnunum verda uppheinkter, kuña ad hialpa Salunne i nockru: og hvad gagnar þad Salunne, þo ad Lykamenn sie kviklatur, heill, og hraustur, ete og drecke, og life vel? Hvad skadar þad og eirnenn Salena, þott Lykamenn sie fangadur, siukur, og vanmattugur, þott hann hungre og þyrste, þyneſt, og plageſt? allt soddann giorer Salena, hvorke frialsa nie fangna, froma edur goda. Ja stuttlega ad seigia; ecke neitt hvad utvortis er, kann ad orka truadre Salu nockurs skada og olempes: hun blyfur aungvu ad syndur i sijnu edallega og konglega Frelse og Herradæme.

I lykann mata kann ecke helldur nockur utvortis hlutur, ad mæda edur hindra Salena i þeim andlega Kiennemannskap. Salarennar andleg Offur, Bæn, og Andvarpan giorast andlega i Trunne og hindrast ecke af nockru

nockru þvi sem er utvortes, hvort helldur það er Tyme, eda Stadur, Fæda / Klæde, Kyrkia, edur annad þviumlijkt. þar imot stodar það og ecke helldur neitt Salena, þo ad aller hluter sem gefa utvortis Huggun sieu til stadar; so sem eru Heilager Menn, Sacramented, Prestur, Kyrkia, Fasta, Bæn, sem skedur einasta med verunum og annad þviumlijkt, nema Truenn a Jesum Christum sie þar under eins med i Hiartanu, sie ecke Truenn a Christum i Hiartanu, þa er það allt samann forgefens, þvi þo eirn Hræsnare og augna Þienare, kunne ad hafa allt þetta i sier, þa stodar það þo ecke neitt hans Salu, med þvi hann er vantruadur. Salenn hefur aungvann annan hlut hvorke a Himne nie Jordu fyrer hvern hun kunne ad lifa, verda from, frelsud, holpenn og gled, utann Christum, sem medtekenn verdur med Trunne. Jeg er Vegurenn Sannleikurenn, og Lyfed. seiger hann sialfur Joh. 14. Item hia Matth. 11. Komed til myn aller sem erfided, dreyed og þunga erud hiader eg vil endur næra ydur.

Þegar Truenn hefur Herrann Jesum Christum, þa vantar hana ecke neitt, þar einskis framar vid, og hefur i Christo nogsamlega alla hlute, i honum hefur hun syna

Næ-

Næring, Glede, Frid, Lios, Rettlæte, Sannleika, Vysdom, Frelse, Huggun Saluhialp, Lyf, Bænheirslu og alla hlute.

J siotta mata, endurnyar og so Truenn allann Mannenn, verkar i honum Kiærleikann, allar christelegar Digder og Miskunarverk; hun framdryfur hann til petra allra, ecke pad hann forpiene nockud hia Gude par med, helldur einasta pess vegna, ad honum er pad pægelegt, par fyrer seiger spamadurenn. Ps. 50. v. 14. Offra pu Gude packlætenu, og giallð peim Hædsta pyn Heit. Truenn, byriar pann nya Lifnad i Mannenum, og ad giora Guds Ord lifandi i honum. J Trunne er innefalenn Mergur og Inntak, allrar H. Ritningar: so lyka sem Guds Ord er heilagt, sannarlegt, rettferdugt, lifande, andlegt, og fullt af pvi hinu goda; so giorer pad og eirnenn, pa sem med taka retta Tru, heilaga, lifande, rettlata, sannorda, Guds Born og fulla af ollu godu.

J siounda mata er pad eirn Truarennar Eigenlegleike, at hun dryfur oss, ad piena hverium einum hiartanlega giarnann. po ad su saluhialplega Tru hafe feinged Valld og Sigur yfer ollum Heimenum, og Helvytes Magt, pa hefur hun po par hia pa Natturu,

ru, ad hun fyrer Kiærleikann vill þiena hvorium Manne. Því þar sem Gud hefur gefed þeim Truudu Christum, og alla hlute med honum oforskulldad, so ad Madurenn þarf einskis vid framar til saluhialpar. og eingenn hlutur kann ad skilia hann fra Guds Kiærleika, Rom. 8. v. 38. Ja það kann ecke neitt ad skada hann af ollu því sem i Heimenum er; þa peinker hann so: Jeg vil epter minne skylldu, mijnum Gude til Þocknunar og Æru, audsyna mig vid minn Naunga, so sem Christur hefur audsynt sig vid mig; Jeg vil af fremsta mætte þiena mijnum Naunga med mijnum Gafum, Skinseme Gotse og Formegan, med Hugsvolun, Rad, og Dad, og ollu því sem eg kann af stad adkoma.

I attunda og sydasta mata er það Truarennar Art og eigenlegleike, ad hun myker og yfervinnur i Christo allann Kroß og Motlætingar.

Vier hofum fyrer Truna langtum meira gott, enn vier kunnum i Heimenum, ad tapa og missa. I Christo hofum vier langtum stærre Virding og Æru, enn allt það spott og Forsman, med hvorre Heimurenn kann oss ad vanvirda. I Christo hofum vier langtum stærra Ynde, og Kiærleika, enn allt það

Ha-

Natur kann ad vera, sem Verolldin hefur a oss. I Christo hofum vier langtum yfer fliotanlegre Bessan, enn po allur Heimurenn bolvade oss.

I Christo hofum vier langtum stærre Glede, enn oll su Sorg, sem heimurenn kann ad færa oss uppa. Og være pad enn pa moguleg, ad vor Lykame kinne i Heimenum pusundsinnum ad mirdast, slatrast, og verda deiddur, pa blyfur po Drottenn Jesus vort eilyft Lyf, hvort Lyf ad er ad vysu oendanlegt, og betra enn pad tymanlega Lyfed.

Cap. IV.

Um Pryde og Fegurd peirrar Salar, sem fyrer Truna er Gude samteingd. Og i hvorri Guds Ryke er.

Joh. 17.

Eg hefe giort peim kunnugt Nafn pitt, so ad su Elska med hvorre pu elskader mig sie i peim og eg i peim.

Ad Guds Ryke sie i Rettruudum Monum, pad er adur sagt og bevysad i pessarar Bokar 1 Cap. sem og eirnenn, annarstadar: einkum og sierdeiles, ad Gud sie og bue i peim, med

med sinne nadar Nalægd. Ef ad Gudsryke, ja Gud sialfur, er nu i oss, þa er hann þar med allre sinne Nad og giæsku, þvi þar sem Gud er og hans Ryke, þar er hann ad fullu og ollu, og þangad færer hann allann Rykdom sinnar Nadar og Godgyrne; þa er og Gud Salenne nalægre og nanare, enn hun er sialfre sier.

Þessa nadarsamlega Guds Nalægd, Jbud og Ryke, fær Madurenn og finnur i sier, i þann mata sem sagt hefur vered i. 2. Cap. ad hann leitar Guds med sannre Ydran og Yferbot, um þeinker og yfervegar alvarlega, og kostgiæfelega Guds Ord, af ollu Hiarta, hropar til Guds yduglega, og innelega, og bidur um hans nad, Upplysingu, og stiornan, dempar sijnar eigenn vondar Tilhneigingar, sialfs Elsku, og Elsku til Heimsens, afneitar sier sialfum olldunges, helldur sier ofleckudum fra Heimenum, lætur sig af Guds vilia i ollum hlutum stiornadann vera, er med hann anægdur i ollum Tilfellum, og tilfrids, hvort helldur Gud vill hann sie fatækur eda rykur, gladur eda hriggur, haum edur lytelfiorlegum gafum gieddur: þvi med soddan mote hreinsast Hiartad af skopudum Skepnum, og fra Jferdrottnan, og Herradæme allra syndsamlegra

Gyrn-

Gyrnda, og Velliſtinga, og finnur Madur Gud, med ſijnu Lioſe, og veru i Salarennar innſta grunne; og peir ſem pannig finna Gud, hanga ecke vid Natturuna, ſo ſem pær Manneſkiur, ſem eru einaſta natturlegar, og oendurfæddar, helldur ahanga pær, framar ollu, Gude, ſem natturuna giort hefur; og peſſ vegna eru pær og ſo yfer Natturunne i Gude, pær eru ſamteingdar vid Gud, Ja eitt med honum. Hvors vegna pær eru og ſo, pær allra aſtudlegaſtu Manneſkiur, miog dægelegar hid innra, ſo ſem par ſtendur. i Pſal. 45, v. 14. Ja, pær eru hinar vœnſtu og prydelegaſtu Guds Unnuſtur, ſo ſem pær verda kalladar i Loſſaung Salomonis.

Sa ſem kinne ad ſia ſoddann eina Sal, hann mætti ſia pa allra dægelegaſtu og indeſlegaſtu Skepnu, og formerkia, ad guddomlegt Lios liomade og lyſti i henne, pviad hun er ſamteingd, vid Gud, og er Guddomleg, ecke af Natturunne, helldur af Nadenne. Soddan ein Sal hefur ecke gyrnd til neins, hvorke i Tymanum nie Eilyfdenne, nema Guds alleina, hun hefur Epterlangan til Guds einaſta framar ollum hutum, og gyrneſt eckert œdra og meira, hvorke i Andanum nie i Natturunne.

Hier

Hier þvert a mote, kinne su Sal ad bera fyrer einhvers Augu, sem allt sitt ynde hefur a jardneskum hlutum, og stundar ecke epter odru, enn Holdsens Lyst, Fysn augnanna, og drambsamlegu Lyferne, og hefur med Elskunne, dreiged i sig Mynd og skyck skapadra hluta, so ad þeir Drottna þar inne, og eru eitt med þeirre hinne somu; hann skylde sia, þad allra skelfelegasta og vidurstiggelegasta Skrymsl og Ovætte fyrer augum allra Heilagra, hann skylde sanna þad, ad hun være, hin mesta Diofulsens, og Helvijtes Andstigd og Svivirding: soddann sijna huldu Svivirding, mun þvijlik ein vidurstiggeleg Sal sia rettelega epter Daudañ, þegar Hiarta og Samvitska hvors eins Mans verdur giort naked og openbert, og Salarennar innvortis Auga, fullkomlega upplijkst: þa mun soddañ ein vesol Sal horfa uppa slijka sijna Vanvirdu æ, og jafnan, og þar af hafa og hliota allskins Hormung i sialfre sier, sorg, angist og pijnu: Enn su hreina og gudlega Sal mun sia GUd, og hans Rijkes Unadsemd i sier, hun mun sia GUd eilijflega i sinne veru, og fyrer sijna Sameiningu vid hann, hafa hann an aflats, eiga hann, og niota hans. Soddann ein Sal finnur og skilur rettilega

had sem Paall seiger Rom. 8. v. 39. ad hvorke Hæd nie Dypt, nunie kunna ad skilia oss fra Guds Kiærleika, og þo had være mogulegt ad soddan ein gudleg Sal kynne ad vera i Helvijte, þa munde hun þo midt i Helvijte hafa Guds Ryke og sijna Saaluhialp i sier. Være had og so mogulegt, ad eirn fordæmdur Madur, ja, Diofullenn sialfur kynne ad vera i Paradijs, edur i Himnarijke, þa hefde hann þo aungvu ad sijdur sijna Pijnu og sitt Helvijte hia sier sialfum, og i sier sialfum.

Cap. V.

Audmykt og andlegt Volæde dregur Guds Nad, Frelse og Rijke til syn.

Luc. 18. v. 14.

Hvor sig sialfann nidurlæger, hann mun upphafen verda

Su retta Tru fæder af sier sannarlegt Lijtelæte; hvort Lijtelæte, ad hialpar miked, til ad na og bijhallda þvi andlega Frelse, Guds Nad og Rijke.

Art og Edle þessa Lijtelætis er had, ad Madurenn pecker sinn eigenn Slæmleika og Odugnad til alls gods; þann kannast vid had, ad hann epter Natturunne og af sialfum sier

til

til, er ecke utann so sem eitt onytt Trie, sem ecke pienar til annars, enn pad verde brent i Ellde, hann sannar pad i Huga sijnum, ad hann sie lijka sem eirn Skugge, og so sem ecke par: hyrder ecke uin neina safeingelega Heimsens Virdingu, acktar og ecke neitt fyrer pad, pott hann verde af Mønnum foragtadur, reiknar pad fyrer lijtels verdann hlut, hvort hann verdur mikels, edur lijtels metenn af mannlegum dome; hrokar sier ecke upp yfer adra, gefur giarnann gaum ad pvi, sem honum sagt verdur, adhlydest ecke einasta sijna Yferbodara, helldur og eirnenn Minne-hattar menn, ovyrder aungvann, hvad fyrerlitlegur hann kann ad synast, feller ecke dom yfer odrum, helldur sialfum sier, og giorer sem heilræded kenner.

Umm Hage Manna ad hniisa smaatt,
Halltu pier ætyd kirrum,
prijf og hreinsa, pad pu maatt,
pijnumm fyrir Djrum.

helldur sig giarnann til peirra lijtelmotlegu, og umgeinst med peim, sem eru audvyrdeleger fyrer Heimenum og foragtader, og reiknar sig ecke betre enn pa helldur lakare, eins og Paall hiellt sig ad vera pa veselustu manneskiu og pann stærsta syndara 1. Tim. 1. v. 19

Sa ed peinker i Hiarta sijnu; pess ædra og yppariegra sem vort himneska Fodurland er, epter hvoriu vier keppustum; pvi lægre og fyrerlitlegre er Vegurenn sem pangad liggur.

Par fyrer seiger Augustinus, Vegurenn er foragtanlegur, enn Takmarked, til hvers hañ liggur, er vegsamlegt. Vilier pu na takmarkenu, pa hlytur pu Vegenn ad feta.

Hier med filger pad og eirnenn, ad Madurenn reikne sig eige verdugann nockurs, af peim minstu Guds Velgiorningum; hefur og pess vegna ecke neitt i Heimenum so kiært, hvort helldur pad er gots, edur Rijkdomur, edur Æra, edur Gunst, edur Glede, edur Rolegheit, edur og so sialft Lyfed: ad hann, ef Gude so pocknadest, late pad ecke giarnann fara, og gange pess a mis, epter hans fodurlegum vilia, honum til Lofs og Dijrdar: og pad meira er; ef GUd epter sijnu stranga Rettlæte villde ad Madurenn lide Helvijtes Pynu, pa skyllde hann dæma med sialfum sier, ad hann hefde pad meir enn nogsamlega forpienad, og hann være pess vel verdugur: so ad Madurenn hallde sig alltijd ad hafa forpienad allt illt og ecke neitt gott, og sie reidubuenn, fyrer GUds saker, ad missa allt, og lyda allt; og med soddann mote ad filgia

epter

epter Herranum JEsu, sem tok uppa sig vorar Synder so ad hann lide og betalade fyrer pær, og lijstelæckade sig sialfann, pess vegna, i diupustu Audmykt, allt til pess forsmanarlegasta Dauda, og vard ein Bölvan og eirn Ormur. Soddann Truarennar Audmijkt, kann hver eirn riettruadur Madur ad hafa, hvad hatt sem hann kann annars i pessum Heime upphafenn ad vera, pott hann hefdi jafnvel ad rada fyrer einu Kongarijke, pa være honum pad ecke neitt til Hindrunar: soddann Audmijkt og Lytelæte, er Gude og so harla peck, og pægeleg: GUd kann ecke ad bera pad i sijnu Hiarta, ad hann skule yfergefa soddann eirn Mann i sinne Eymd, og Besolld: hann hlijtur ad miskuna sig yfer honum, hann verdur ad hialpa honum, og frelsa hann, og meddeila sier honum, ad sllu leite: Pu Drottenn skodar Eymd og Armædu, peir fatæku befala pier pad, pu ert hialpare peirra fodurlausu, seiger David i Psal. 10. v. 14. Item i Psal. 34. v. 7. Nær hinn Fatæke hropade, pa heirde Drottenn pad, og hialpade honum af allre hans Armaud: Pegar su Canverska Kvinna peckte soddann sijna Eymd og Besolld, og reiknade sig i sijnu Hiarta so lijstelmotlega, og overduga Christi Nadar, sem eirn Hund edur Hvolp,

þa vyrdteſt Gud ad hialpa henne og frelſa hana. Matth. 15. v. 27. Soddann Manneſkiur eru þeir andlega voludu, hvorra nd er Guds Riſke, ſem Chriſtur ſeiger Matt. 5. v. 3. Liſka ſem ad Troppur voru geignar upp til Kongſens Salomons, þegar hann ſat i ſijnu Haſæte, ſo geingur Madur um þvijlikar Lijſtelætis, og Nidurlægingarennar Troppur, upp til þeſſ hinneſka Salomons, og þeſſ retta andlega fridar i Hiartanu. Drottenn bijr hia þeim, ſem hafa ſundurknoſadan, og audmiukann Anda, hann vill endurnæra Saalu þeirra lijtelatu, og hau ſundurknoſudu Hiortu; Eſ. 57. v. 15. Og ef þad være mogulegt, ad ſoddann eirn andlega voladur, og Veſæll madur være meir enn hundrad þuſund mijlur burtu fra Gude, þa hlite Drottenn þo vegna ſinnar yfirburda miklu Godgyrndar, og Miſkunſeme, ad draga hañ til ſijn, og meddeila honum ollum yfirfliotandlegleika ſinnar Naadar: Rykdomur GUDS Naadar ſockur ſier aldeiles nidur til ſlijkra Mannanna eymda, og hlijtur ad meddeila ſier þeim. Ef ad eirn Godur Fader, a medal mannanna, kann ecke ad bindaſt fyrer þad, i ſijnu Hiarta, ad hann miſkune ſig yfer ſijn aumu og naudlijdande Børn; þa kann miklu ſijdur Fader Himens og Jardar,

af hvorium oll fodurleg elska hefur sinn upprunna a Jordunne, ad bera pad i sijnu Hiarta, ad hann miskune sig ecke yfer sijn andleg Born, sem hropa til hans um Hialp og Frelse. Hann veiter vissulega so admiukum Hiortum sijna Nad, Ja, alla sijna Nad; hann ei einasta veiter peim hana, helldur og eirnen vidhelldur peim i henne, an Aflats, og lætur hana vera nija, og ferska yfer peim, a hvorium Morgne: so ad hans giæska og Miskunseme filger peim epter alla peirra Lyfdaga. Sa sem skilur petta rettelega, hann lætur ecke parfyrer sijna Hugarhreiste falla, po hann i Heimenum verde ad lyda Spott, og Sman og allrahanda Motlæte, helldur gledur hann sig par yfer, eins og Postularner giordu, sem geingu glader ut fra Raadenu, af pvi peir hefdu vered verduger ad lyda forsman fyrer Christi Nafns saker, Act. 5. hañ veit og eirnenn, ad GUd mune lijta i Nad sinne til soddann Hormungar, og ecke yfergefa sig i henne, helldur seckva sier nidur, med sinne Dyrdar vegsemd til soddann Eymdar eins Mans.

Cap. VI.

Hvornenn ad sa Hædste og Eilyfe

fe Gode openbere sig opt og tydum a einu Augnablike fyrer Salunne; og hvornenn ad Gud bue i henne, og hafe sitt Rum og Sæte par inne.

Cant. 5.

Hvort er þium Vinir geingenn þu hin dægelegasta a medal Kvennanna.

Vinur Saalar vorrar er ad vysu alltyd hia oss, enn vier verdum hans ecke alltyd varer. Nær verdum vier þa varer vid hañ? Þegar Hiartad er i stille; þegar allt Sinne Mannsens, og aller hans Gedsmuner hafa snued sier fra Heimsens Skarkala, og Orosemne til GUds, og hafa safnad sier saman, so þeir i honum rosamlega hvijla meige: þegar Skinsemen og forstanded, hafa snued sier fra yfervegan Jardneskra og fafeingelegra hluta; þegar þad holldlega og falska vijsdoms Lios, er nidurgeinged, og Salen hefur feinged aptur, i þess Stad, guddomlegt Mirkur og Dimmu; þa uppgeingur og rennur þad guddomlega Liosed, sem gefur eirn Geisla, og Glansa fra sier, og skyn i Myrkrenu. Þetta er su Dimmann, i hvorre Drvttenu byr; og su Nottenn, a Hvorre Vilienn sefur, og hvi-

leik

leſt fyrer ſtiornan GUds Vilia, a eirne nanare ſameiningar Troppu med honum: þa gleimer Minned Heimenum og timanum; þa verdur Skynſemenn og Forſtanded, ſo ſem a einu Augnablike hrært og innteked af guddomlegu Liose; Vilienn af himneſkum Tilheigingum; og Minned af himneſkre Glede: og þo kann Hvorke Skinſemenn, Vilienn, nie Minned ſlykt ad grijpa, edur þvi ad byhalda; þvi þad varer ecke alltyd nie blyfur i Saalarennar Kroptum; helldur er þad huled i hennar inſtu Filſnum, (a) og yfergefur ſnegglega alla peckianlega Salareñar Krapta.

Aungvu ad ſydur kann ſlykur Glantze og Leiptran himneſkrar Upplyſingar, opt og oſialldann ad uppvekiaſt, fyrer GUds Ords yfervegan, ſo ad vier hropum þa upp med þeirre heilogu Monica, Auguſtini Modur, ſeigiande, flugum upp, flugum upp, til

(a) Ad þar ſie i Manſens Salu Skinſeme Vilie og Minne, þad ſijner bæde GUds Ord og Reinſlann; enn ad þar ſie eckert meira, þad ſijner hvorke GUds Ord nie Reinſlann. Meiſtarenn helldur med þeim, ſem meina þar ſie nokud meira: og ſeiger, ad Skinſemenn, Vilienn, og Minned ſieu Salarennar Kraptar, og Eigenlegleikar, ſem ſieu annad enn Salarennar vera, hvoria Meining ad D. Luth. ſijneſt hafa i hans utſkijringu yfer Loſſaung Mariæ.

peirrar himneſku Gladværdar: paraf koma eirnenn og uppreinna Andvarpaner peirra Heilsgu, sem eru oseigianlegar. Pegar Paall hafde smackad pennann indeslega Sætleika, sagde hann: Jeg er viss parum, ad hvorke Lyf, nie Daude, eda nockur skopud Skepna fær mig skiled fra peim Guds Kiærleika, sem er i Christo JEsu. Rom. 8.

Petta var pad Kiærleikans Lios, og pad Ynde er hann hafde i sier funded: petta er sa Guds Fridur, sem yfergeingur allann Skilning og Forstand, og vardveiter Hiortu, Hugskot, og Sinne Truadra i Christo JEsu. Til pessa fagnadar, og Yndes glansa, lytur Augustinus, pegar hann seiger.

Jeg finn optlega nockurskonar Hræring i mier, hvorre so: r vared, ad ef hun hielde stoduglega vid i mier, pa kinne hun ecke annad ad vera, enn pad eilijfa Lyfed, pviad Glede og yndeslegleike pessa Glansa, er Forsmeckur eilyfs Lyfs, og lærum vier i honum, og fyrer hann, sem eitt lyted Prof ad smacka og peckia hvad eilyft Lyf sie: pviad i pvi eilyfa Lyfe mun Salenn alltyd verda full af soddann liuflegum Yndeslegleika, og Glede. Vegna peirrar syndsamlegu Vanartar, sem vid oss hanger, kann Salen, a medann vier erum i Holl-

denu

denu, og buum i pessu Jardneska Hreise, ecke, utan skialldann ad finna til soddann Yndesleg-leika, og dyrdarennar glansa. Enn i pvi o-dru og eilyfa Lyfe, munum vier finna hann, æ, og iafnann: par fyrer seiger Paulus, ad vier sieum nu ad vissu Sæler, enn pad po i Vonenne til pess epterkomanda.

Sálena langar og eirnenn hiartanlega epter pessare Unadsemd og Glede. Par fyrer seiger og David i Ps. 42. Liska sem Hiorten laugar epter fersku Vatne, so langar myna Salu epter Gude: Og Brudurenn i Lofkvædenu kiemst so ad orde: Oh! ad eg mætte finna pig min Broder, sem ad sigur minnar Modur Briost, og eg mætte kissa pig, so eingenn hædde mig Cant. 8. v. 1. Og enn aptur Cant. 5. v. 8. Mijn Sala bradnar i mier, hun er siuk af Elskunne, pad er; Mijn Sal hefur par af syfellt angur, og hana langar jafnlega epter pvi, ad hun mætti finna sinn astudlega Brudguma, og sedia sig af hans Kiærleika; og med soddann mote fa aptur og odlast, sinn forna himneska Edaldom, sem er innefalenn i eirnre fullkomenne, og i allann mata ohindradre Sameiningu vid Christum, uppa pad, ad hun ecke torlyste sig framar i neinu odru, sem er fanytt og forgeinge-

legt,

legt, og miklu syndur i nockru sindsamlegu, sem er fyrer Gude andstiggelegt.

Petta er og so eirn hulenn, og folgenn hlutur, fyrer pessa Heims Spekingum og Vijsenda-monnum. Marger af peim, hafa jafnvel skrisad, heilar storeflis Bækur um Salena, og Salarennar Krapta, enn hafa po alldrei komest ad pvi retta Sannleikans grunne, og Malavortum; pvi peir hafa ecke peckt Christum gisrla. Christur er sa rette Salarennar Kraptur, Hugskot, og Minne; pad er, hann er Salarennar Lios i Hugskotenu og Skilningenum; Salarennar Lyst og epterlangan i Vilianum, Salarennar Glede i Minnenu. So er og Christur eirnenn su rietta Salarennar Helgun, Fegurd, og Prijde. Hier af kiemur pad og so, ad su Sal, i hvorre Christur byr, kann ecke Syndena ad elska, eda motproanlega Synder ad drijgia, so leinge sem Christur byr i henne, pvi par er eckert samneite a millum Liossens og Myrkursens, a mille Christum og Belial par fyrer seiger og eirnenn Johannes 1. Joh. 3. v. 6. 9. Sa sem blyfur i Gude hann syndgar ecke, hvor Syndena gisrer, sa er af Diosflennum, sa sem syndgast, hann hefur Gud ei sied nie peckt: Hvor af Gude er fœdur, sa gisrer eige Synd, pvi Guds Sæde blyfur i hia

hia hanum, og hann kann ecke ad syndga þvi hann er af Gude fæddur. Þess vegna kviknar optlega i Salenne Gladværd og Fognudur þar af, ad Madur ma, fyrer Christi Skuld, lyda Forsman og motlæte, so ad þvilijkt Motlæte snijst honum til stærstu Huggunar og Glede; Su Glede hefur sinn Uppruna hia Gude, i Salarennar innre fylsnum; hvor Fylsne, og Hiartans Grunn, Drottenn hefur utvaled, og helgad, handa sialfum sier; og þann sama stad sier þannig tileinkad, ad so leinge sem Madurenn er i Nadarennar stande; kann hverke Eingell, nie Manneskia, nie nockur onur skopud Skiepna ad koma þar inn: Þar er su hreina og eigenlega Salarennar Vera (b) þar er sa stadur, sem sa eilijfe Gud brukar alleina fyrer sialfann sig, og vill ecke hafa þar inne neirn anann. Hier um talar su eilijfa Spekenn i Ordsk. B. 8. Cap. v. 31. Myn Lyst, seiger hun, er ad bua hia Mannanna Bornum. Af

þessare

(b) Þesse Saalarennar Vera er hrein; fyrst ad þvi leite, sem hun er adgreind fra Salarennar Krøptum; þar næst ad þvi leite, sem hun hefur ecke neitt med Tymann, og Heimenn ad sysla.

Og er þesse Salarennar Vera það hellsta, sem upplyseest af Christi Nadar Liose, fra hverium Liose Upplysingenn syd ur kiemur til Salarennar Krapta.

þessare Lyst kemur þad, ad Salenn verdur stundum vor vid þann himneska Glantza, sem adur hefur nefndur vered, og formerker i hønum soddann Ynde, og astudlegleika, sem eingenn þecker utann sa sem til hans finnur, og hann kann ecke med neckrum Ordum ad utseigiast.

Cap. VII.

Um Salarennar Edaldom og um sannarlegt Angur og Hrigd, sem og eirnenn um Guds nadugaun Vilia.

Es. 56. v. 7. Matth. 21. v. 13.
Mitt Hus er Bæna-Hus.

Þad er ein stor edla Pryde og Vegsemd Salarennar, ad hun er Guds Hus og Bustadur. Gud byr helldur i Salunne, enn a Himne og Jordu: Ein truud Sala hefur Gud framar i sier, enn aller Himnar og allar Kyrkiur, og Mustere, Ja, framar enn allar skapadar Skiepnur, ad undantekenne einasta Christi Manndomlegre Natturu, i hverre ad byr oll Fylling Guddomsens.

Gud hefur hiartanlegt Ynde og Epterlæte af

af þvi, ad bua i Salunne, med allre sinne Giæfku, Nad og Kiærleika, ad þvi leite, sem allar skapadar Skepnur eru giordar Mannsens vegna, brukar GUD ecke til annars, enn hann kunne ad prijda, og upphefia Mansens Salu, og giora hana edallega, yppærlega og saluholpna: og þar GUD hefur med allre sinne Elsku, og Velvilia, snued sier til Salareinnar, þa er hañ eigenlega og framar i Salenne enn a Himnum, i Kyrkium og odrum þvilijkum skopudum Skiepnum. GUD framkvæmer allt gott i Salunne', og meddeiler henne þad. Salenn er ein af þeim yppærlegustu skopudum Skiepnum, og GUD hefur þessvegna giert Salena, so yppærlega, ad hann vill einkanlega bua i Salunne, og sig henne sierdeiles meddeila. Hvad Salen kinne annad ad fa, þad er laklegt fyrer hana; hun kann ecke ad hafa Hvilld og Roseme þar i. Paall seiger Eph. 1. v. 4. vier erum fra eilyfu utvallder i Guds Syne: þar fyrer eigum vier alldrei ad hafa Ro og Hvylld, fyrr enn vier naum þvi, til hvors vier erum utvallder. Salen a ad vera GUDs Sonar Brudur og med þvi hun a ad vera GUDs Sonar Brudur, þa er þar ecke neitt a medal skapadra Skepna sem GUD elskar so miked sem Salena. Þess

vegna

vegna er og GUds Sonur utgeingenn fra sijnum Fodur, ad hann kinne ad na Salunne til sijn, so sem sinne Brudur og Unnustu, hvoria Faderenn hefur honum trulofad i fra eilyfu, og ad hann kinne ad færa hana aptur til pess allra hædsta, fra hvorium hun var burtkomenn vegna Syndarennar.

Par fyrer a nu Manneskiann og so ad leita GUds, og hafa alla sijna Lyst, og Unnarseme i GUde, og med pvi GUd hefur so yferburda stora Elsku, og Kiærleika til Mannsens Salar; pa mætte Mannenn pad storum ydra, ad hann hefur nockurn tyma haft sierdeiles Lyst og Kiærleika til nockurs annars hlutar, og ecke til GUds alleina, sem er sa hædste og ypparste Goode: hellst pess vegna, ad par er og so under eins hia Gude soddann Lystelegleike, Pryde, og Unadsemd, ad eckert kann par vid ad jafnast, so sem framar syndt er i annarar Bokarennar 20. Cap. Ja, par er soddan dægelegleike, og unadsemd i honum, ad ef Salen feinge einasta ad sia hann aleingdar, so sem i einu skye, pa munde hun ecke snua sier fra honum aptur, jafnvel po hun kynne ad vinna par med allann Heimenn.

Petta er nu pad sem maklega mætte angra og sturla eina Manneskiu, og giora henne sto-

ra

ra Hiarta Sorg ad hun hefur lated sijna Salu, sem verdur so heitt og hiartanlega af Gude elskud, sem af peim hædsta og yndislegasta Goda, hneigia sinn Kiærleika til nockurs annars enn til hans, og elska nockurn annann hlut, annad hvort meira enn hann, ellegar jafnt vid hann. Yfer því mætte madur med riettu gremia sig; hann mætte vera hriggur þar af, og lata þad sig sierdeiles angra og ydra, ad hann hefur ecke elskad þann ædsta og yndeslegasta Gooda framm yfer alla hlute, og leitad hans Æru, og Vegsemdar, framar ollum hlutum, helldur elskad sialfann sig, edur adrar skapadar Skepnur jafnt vid hann. Hver ein skopud skiepna elskar GUd natturlega, meir enn sig sialfa, i því ad hun utretter GUds Skipaner, og Befalningar, enn sa aume Syndare alleine Madurenn, elskar meira sialfann sig enn Gud. Ef þu nu ert ecke angurfullur, og sorgbitenn af ødru, enn því alleinasta, ad þu kant ad hafa orded ad lyda nockurn timanlegann skada, fyrer þad þu hefur sindgad; og ef þad sturlar þig ecke langtum meir og framar, ad þu hefur giort Gudi imot, hann stigdt, og aflad þier hans Reide; þa hefur þu enn þa eckert sannarlegt Angur og trega i þier. Ad vier hofum stigt

Gud, sem er sa ædste Goode, pess eigum vier ad lata oss ydra, af ollu Hiarta, po par være eckert annad Straff, og Gud villde ecke pess ødruvyse hefna, pvi hans Stigd og Reide er oss nogu stor Hefnd og Straff, pvi hun brennur sem eirn Elldur, til hins nedsta Helvytes. Enn ef pad kvelur pig af alvoru, ad pu hefur hann stigt, og flyr under eins, til hans Nadar fyrer Truna a JEsum Christum, Sia! pa fyrergefur Gud pier allt, hvad pu hefur giort honum a mote. Pvi GUD hefur stærre List og Velpocknan a pvi, ad fyrergefa Syndena, enn straffa hana, hans Riettlæte dryfur hann og eirnenn par til, hañ er Fader peirra sem Ydran giora; og peir eru hans Børn: og ef hann er peirra Fader, pa ma hann og hondla vid pa, sem vid sijn Børn: Og pessvegna framfilger hann og eirnenn, sijnum fødurlegum vilia a oss, bæde epter sijnu Riettlæte, og epter sinne Miskunseme.

Pessvegna skulum vier og, gefa oss liuflega under Vilia vors Himneska Fodurs; og sa sem rettelega pecker og elskar Gud, hann giorer pad og giarnann; Og hvad hellst Gud lætur fram vid hann koma, annad hvort epter sijnu Riettlæte, ellegar epter sinne Miskunseme, pad pocknast, honum allt saman vel.

Lat

Lat þier þessvegna það allt vellyka, sem Gude þocknast, hvort helldur það er gledelegt, eda sorgarlegt; sie það Guds Vilie, ad so tilgeingur, þa lat það og so vera þín vilia. Jeg villde helldur vera i Helvyte, og hafa Gud mier nadugann i mynu Hiarta, eñ ad vera a Himnum, og hafa Gud mier ogunstugann og reidann, og missa hann ur minu hiarta.

Cap. VIII.

GUD kallar og leider oss af Allvoru til sijn, og af Hiarta; hann kallar oss og eirnenn til ad epterfilgia Christo i Audmykt, þolenmæde, og Elsku til Guds framm yfer alla Hlute.

Psal. 5.

Hann kallar Himenenn og Jordena, það hann dæme sitt Folk, Gud hefur oss kallad med eirnre heilagre Kallan.

GUd vor Himneskur Fader kallar oss til sijn, med ollu þvi sem hans er, hann hefur og honum tilkiemur: það allt saman kallar, ladar, og lockar oss til hans. GUd hefur so alvarlega og freka laungun epter vorre Velferd, og Saluhialp, so sem hans eigenn Vera og Velferd være komenn þar under. So inni-

lega miskunar hann sig yfer oss, og so hiartanlega Medaumkan hefur hann yfer vorre Eymd og Armædu. Allt hvad hann hefur skapad a Himne og Jordu, og oll su Speke og Giæska, sem par af liomar, og allt hvad hann nockurntyma giorer og framkvæmer, eda hefur giort og utriett; pad skedur allt saman til pess, ad hann kunne ad kalla oss, og færa aptur til vors Uppruna, og til sialfs sijns. Oll hans Ord og Athafner eru eitt sijfelldlegt Hrop, sem oss kallar til hans. Med hverium su eilyfa Spekenn Guds hropar fyrer vorum Eyrum, og kallar oss til sijn, seigande: Hvorsu leinge vilie þier hiner favijsu, favijsser vera? snued ydur til minnar Stroffunar; þvi hvor sa mier hlyder, mun ugglaus vera. Ordsk: B. I. v. 22, 23, 33. Gud leitast vid fyrer allar skapadar Skiepnur, ad færa Salena a þann retta veg; so ad hun hlyde hans Raustu og elske hann; so sem hun hefur adur hlydt Sathans Raustu, og þess vegna ecke elskad Gud. Enn hverneñ og til hvers kallar oss þa Raustenn þessa allra hædsta Guds? Til ad trua a hans Son, og til ad epterfilgia honum, i Audmyktenne og Polenmædenne. Somuleides til ad elska Gud yfer alla hlute tramm; hvar um adur hefur talad vered almennelega, og lyka um

Tru-

Truna sierdeileslega med morgum ordum. Vier vilium enn ad nyu tala hier um Audmyktena, Polenmædena og Kiærleikann. So miked sem audmyktenne vidvijkur, pa elskar Gud harla mieg pa Salu, sem er audmiuk, og veiter henne sijna Nad, so sem adur er sagt og sijnt i peim 5. Cap. Gud kallade a Eliam, og geck framme fyrer honum i Ellde, og i einum sterkum Storme, sem Biorgenn braut i sundur; enn var po ecke i Elldenum, og ecke i pvi stryda Vedre, helldur i peim hæga Vindblæ, sem par kom a epter; 1. Kong. 19. v. 11. I honum var Drottenn; og kom til Eliam; I pessum hæga Vindblæ, villde hann openbera sig fyrer honum, hvar med oss verdur sijnt, ad Gud hefur pocknan a Hogværd og Audmykt; og hann vill og so lata sig finna i hogværum og audmiukum Hiortum, og afysa oss til hogværdar og Lytelætes.

Pegar Esther sa Aßveri Kongs Hatign, skelfdest hun, so pad leid yfer hana, epter pvi sem lesa maa i peim greinum, er heira til Esthers Bok; og Kongurenn tok hana i sinn Fadm, so ad hun raknadi vid aptur; hann huggade hana og eirnenn, og kiste hana.

Petta er ein Fyrermyndan par uppa, ad pegar Salenn skal lyta, i andanum Majesta-

tis Tign þess himneska Konungsens, þa ma allt þad Traust, sem hun hefur til sinna eigenn Krapta, falla nidur; og þad ma so sem lyda yfer hana, nær hun umpeinker og yfervegar sinn odugnad, og Audvirdelegleika; hun ma virda sig lakare og overdugre, enn allar adrar skapadar Skepnur, og audmykia sig, af insta Hiartans Grunne, under Guds volldugu Hond og Mejestet. Þa styrker Gud soddan eina audmiuka Sal tekur hana sier i Fadm, og gefur henne eirn guddomlegann Koss; þad er hann utheller Rykdome sinnar Nadar, og Vinattu yfer hana, so ad þau Beinenn, sem voru i sundurmaren, verda aptur gladvær, og endurnærd. Þvi lytelmotlegre, sem eirn er i sialfs sijns Augum, þvi ædre og ypparlegre er hann fyrer Gude; þvi Guds Hatign lijtur sierdeiles nydur i þa diupu dale mannlegrar Audmyktar. Þar fyrer seiger Drottenn Es. 57. v. 15. ad hann bue i Hæduinum og Helgedomenum, og hia þeim sem hafa sundurknosadann, og lytelatann Anda. Og þvi meir sem eirn audmykest i sijnu Hiarta, þvi framar og merkianlegar byr GUd i honum þvi framar utheller GUd sinne Nad yfer hann. Þarfyrer seiger og eirnenn David: Þad vard mier fyrer godu, ad þu Drottenn lytelækkader mig, so ad eg lærde þyn Rettinde.

Slyk

Slyk Audmikt hefur med sier Polenmæde, fyrer hvoria Madurenn vegna Guds, lydur giarnann og poler, hvad sem uppakemur, hañ sannar pad med sialfum sier, ad hann hefur ecke annad af Gude forpienad, enn allt illt, ja pan eilyfa Dauda og Fyrerdæmingu. Til ad na og bijhallda soddann Audmykt og Polenmæde, hialpar pad og eirnenn, ad Madurenn verde af Mønnum foracktadur, forsmadur, og illa utleikenn, uppa pad hann kunne med soddann mote, ad sockva enn pa diupara nidur i Peckingu og Vidurkenningu sijns eigenn slæmleika, Odugnadar, og Overdugleika, og ad hann pecke og vite pessbetur, ad hann sie af sialfum sier ecke annad eñ pad sem illt er: einkum og sierdeiles, ad hañ hafe ecke neitt annad forpienad af Gude, enn allt illt, og allskins olucku.

I pvilykre peckingu sijns eigenn Slæmleika og Overdugleika, auglyser sig Fridur Guds, sem yfergeingur alla Skinseme. Phil. 4. v. 7. Par hviler og eirneun Ande Dyrdarennar, sem S. Petur vottar i fyrra Pistels 4. Cap. Madurenn audmykest sliotara med pvi mote, ad hann lyde forsman, helldur enn po hann tale par einasta umm; so verdur Madur og so sliotare polenmodur, med pvi mote hann

lyde oriett polenmodlega; helldur enn po hañ einasta peinke um Polenmædena, eda tale um hana. Madur ma opt og tydum med lydingu stærre Motlætinga asla sier Audmyktar og Polenmædes; og ef Madur lide Ongvann oriett, Motgang, Forsman, og Nidurprickingu, hvornenn kinne hann þa ad æfa og bruka soddann Digder, i daglegre Umgeingne. Þar fyrer skadar þad ecke neitt eirn rettruadann Mann, þott hann meige lyda oriett og forsman, og verda af ollum foragtadur; hans Hiarta verdur med soddann mote hentugra til ad vera Guds Bustadur, og ad medtaka hans Nad. Þar fyrer kallar og eirnenn Gud oss undarlega, fyrer allra handa Motlætingar, og Forsman, ad hann meige med soddann mote vera og bua i oss.

Slykt Motlæte og Forsman stodar til þess, ad verka i oss þa riettu Audmykt, og Polenmæde, so ad vier meigum verda lyker Christi Jmind, og hans bitra Pijna, mætte i oss finnast, og hann meige so lifa i oss, og vier med soddann mote, kunnum ad finna i hanum Hvylld og Roseme fyrer vorar Saler, og þess vegna seiger hann og so: Taked uppa ydur mitt Ok, og læred af mier; og munud þier finna Hvylld og Roseme i ydrum Salum.

Hvad

Hvad Kiærleikanum vidvykur, til hvors Gud kallar oss og eirnenn, þa verdur Madurenn epter Guds Kollun, hans hluttakande, med þvi mote, ad Gud upptendrar sijna Elsku i Mannenum, og gefur honum þar med sialfann sig so sem hann er einsamall Kiærleikurenn. Fyrer utannn þennan Kiærleika til Guds, kann eingenn ad fa Hlutdeild i Gude, eda hafa hann i sier biande; þvi þad er ecke mogulegra, ad Madurenn kunne ad hafa Gud i sier buande, og elska hann ecke under eins; heldur enn þad er mogulegt, ad ein Manneskia kunne ad lifa, og hafa þo under eins aunga Sal: þar fyrer segier og Paall: Bolvadur sie sa sem ecke elskar Drottenn JEsum. 1. Cor. 16. v. 22.

Ad Christur bue i oss fyrer Truna þeckest þar af, ad vier elskum hann, enn eingenn riettur Kiærleike til Guds kann ad finna stad i oss, ef Elskann til Heimsens utrimest ecke fra oss, og vier ecke af Alvoru leitum Guds framm yfer alla hlute. Þar fyrer skylde hvor eirn ga vel og vandlega ad innvortes grunne sijns Hiarta, hann skilde optlega higgia þar ad, til hvors hlutar hann hafe mesta Elsku, og epter hvoriu hann stunde allra hellst, hvort þad sie Gud, elle-

gar hann sialfur, edur ogso adrar Skepnur, Lyfed eda Daudenn. Og hvad hans Hiarta og Salu hafe allra mest innteked, og epter hvorju hans Girnd, List, og Epterlangan mest stunde: thvi sie thad hid hellsta sem thu ellskar, og sæker epter, sem thitt Hiarta hefur Gyrnd og Epterlangan til, og thu hefur sierdeiles Hvylld og Roseme i, annad enn Gud sialfur alleina, og hans Ryke, tha kemur Gud ecke i thyna Salu, og vill aldeiles ecke bua thar inne: og thott thu grater so morgum Tarum, sem Droparner eru i Hafenu, tha stodar thad thig tho ecke, thu hlytur aungvu ad sydur ad missa hann ætid og eilyflega, utann thu faer adra Gedsmune, og hafer ecke neitt so kiært, sem Gud, hvorke a Himne nie Jordu. O! thier aumu og vesælu Manneskiur, hvad giore thier tho annars, thvi late thier Spilling theirrar folsku og svikfomu Natturu draga ydur so illa a talar fyrer Elsku til skapadra Skepna, og intaka thannig Grunn ydar Salar, hvar Gud skylde alleina bua? Siaed ydur tho vel fyrer, og faed annad Sinneßlag. Thess vegna erum vier i Heimenum, ad vier framar ollum hlutum leitum Guds Rykes, og hans Riettlætis, og komum aptur til Guds, og verdum eitt med honum, med theim hætte, ad vier dey-

deyum fra vorum eigenn Vilia, og afneitum Heimenum, og skopudum skepnum; uppa það vier med það sydsta kunnum ad komast aptur, til vorrar fyrstu Natar og Uppsrettu: og lyka sem Lykamenn verdur grafenn i Jordunne, og af henne medtekenn, eins mætte Salenn af Gude medtekenn verda, komast iñ til hans oendanlega Guddoms og lifa hia honum eilyflega. Ef ad vier forsomum það, a medann vier erum hier i Heime, so er það forsomad um alla eilyfd; þvi það sem Manne verdur nu til Glede eda hrigdar, epter þvi hinu sama verdur hann þa dæmdur: leitum vier Guds hier framm yfer alla hlute, og af insta Hiartans Grunne / þa munum vier hann vissulega finna, og hann mun ad vijsu hia oss bua. Værer þu Manneskia ad eins fry, og lidug (Laus) fra Bylætum skapadra Skepna, þa skillder þu an aflats fa ad niota Guds og bua i honum. Eckert a Himne eda Jordu munde tesia fyrer Gude, so ad hann kiæme ecke vissulega til þyn, og uppfillte þig, ef hann ad eins finde þig Lausa og liduga, fra Elsku Heimsens og skapadra Skepna, þar fyrer, hvornenn sem þu snyr þier, eda billter þier um, þa stendur það þo alltyd stodugt, ad so leinge, sem elska til Skepnanna og

Heim-

Heimsens, hefur yferhond i þier, so leinge hlytur þu ad missa Gud. Því ad somiklu leite, sem Manneskiann leitar epter Roseme, og fullnægiu i skopudum Skiepnum, so leinge skilur hun sig sialf fra Gude. Það er þungt ad dempa i sier Elsku til Heimsens, og skapadra Skiepna; enn Madurenn hlytur þo endelega það ad giora vilie hann hafa Hlutdeilld i Gude, því med Liste seme og godum dogum kemst madur ecke til Guds, helldur med motlæte og hormungum.

Cap. IX.

Hvornenn ad ein sonn og lifande Tru utryme af Mansens Hiarta, Elsku til Heimsens, og skapadra Skepna, sem og eirnenn þau Yferrad, sem Reide Obolenmæde, og adrar þvilykar rangsnunar Tilhneigingar plaga ad hafa i Mannenum.

Giorn. B. 15. v. 9. Gud hreinsar Hiotun fyrer Truna?

Það er sa rette Truarennar Eigenlegleike ad hun hreinsar Hiartad. Enn af hverju hrein-

hreinsar Truenn Hiartad, og hvad utrymer hun padann? Heimenn og Gyrnd til alls pess, sem er Jardneskt, fanytt og forgeingelegt. Ja allt pad vid hvort Mansens Nattura hanger med synum Gyrndum og Tilhneigingum, i hverju hun hefur alla sijna Unun og Roseme, so sem er Rykdomur pessa Heims, Metord, og Vellistingar. Truen helldur sier aleina vid pad osynelega og eilyfa, og hefur sijna Hvilld og Roseme par i, og pegar pad er komed sinn veg i burtu, sem giorde Hiartanu Hindrun i pvi ad niota Guds, pa sameinest Hiartad vid Gud: pviad lykur sæker lykann heim, og teinger sig giarnann vid hann, enn ecke vid olykann. Gud er sa Kraptur, sem hefur syfellda Ydiu, og hvar hann finnur eina Verkstofu* auda, par framkvæmer hann af sinne Miskunseme pa Giorninga, sem pad auma og vesæla Hiarta vid parf, er hann bidur, og ad honum hænest; par fyrer seiger vor Herra i Gudspiallenu til pess auma; Þijn Tru giorde þig hialplegann Matth. 15. Item; verde þier, sem þu villt. Ecke er pad Meiningenn, ad Truenn sialf hafe pann Krapt i sier, helldur ad hun hreinse Hiortun, so pau gefe sig Gude olldunges a valld og giore sig laus og lidug fra ollu pvi sem ecke er Gud, uppa pad Gud

kunne

kunne i peim ad erfida, og hafa pau fyrer sijna Verkstofu.

Hvar fyrer kunne vor HErra JEsus ecke ad giora nein krapta-verk i Nazareth, pviad hann fann par ecke soddann hiortu, i hvorium hans guddoms Kraptur kinne ad verka.

Skule Gud fa Rum i Mannsens Hiarta, pa ma Skiepnann vykia i burtu (a) annars hindrar pad eina fyrer hinu odru.

Eingenn kann so innelega og alvarlega, ad gyrnast Hialp Drottens, ad Gud sie ecke pusundsinnum framar reidubuenn til ad hialpa honum, par sem Madurenn ad einns helldur sier til hans af insta Hiartans Grunne, og gefur sig honum alldeiles a vallld.

Lyka sem Gud uppfyller giarnann soddann eins Mans Hiarta med Liose og Hugsvolun so uppliptest pvijlikt eitt Hiarta audvelldlega til Guds, ja, pad hlytur til Guds ad upphefiast, lyka sem Elldurenn ma endelega verma edur breña, Liosed ma endelege skyna edur lysa. Par finnur pa GUd sitt retta Handverks Platz, til ad framkvæma pad, sem honum er pægelegt, so sem hann fann i vorum Herra JEsu Christo

(a) Hier verdur ecke talad um pær guddomlegu Gafur, og hvad gott Gud i oss verkar, helldur umm pa Hlute, sem draga oss fra Gude.

sto, soddann eirn Verkstad og Velpockan; þvi ecke þocknast Gude þeir Giorningar, hvorra Upphaf og Ender hann er ecke sialfur.

Og þar sem GUD hefur nu so stora Elsku til Mannanna, og þvilyka Epterlangan til ad framkvæma sitt Verk, og Erfide i þeim, þa eru ecke hans Augu langt fra oss, og hañ er langtum fusare til at gefa Mannenum, og giora honum til goda, enn Madurenn er til ad gyrnast og medtaka þad goda. Enn forsoma þu ecke mitt Barn Nadarennar Tyma, þvi þegar þesse Nadarennar Tyme er umlideñ, mun hvor og eirn uppbera Launenn, epter þvi sem hann hefur hier lifad, og Gyrnder hans Hiarta hafa vered, hvort helldur þær hafa vered til gods, eda ills til Guds, eda skapadra Skepna. Þott aller Guds Heilager villdu bidia Gud fyrer eina Manneskiu, epter þad Nadarennar Tyme hefur enda; Ja þo þeir villdu bidia med blodugum Tarum, þa kinne þad þo alldeiles ecke neitt henne ad hialpa, og munde hennar stand þar med hvorke verda betra nie verra, þvi hvor eirn Madur mun uppbera Avoxtenn af þvi, epter Lyfed, til hvors hans Hiarta hefur hellst hneigt vered, hier i Heime, og vid hvort hann hefur hier sierdeiles samteingdur vered.

Lyka

Lyka sem ein sonn og lifandi Tru hreinsar Hiartad af Heimsens Elsku, so hreinsar hun þad og eirnenn af ödrum þvilijkum rangsnunum Gyrndum, og Tilhneigingum, so sem Reide og Opoleſnmæde, og gefur ecke epter þvilykum vondum Gyrndum, ad drottna og hafa Yferhönd yfer Mannenum: hun plantar þar a mot i honum, Hogværd og Polenmæde vid Naungann. Þvi Gud kann eckert annad ad verka og framkvæma i Hiortum truadra Manna, enn þad sem honum er af Natturunne eigenlegt; Nu er Gud Kiærleikurenn, Hogværdenn og Polenmædenn, so sem vier siaum a vorum Herra JEſu Christo. Guds Kiærleike breideſt ut yfer allar Manneſkiur og miſkunar sig yfer alla, þar fyrer verkar hann og framkvæmer og so i þeim truudu soddann Elsku til Mannanna, er aungvann utelikur hvorke vin nie övin, og vill öllum Monnum vel. Sa Kiærleike gledur sig og eirnenn yfer öllu þvi hinu goda, sem Gud veiter Monnunum; og sierdeiles yfer margfolldum gafum Christi Lima.

Lyka sem eirn Limur a vorum Lykama hefur gott af hinum ödrum, og sa eine þienar ödrum til hins besta, og er honum til goda; so byriar og hvorium einum Lim a Christi and-

andlegum Lykama, ad vera odrum til gagns og goda, og ad gledia sig yfer annars Velferd, og nær vier vitum ad nockur Christi Limur, er ypparlegre, enn vier sialfer, þa skulum vier elska hann langtum framar, enn oss sialfa, og gledia oss ad þvi leite meir yfer þeim hinum sama; sem hann hefur odlast ypparlegre Gafur af sijnu edalborna Hofde Herranum Jesu Christo: þvi soddann Gafur eru alls Lykamanns sameigenleg Giærde, er fliota nidur til vor, af voru sameigenlegu Hofde Herranum Christo, og verdum fyrer Truna og indbyrdes Kiærleika aller þeirra hluttakande. allar þær Gafur, sem Gud hefur lient einum fromum og gudhræddum Manne, eru mijnar lyka sem hans, þegar eg annars elska þær i Gude, þvi Kiærleike þess hins truada gisrer þær ad mynum eigenn Gafum, og med soddann mote verd eg i Gude andlega rykur, og hefe samfielag med ollum Guds Astvinum a Himne og a Jordu, i ollum godum hlutum fyrer Safnadarens hofud Herrann Jesum Christum. Hvad hellst þessu Hofdenu tilheirer i sijnum Limum a Himne og Jordu, so sem eru heilager Einglar og Menn, þad verdur allt samann verulega og i Raun riettre mitt. Af þessare hiartanlegre Elsku utspret-

tur og eirnenn Polenmædenn, so ad Madurenn umber vilunglega, allann Kross og Motlætingar, so sem Underbuning til eirnar sierdeiles haleitrar Guds Nadar. Pvi eingenn Kross, Hermung, eda motlæte fellur so einum til, ad ein sierdeiles Nad Guds, sem pad uppa leggur, filge par ecke med. Par fyrer sagde eirn Heilagur Madur: vertu velkomenn pu beiske og under eins nadarfulle Kross. Og S. Petur seiger, 1 Pet. 2. Pad er Nad, ef nockur fyrer Samvitsinnar saker til Guds poler hid illa og lydur hid oretta. Ef Madur, fyrer Christi Skulld, medtekur sin Kross, Hermung og Motlæte med liufum Vilia, pad afrekar honum med pad sydsta, stora Glede og Frid. Sa sem med polenmæde og fyrer utann allt Mogl og Murr, tekur a moteperre Hermung og Motlæte, sem Gud honum tilsendir, og umber hana vel, vegna pess Kiærleika, sem hann hefur til Christum, hann mun umsyder urbytum bera innelegann Salarennar Fognud og Glede, jafnvel pott hans Hiarta, kunne ad vera par af um stund og tyma hardlega klemt og kramed. Pvi sa sem i Sorg, og Preingingum gefur sig alldeiles under Guds Vilia, hans Traust og Fridur mun sialfur Gud vm sider vera,

pesse

þesse Fridur er medriettu / ein guddomleg Clenodia og soddann eirn Sætleike sem eingenn þecker / nema sa sem hans nytur og hann smackar: eirn þvilijkur Fridur / sem ecke kann ad utseigiast; Ja / umm hvorn ecke kann nogsamlega þeinkt ad vera. Þvi hann er hærre enn oll Mannleg Skinseme / so sem S. Paall vottar. Phil. 4. v. 7.

Cap. X.

Hvornenn ad Natturunnar Lios i oss eige ad ganga Nidur / uppa þad Nadarennar Lios afftur a mot kunne i oss ad vaxa og þroast.

2 Cor. 4. v. 6.

Gud sem band Liosenu ur Myrkronum ad skyna / gaf eitt klart Skin i vor Hiortu.

So leinge sem Lios Natturunnar (a) helldur Mansens Salu i Fangelse / so leinge

(a) Natturunnar Lios er Skinsemen; og Vitskunnar natturleger Kraptar, sem kallast eitt Lios, af þvi þad hefur i sier Visdom edur Skinseme, og þa helldur letta Natturunnar Lios Salunne faugnre, þegar þesser naturlegu Kraptar vilia, i þeim hlutum, sem heira til Trunne,

og

kann ecke Lios Nadarennar hana ad upplysa þarfyrer, Skule Nadarennar Lios skyna og up-

og Guds Otta, vera nockud i sier sialfum, v: la rada sier sialfer, og ecke lata Nadarennar Lios, og Guds Ord alleina rada, helldur vilia filgia sijnum eigenn forna, og þa kann Nadarennar Lios, ecke ad skina i Saalme, vi vier af oss Sialfum til kunnum ecke nockud gott ad gin-kia, so sem af oss sialfum, hvad Holdsed skinnar, er fiandskapur i gegn Gude, og sa natturlege Madur, skilur ecke neitt af þvi, sem Guds Anda tilheirer, þad er fyrer o-nnum Favitska, og hann kann þad ecke ad grijpa seiger Ste. Paall. Hier af kiemur þa: eirnenn, ad vi vitrare sem eirn er epter Holdenu og skinsemenne, þvi framar er hann af Naturunne ohæfelegur til Guds Rykes, so ad Christur þess vegna seiger; Matth. 11. at Gud hafe duled sitt Rijke fyrer Spekingum og forvitringum, og o-penberad þad Ungbornum, hann seiger og aptur i odrum stad, ad sa sem ecke medtake Guds Ryke, sem eitt Ungbarn, hann kunne ecke ad komast þar in. Marc. 10. v. 15. Og Paall kiemst so ad Orde 1 Cor. 1 Hvar eru þeir Skriptlærdu? Hvar eru Verallder Vitringar? Hefur Gud ecke giort Speke Heims þessa ad Heimsku? Skule Nadarennar Lios upprenna i Saalume, þa ma Natturunnar, og Skinsemennar Lios ganga nidur, og vera under Nadarennar Liose, og lata sig af þvi fræda og skornast, so ad Madurenn epter þvi sem Paall seiger 2 Cor. 10. nidurslær og briitur Skinsemenar Hervirke og uppaslatt, og alla þa Hæd sem sig upphefur i gegn Guds Dome, og tekur ad Herfanga alla Skinseme under Trunarennar Hlydne.

upprenna i Salunne, þa ma þad natturlega Lios ganga nidur, þvi Nadarennar Lios yfergeingur alla Skinseme og Forstand og fær einasta hindrun af holldlegre Skinseme og Vitsmunum: Natturlegur madur kann eckert ad utrietta i gudomlegum hlutum. Annars geingur Nadarennar Lios epter sijnum veniulegum hætte og mata þannig upp i Salunne. Gud hefur eitt Nadarennar Ord, þad lætur hann Monnum kunngisra, og verkar

Natturunnar Lios hlytur i soddan Tilferle ad setiast alldeiles til sydu, i þann mata, ad vier holldum oss af Natturunne til, i þeim sokum, sem Trunne vidkoma, blinda, so sem vier erum og eirnenn i samleika, og ad vier kunnum ecke adskilia neitt i þvi, af oss sialfum til, og reikunum allann vorn natturlegann Viisdom i þeim hlutum, sem Guds ryke ahrœra fyrer einsamla Favitsku, so sem Paall og eirnen radleggur oss, þar hann seiger: 1 Cor. 3. v. 16, 19. Hvor hann lætur sier þikia, ad hann sie Vijs i þessum Heime, hann verde sem eirn Dare, so ad hann mætte vitne verda, þvi þessa Heims Speke er Heimska fyrer Gude, þar fyrer seiger hann og so i odrum stad, 1 Cor. 2. v, 5. ad vor Tru skule ecke grundvallast a Mannlegre Skinseme, helldur Guds Krapte, þar uppa var þad og ein fyrermynd au, þegar Gud villde openbera sig fyrer Salomone, þa vard Mustered fullt af Sky og Poku, so ad Menn kunnu ecke ad sia þar neitt med lykamlegum Augum, eins lyka, þegar Gud sagde, ad hann vilde bua i Dijmmunne so sem þar stendur. 1 Kong: Bok. 8. v. 12.

fyrer pad sama; pad Ord er og eirnenn Lyf og Ande. Og po ad Gud sie i ollum hlutum med sijnum Krapte, Verkan, Framkvæmd og Lyfe, pa hefur hann po ecke neinstadar sitt sierdeiles eiged Handverks Plats, til at upptendra i sitt Nadar Lios, og framkvæma verkaner sinnar Nadar, utann i Mannsens Salu; parfyrer kann ecke guddomlegt Lios og Upphysing Salarennar, ad koma annarstadar fra, hvørke af Skinsemenne, nie nockrum odrum Natturlegum Krapte, helldur einasta af Guds Nadar Verkun i Mansins Salu fyrer Orded: par af framflytur oll Salarennar Huggun og Fridur, allur Sannleike, oll Vitska, og Lyf, hvar i mot allt annad, sem er fyrer utann orded, og pad sem mannleg Vitska og Skinseme fær af utvortis hlutum, og med annad slag numed, pad burt-visnar allt saman, og er so sem Hisme, og Agner pær, er aungvann Avoxt af sier gefa.

Aungvar adrar synelegar Guds Skiepnur kunna pessarar upplysingar hluttakande ad verda, utann Mennerner, pviad adrar synelegar Skepnur. eru ecke Guds Jminder, so sem Mennerner eru: sijna Jmind pryder Gud og fegrar alleina med Liose, Vitsku, og Nad. Af pessu Liose fær Saglenn aptur sijna rietta and-

andlegu Krapta, sem er sijna Skinseme Vijsdom og Forstand, sem hun annars ecke hefur: Vilienn hefur pa og eirnenn so hreinann og sætann Smeck, af peirre guddomlegu Elsku, ad soddann ein upplyst Sal fær leida og Vidbiod a ollu pvi, sem ecke er guddomlegt. Par af kvikna og eirnenn Hræringar og hneigingar til pess hins goda, sem pu vel formerker ad komi innann fra i Hiartad / enn ecke fra nockre skapadre Skepnu. Ad vijsu kuña Skepnurnar ad hneigia oss til Listeseme, til Forundrunar, og Glede, en pad er allt einasta natturlegt, og fyrer utann Salarennar Grunn; enn fyrer pa guddomlegu Upplysing, og Lios Nadarennar, hræreſt, og viknar pad insta Grunn Salarennar, framm yfer alla Skynseme, Skilning, og Sinne, og pvi meir sem pu verdur laus og lidugur vid Skepnurnar; pvi optar og klarlegar verdur pu var vid petta Lios, og pennan Saunleika i pier.

Af pessu Liose Guds Orda kiemur Pecking Sannleikans, og par pvert a mote, er pad upprune til alls Villudoms, ad Madurenn yfergefur petta Lios, og snyr sier til einhvers annars. Sannleikurenn er fastur vid Guds Ord hid innra i Salarennar Filsnum, og kemur ecke neinstadar annarstadar fra.

Af þessu Salarennar Liose kviknar opt og oftialldann soddann eitt fagurt Skin og Glanse; þad er; soddann ein klar Þecking og Vijsdomur, ad ein Manneskia veit og skilur med soddann mote meira, enn nockur kynne honum ad undervijsa, og sa sem verdur var vid þetta guddomlega Lios i sier, jafnvel ecke nema vm eitt Augnablik, hann verdur þar af so gladur og hughraustur, ad sa fognudur og su Kiæte, yfergeingur þusundsinnum allann þann Fognud, Glede, og Hugsvolun, sem allur Heimurenn kinne einum ad færa. I tillite til soddann, seiger sa Konunglege Spamadur David Ps. 119. v. 98. Medur þijnu Bodorde giorer þu mig Hignare enn myner Ovinner eru, þvi eilijfflegana þa er þad mine Fiesiodur. Jeg er Lærdare, enn aller myner Lærefedur. Jeg er skinsamare enn Øldungarner, þviad og hellde þinar Skipaner, þitt Ord giorer mig Forsialann, þar fyrer hata eg alla falska Vegu. Uppa þennann Grudvoll bigger hann allann þann langorda Psalm, og bidur þar um, ad þad guddomlega Lios meige i honum skyna, og ad Guds Ord meige tala i honum, og ad hann fyrer Otta Drottens, og med þvi mote hann halide Guds Bodord, meige vyhallda i sier þessum Fiesiod, og hann aungvannvegenn missa: og þar fyrer er Guds edla Ord honum

Kiæ-

Kiærara, enn mørg þusund Sticke Gulls og Sylfurs. Stuttlega ad seigia, þegar Salenn finnur i sier þennann haleita Goda, og þennañ himneska Dyrgrip, þa reiknar hun allt Heimsens Gots, og Herlegheit fyrer Preck, og seiger med Kongenum Salomon i Prædikarans Bokar 1 Cap. v. 2. Það er allt samann vlldungis Hiegome, med þvi þetta Lios kann nu ecke ad skyna i þeim ogudlegu, þvi hvada hlutdeild hefur Liosed vid Myrkred, seiger Paall 2 Cor. 6. v. 14. Og þetta Liosed er Salarennar ædste Fiesiodur; þa bidur hinn Heilage David i Ps. 119. v. 18, 34. so innelega og alvarlega med so furdanlegre malsnille, ordagnægd og vigtugleika, ad GUd vilie vardveita hann fra Syndarennar Myrkrum, og hallda honum vid Magt i sijnum Otta og i sijnu Orde. Þetta Nadarennar Lios er so yferburda miked og fullt af Godgyrne, ad það strialar sijnum geislum i Hiortu þeirra ogudlegu, (b) og varar þa vid þeirra Olucku og

(b) Gud sender og eirnenn stundum Skymu eda leiptran vjdur i Hiortu þeirra ogudlegu, af sinne fedurlegre Elsku, og varar þa hid innra vid þeirra Fordiorfun so sem dæmenn og reinslan syner. Margur hvor lifer i sijnu Hirduleise Andvaralaus, og aktar aungva utvortis Advorun; enn, GUd sialfur skytur eirnre hardre Leiptran vidur

Fordiorfun; pad skyn par optlega sem Livsed i Myrkrenu, jafnvel þo Mirkurenn fae pad ecke hondlad, epter þvi sem par stendur hia Johannem i fyrsta. Cap. Eñ ad petta Lios rammar ecke, nie snerter pad innsta Grunn Salarennar, kemur af þvi, ad Salarinnar Kraptar eru adskillder og formirckvader fyrer Syndena, og orolegar Tilhneigingar, þvi hvar Syndenn drottnar, par er eingenn Vijsdomur, og eingenn Rosemi; par Eyrad vill heira alla hlute, Augad vill sia alla hlute, Hiartad vill peinkia um alla hlute, og par er ecke utann ein oroleg og utdreifd Sal med synum Kroptum. Enn petta Lios utheimter pad, ad Synden skule dempast, og Stormvedur peirra vondu, og oskickanlegu Tilhneiginga stillast; og ad Madurenn verde þa upplystur i Hiartans innvortis Hvylld og Rosemi; og ad hans Sinne, Skinseme, Forstand, Vilie og Mine, kunne þa innilega ad hreinsast i Salarennar Grunne, þa heirer Madurenn odruvys enn til forna, talar odruvys enn adur; og eru pad þa ecke sliett, og liettvæg Ord, helldur kroptug Ord Andans. Þa skodar su upplysta Sal i Anda-

nidur i hans Hiarta og klemmer hann i hans Samvitsku, og kemur honum til ad peckia sitt ogudelegt framm ferde, so ad Samvitskann verdur þar af hrædd og skielfd.

danum Guds Vegsemd, og andvarpar epter honum seigiande: Æ Drottenn þu ert fyrer mijnum Augum sa allra dægelegaste, fyrer mijnum Eijrum, sa allra lijflegaste, fyrer mijnum Munne, sa allra sætaste, og i mijnu Hiarta sa allra elskulegaste, þa eru Mansens Verk, ecke hans eigenn, helldur Guds Verk i honum, sem ad eru langtum ædre og ypparlegre enn Verk nockrar skapadrar Skiepnu, þvi ad so miklu leite, sem GUd er ædre og ypparlegre, enn allar Skepnur, ad so miklu leite eru hans Verk ædre og betre enn allra skapadra Skiepna, þar fyrer er og eirnenn vor Sal þa langtum farsællegre, þegar hun gefur þad epter, ad GUd erfide i henne, og hun lætur GUd verka i sier, helldur enn þegar hun sialf framkvæmer sijn eigenn Verk, þvi med soddann mote verkar Salenn i ollum fyrertektum eckert utann i Gude og af Gude.

Cap. XI.

Ad GUd sie alleina Salarennar Lios, og late sinn Lioma skijna i Christi legum Dygdum, og godum Verkum vid Raungann, sierdeles i þvi sem Madur dæmer um sinn Raunga.

1 Joh. 1.

1 Joh. 1, v. 5.

GUd er Lios og pad er eckert Myrkur i honum.

GUd sialfur er pad hædsta, hreinasta, sma-smuglegasta; skiærasta, og dægelegasta Lios, hann hefur eina oseigianlega, stora Elsku a Mansens Salu, so hann upplyse hana, og giore eitt med sier; Enn hann fær Hindrun af Myrkrunum, hvor Madurenn elskar framar enn Liosed. Joh. 1. v. 5. og 3. v. 19. Enn Mirkur Salarennar er Syndenn, po sierdeiles Vantruenn/ Elska til Heimsens, og sialfs Elska, sem hindrar GUd, og hans edla guddomlegu Verk i Mannenum, skule nu Salenn fa og odlast pad guddomlega Lios pa ma hun ecke gisra sig sialfa dimma, med Agyrne, med Reidi med sialfs Elsku, med Drambseme, med holds Vellijstingum, pvi ad soddann hluter eru pau Myrkur, i hvorium pessa Heims GUds Drottnar. 2 Cor. 4. v. 4.

Madurenn skal sla sier fra ollu pvi sem ecke er GUd; afneita sier sialfum og ollum skopudum Skiepnum (a) pad er ad asseigia allt pad sem Madurenn a, epter pvi sem sagt verdur hia Lucam i 14 Cap. v. 33. Soddann Manneskiu smae-

(a) Ad peim einasta undantecknum, sem GUd hefur fyrer ætlad, ad skulldu vera sijn Verkfære i Endurfædingime, so sem Vatned i Skyrnene, og annad pvi umlyke.

smackast GUd vel framar ollu odru, og eingenn Hlutur annar. Og su Manneskia verdur riettelega upplyst i Sannleika, og pegar hun umgeingst med pessum Heime, pa brukar hun alla Hlute i audmiukre Ottaseme, og bijr helldur Grunne sinnar Salar, hreinu fra skapudum Skepnum, og fra Heimenum, og verdur pess vegna innvortis af Gude upplijst, pvi pad ma allt fra innannverdu framfliota af Gude. (b) Og petta innvortis Lios lyser og eirnenn

(b) GUd utretter ecke sijn Verk fyrer utann Mannienn, helldur byr hann sialfur i sijnum truudum, og framkvæmur sijn Nadar Verk i peim, par fyrer kiemur Upplijsingenn hier innann fra, pviad hun utflytur af Gude, sem bijr i peim. Ad vijsu a GUds Ord predikad, og heirt ad verda; og med soddann mote ad framberast fyrer oss hiditra; enn so leinge sem pad verdur ecke i lykann mata medteked og rotfest i Hiartanu, pa kann Madurenn ecke fyrer pad upplijstur ad verda Luc. 8 og Rom 10. Par fyrer uppsprettur Upplysingenn, ja aller Andans Averter innvortis, pvi peir koma af Ordenu, sem vardveitest i vorum Hiortum. Hiartad er pad sierdeiles, sem a ad umbreitast umvendast og forbetrast; og nær pad skedur, pa verda og eirnenn oll utvortis Verk Gude pægeleg. Vier verdum ad fa nytt Sinneslag nija Skinsemi, nija Gedsmuna nijar Listingar Panka og Tilheigingar i Hiartanu, og pa ma allt vort Framferde og oll GUds Pionkan fram flioa inann fra af soddann einn Hiartans Grunne, skule GUd annars hafa sijna Velpoknan par a, Vanijus

nenn utvortis i Verkunum, og hvad pu gioreR eda talar, eda lydur, pad er po ecke ad ollu leiti pitt, edur pinnar Natturu, helldur er pad Guds, hvorium pu hefur pig offrad. Pvi Gud er Hofud-ordsokenn, enn pu ecke nema so sem eitt Medal, edur Verkfære Guds, so sem hanns Handverks-Smidia. Hvorium heirer sierdeiles til eitt Verk, nema peim sem pad sierdeiles framkvæmer? Til hvors sem Gud pig pa hneiger, hvort helldur pad er heilog Tilhneiging, gudlegur Panke, Bæn, edur Packlæte, pad er allt samann hans sierdeiles, enn ecke pitt, par fyrer skalltu lata Gud verka i pier, og hafa sinn vilia i pier; so gioRer pu hvad eitt i honum, og hann i pier: pad hlytur allt samann ad koma fra Gude og gioraST i Gude, so ad vier i honum lifum og utrettum alla hlute. Pad allra minsta sem af Gude gioreST, er betra enn oll Verk skapadra Skiepna. Fra Gude koma aller retteleger Mannkoster, pvi Dygdenn er eingenn Dygd, nema hun kome fra Gude, framkvæmeST fyrer Gud, snue sier til Guds, og sie i Gude. Pvi stærre Epterlangan sem pu hefur til Skiepnanna, og Elsku til Heimsens, pess leingra er Gud fra pier: enn pvi nalægre sem Gud er pier, i insta Grunne pinnar Salar, pvi framar liomar

hanns

hanns Elska og Miskunseme i pijnum Verkum til pijns Naunga, Vor allra kiæraste Herra Jesus Christur seiger. Jeg er Heimsens Ljos, Joh. 8. v. 12. par fyrer skulum vier i sønnum Kiærleika hallda oss til hanns, og verdum vier pa i honum upplyster, og pa skijna og eirnenn vor Verk, so sem eitt Ljos i Myrkrenu a mote vorum Naunga i Polennmæde, i Hogværd, i Audmykt, i Hugsvølun, i Medaumkan, i Hialp og adstod, so og eirnenn i kiærleiks fullum Dome og urskurde um hans athafner. Af þvi ad Madurenn dæmer um sinn Naunga, af Siergiæde, og Framhleipne, þa fær hann ofmikla Elsku, og Velþoknan a stalfum sier; hann kveiker i sier uppblasenn Hofmod, og foragt til annara, sem ad er ein vond Rot til margra Synda, og Diofulsens eiged Sæde og Uppasinding; Hvar soddan hefur Yferhond, þar er ecke H. Ande med sijnu Ljose. Sa Madur hvors Hiarta ad H. Ande stiornar, dæmer ecke sinn Naunga, fyrr enn þar er full Naudsin til, giorer þad og eirnenn med lempe, og Hogværd og þad a riettum tijma, uppa þad hann giore ecke Naunganum meire Skada, enn Gagn: lækne ecke so eitt Sar, ad hann sie þar med Ordsok til annara tiju. Þeir sem ordsakalaust dæma illa um sinn Naunga, og hafa

list

list til þess ad baktala Folk og sína sitt ad hverium, þeir eru so sem Eytur ormar kviknader ut af þeim gamla Høggorme Diøflenum, sem hefur smeigt sier inn i þeirra Hiarta, og uthellt sijnu Eytre i þa, og þeirre Diøfulsens Forgipt spya þeir ut med því ad baktala Naungann, þeir þeckia ecke sialfa sig enn villa þo dæma adra. O þu Manneskia drag fyrst ut Bialkann ur þynu Auga, og sladu þa so til, ad þu faer utdreiged Flugnena ur þyns Brodurs Auga. Matt. 7. v. 5. Þu hefur nog med ad dæma um þijna eigen Vondsku, og Ogudlegleika, og þarft ecke þess med ad giora þier so mikla Þanka um adra. Það falska Lios sem er i þier, prettar þig, og brijst ut i Hofmod, sialfs Þotta, eiged Hros og Forsogtun annara. Þar fyrer er það ecke GUds Lios, edur eitt sannarlegt Lios, sem i þier er, helldur er það Sathans Mirkur. Sa sem hefur það sanna guddomlega Lios i sier, hann lytelæckar sig sialfann, reiknar sialfann sig audvirdelegann, lætur ecke miked yfer sier hid itra, helldur leitar epter því innvortis Grunne, ut af hverju slykt Lios er komed og upprunned, sem er GUd sialfur; þangad flyter hann sier med ollum sijnum Kreptum, og þikest vera sialfur hinn lakaste, slæmaste, aumaste, blindaste, og favijsaste, a medal allra,

þui hann a nockud þad, sem er langtum betra, eñ hañ er sialfur, nefnelega GUD, hañ kannast vel vid þad, ad hann er ecke neitt af sialfum sier, skodadu þessvegna minn Vin, framar ollum hlutum sialfann þig, enn ecke adra, gefdu framar giætur ad þijnum eigenn Syndum, enn annara Manna, uppa þad þu hrokker þier ecke upp yfer adra, og meiner ad þu siert betre en þeir, og gierer þig ad annars Domara, hvar med þu skadar sialfann þig. Vilier þu, ad þad skule ganga vel til fyrer þier, þa snudu þier sierdeilis ad sialfum þier, og giættu ad, hvert þu finnur ecke soddann vidlyk Feil og breste hia sialfum þier, sem hinum odrum, og hvert þu hafer ecke drygt annad þvilykt, annad hvort til forna, eda fremier þad nu. Finner þu nu soddann hia sialfum þier, þa avijta hu fyrst og dæm sialfann þig, og sia sydann so til, ad þu kunner ad snua þijnum Naunga og so þar fra, ef þu kant ad hafa þar til hentugleika: bid þu eirnenn fyrer honum til Guds, ad hann meige þeckia sijnar Synder, og betra sig. Finner þu ecke soddann Brest og Lyte hia sialfum þier, þa stærdu þig ecke þar af, helldur vertu ottablandenn, sem Postulenn radleggur i Pistlenum til Rom: II. Cap. v. 20. og med þvi þu

stendur eñ stodugur, þa stadur vel til, ad þu faller ecke, liska sem hinn annar; þackadu og eirnenn Gude, ad hann hefur allt hingad til vardveitt þig fra soddann Synd, og bid hann innilega, ad hann vilie framveiges vardveita þig fra soddann, og odrum þvilijkum Odigdum allt til Æfeloka.

Cap. XII.

Ad eirn christenn Madur skule, ad minsta Koste einusinne a hvorium Deige, hallda sier fra Ollum utvortes Hlutum og snue sier til GUds i sijnum Hiartans Grunne; og hvad stort Gagn og Nitseme hann hafe þar af.

Psalm. 116.

Snu þu aptur mijn Sal, til þinna Rolegheita, þviad Drottenn giærer vel til vid þig.

Þegar Sala Mannsens slær sier so vijdt ut til utvortis hluta, ad hun hanger einasta vid Skiepnurnar, þa verdur hun, so sem eirn villurafande Saudur, alldeiles afvegaleidd og villt; En GUd ersidar þar uppa, ad hann kunne ad færa soddann eina afvegaleidda, og villta

villta Salu til baka, giora hana lausa vid skepnurnar, og snua henne aptur til sialfs sijns, uppa pad hann kunne ad fullkomna i henne, sitt edla guddomlega Verk. Parfyrer endar David pann langa Psalm. 119. med pessum ordum. Eg er sa sem villtur og fortapadur Sandur, leita pu Drotten ad pinum Pion: hvor endalikt ad vysu synest fyrer holldlegre Manneskiu sliett og lytels verd, enn sa sem er i Gude upplystur, sier i henne pad heila verk og gisorning peirrar himnesku Upplysingar, og Vysdoms, pvi Mannsens Sala er stodd a millum tijmans og eilyfdarennar, snue hun sier til tijmans, pa gleimer hun eilyfdenne, og aller peir hluter sem heira Gude til, verda langt fra henne, Enn snue hun sier til eilyfdarennar, pa gleimer hun skopudum Skepnum, fær aptur sitt Frelse, og kiemur til Guds, og Gud dregur hana til sijn, og pad er Gude hin hædsta og stædsta Glede, ad hann kann ad utrietta petta sitt verk i Mannsens Salu, og pa finnur Salen sijna rietta hvyld, sijna rietta Fædu, sitt rietta Lyf, og pann Avoxt Smurningarennar, af hvorre vier kollustum Christner. Skylde pa ecke hvor eirn Rettchristenn Madur maklega einusinne a deige ad minsta kosti, medtaka pessa himneska Salar-Fædu, sem er sialfann Gud til sijn,

unna Salunne peirrar riettu Roseme og sijns rietta og sanna Lyfs. Ef pu skillder petta, pa munder pu pusundsinum framar hlaupa par epter, enn nockur kinne ad aminna pig par til, og pott pu hefder ad rada fyrer einn heilu Kongsryke, so sem David hafde, pa munder pu po ecke lata hindra pig, edur hallda pier par fra. Skepnurnar skada oss ecke, pegar pær ad eins hallda ecke Salenne, edur Mannenum fongudum, so sem Spamadurenn seiger i Psalm: 62. Vilde ydur til Nytdomur, pa hneiged ecke hiarta ydar par vid; pui pad a einaska ad vera Gude ahangande; og i peirre Meiningu seiger Asaph i Psalm. 78. Pegar eg hefe pig ad eins Drotten, pa skeite eg hvorke um Himenn nie Jord. Pegar pesse sæta Lyst og Elska til Guds kemst rett inn i Hiartad, pa gleimer ein gudelskande Sal, fyrer saker pessa Guds Kiærleika, og Yndes, audvelldlega ollum Prautum og Motlætingum, ackar pær lytelsverdar, giorer sier aungva panka par um, hvort Verolldenn elskar hana eda hatar, pvi hun hefur allthyd Frid i Gude vid allar skapadar Skiepnur, vid Dine og Dyine. Soddann Manneskium verdur Christi Ok eitt barelegt og lydanlegt Ok, pui pær eru i Christo, og Christur i peim; Christur ber sitt Ok i peim, og pær bera pad i honum og fyrer hann, par fyrer

fyrer seigia þær med H. Paale, Phil. 4. 3. v. 13. Eg formaa alla hlute fyrer þann, sem mig mattugan giorer, sem er Christur.

Þarfyrer er einum Christnum Manne, miog naudsynlegt og gagnlegt, ad hann, ad minsta koste, einusinne a hvorium deige, gange inn i sitt eiged Hiarta, utelike fra því Heimenn og allar skapadar Skiepnur, og snue sier til Guds i Christo; ad nockruleite vegna Roseme sinnar ypparlegu Salar; og ad nockruleite, so hann kunne riettilega ad bruka Jardneska hlute, hvoria Gud læ turþier epter, og ann þier þeirra vel, þar sem þu ad eins framgeingur i Audmyktenne, og Otta Drottens, og snyr þier daglega aptur inn til hanns sialfs; ad nockruleite og so, vegna Fatæktar Mannsens, þegar hann er fyrer utann Gud, því Gud yfergiefur ecke soddann Salu, fyrre skilldu allar skapadar Skepnur henne þiena: Ad sydust u og so fyrer saker þess Kross og þeirrar Byrde, sem Madurenn ber daglega, uppa þad hun kunne ad vera i Christo liettbær, og þægeleg. Þar um aminner þig og einen Guds Ande, sem er i þier, ad þu framar ollu bidier, andvarper, og hafer longun þar epter, ad þu kunner ad elska Gud; Og nær þu hindrast fra því ad þeinkia þar um, þa sturlar þad þig: Þetta er med riettu þad

innra Hroped/sem giereſt fyrer H. Anda. petta er Klapp þijns Brudguma a dir þijns Hiarta/ so ad þu liuker upp fyrer honum; ja þetta er eirn lifandi Vitnesburdur fyrer honum, ad þitt Hiarta skule vera hans eiged Hoylu-rum og Brudar-sæng.

Cap. XIII.

Þegar Elskann til Skepnanna geinger ut, þa geingur Guds Elska inn; og um þær yppærlegu Verkaner, og Tilhneigingar Guds Kiærleika i oss.

1 Joh: 2.

Hvor hann elskar Heimenn, i honum er ecke Kiærleike Fodursens.

Sa sem vill finna Gud i sijnu Hiarta, verda samteingdur og eitt med honum, og vera hans Mustere og Bustadur; hann ma afklæda sig Heimsens Elsku, og æfa sig i Guds Kiærleika; þvi hann kann ecke ad odlast, þann hreina og guddomlega Kiærleika fyrr enn hann slepper þessa Heims Elsku, og sameinar sig Guds Elsku, og skule Guds Kiærleike sameina sig vid nockurn, þa hlytur Gud ad hræra vor hiortu med sinne Elskuzlijka sem Segulsteirnen

nen hrærer Jarnid, og dregur pad til sijn. Nu er Guds Kiærleike til Mannsens Salar so stor ad hann Ljomar og skijn allstadar, Ja hart Ljomar og skijn fagurlegar, enn Solenn kann nockurntijma ad ljoma og skijna a himnenum: Ja, Guds Kiærleiks Ljos er ad reikna imot Solarennar Ljose, so sem, ef allur sa hvijste himenn være ein Sol, par fyrer hefur Guds ongva Skulldi pvi, po ad Mennerner dragest ecke til hans fyrer Elskuna, helldur eru peir sialfer Ordsok partil, af pvi peir hindra hans Ljos og Kiærleiks hræningar, og verda parmed peirra ecke hluttakande. Pvi pegar Gud kemur med sinn rijkdomsfulla, skiæra og yppalega Kiærleika, sia! pa finnur hann Mannanna hiørtu full af vondum Vndum; veralldlegre Elsku, Hofmod, Dramb semi, Agyrne, Velly stingum, Hatre, Pfund, og ogudlegum Raunkium: og hlytur pess vegna ad snua tilbaka med sijna Nad og Kiærleika, med pvi ad Mannsens Hiarta er allt adur snorted og yferdreiged, ja inntaked af Syndarennar og pessa heims Segul-steine, sem ecke dregur pad til Himnariykes, helldur til Helvijtes. Sa gode Vid er oetyd, lijka sem Solenn a Himnenium reiduburenn ad medderla einum og sierhvorium Ljorna sinnar Nadar,

þar sem hann adeins vill gjøra sitt hjarta hreint, og skilia þad vid ótilbærilega Elsku Skiepnanna, þar fyrer er Skuldin hia oss sialfum, enn ecke hia Gude. Þvi er þørf til þess, uppa vora sijdu, ad vier geimum ad vor Hiørtu, ad vier snuum oss fra Skøpudum Skiepnum. Og til þess lifanda Guds, bidium og geinnen innelega Gud, i Jesu Nafne, um þa guddomlegu Elsku, sem samteinge oss vid Gud: Knyum a dyr þeirra Heilögu Jesu Christi Sára, og leitum vors Hialprædis i þeim: þa vill hann uppliuka fyrer oss, so vier meigum innganga i Guds Kiærleika, og verda eitt med honum. Þa naloegest Manneskian Gud, og sia loegest Heimenn, þa hrærer Gud vid Salena med sinne Elsku, og gledur hana alltaf meir og meir, langtum framar enn nockur Skøpud Skiepna kynne adgjøra; og þvi skylde sa Indeslege og Lyfkroptuge Gud, ecke framar kunna ad kiæta þig, og gledia, en þar annar og vesolu Skepnur.

Sódann ein Manneskia, sem þannig Gud elskar, verdur og ósegianlega heitt elskud aptur á mót af honum, somuleides og einnen af øllum Heilögum og Guds Englum, so ad øllum þeim Kiærleika, sem uppfeinkiast kann, er ecke samlijkiande vid þenann Kiærleika. Aller þeir

þeir sem eru a Himnum elska soddann eina Manneskiu yfer mata miked, og yfer alla þa elsku sem a Jordunne kann ad finnast. þui hvorriu sem þeir a Himnum vilia unna, og hvad sem þeir vilia elska, þad er langtum yppar legra enn þad þeir gyrnast og vilia fa, sem eru a Jordunne: Aller Heilager og aller Guds Einglar, glediast, so hiartanlega af Guds Otta og Godum Verkum, ad þad er oseigianlegt, þui þeir hafa Gud outseigianlega Kiæran, so ad hans dyrd er þeim og so kiærare enn þeirra eigen Saluhialp.

Og þetta er nu eitt visst teikn og merke til Guds Kiærleika, þegar Madurenn brukar skapadar Skiepnur, med truarfullum Otta og Lytelæte; þviad Guds Kiærleike hneiger so Hiarta Mansens til Audmyktar Nott og Dag, ad hvort helldur hann etur eda dreckur, sefur eda vaker, eda hvad sem hann sier fyrer hendur tekur, þa brukar hann alla hlute i Sonarlegum Otta. Hier af Kemur og eirnenn heimugleg Andvarpan og Laungun epter Christo, og epter lausn fra þessum Heime: sem og eirnen sierdeiles Sturlun þar af, ad Madurenn hlytur ad vera hier i þessare Eymd, hvar hann finnur so margar Synder, og ohreinleika i sinne fordiarfadre Natturu, og kann ecke ad verda

laus par vid, helldur hlytur hann ad hropa upp med S: Paule Rom. 7. v. 4. Jeg arm Manneskia, hvor kann ad frelsa mig af Lykama pessa Dauda, pessvegna ma hann og eirnenn andvarpa og bidia Gud um Nad, ad hann fyrer hana kunne ad verda stirkur til ad bera syna Sorg pess betur, og ad hann vanmegnest ecke i sijnum Eymdum. Med soddann mote hafa aller Heilager sorgad og vered sturande yfer peirra medfæddum Jafeingelegheitum og holldlegre elsku: Pvi pad er vijst, an alls efa, ad eingenn kann ad finna Guds Nad hia sier, so leinge sem hans Hiarta er inneked af Jardneskum hlutum, og otilhlideleg Elska til skapadra Skiepna drottnar i honum, og hefur yferhond. Sa sem leitar epter Gude, og epter einhverium odru jafnt vid hann, sa hinn same finnur ecke Gud: En sa sem ecke leitar epter odru eñ Gude og pad af alvoru, og fram yfer alla hlute, han finnur Gud og allt hvad Gude tilheirer, og Gud kann nockurntyma ad gefa og meddeila; pvi sa sem ecke stundar uppa annad, og ecke leitar epter neinu odru, en Gude alleina, i Ollum hlutum, honum syner Gud, og skeinker allt pad sem hann hefur i sijnu Guddomlegu Hiarta, ad pad skule vera honum so eigenlegt, sem pad er Gude sialfum.

14 Cap

Cap. XIV.

Sa sem vill vera Guds Bustadur, hann hlytur ad hafa stora Polenmæde til ad bera, so hann kunne ad byhallda Guds Elsku. Somuleides um Pad, hvad su Elska sie, og hvad hun utriette.

Es. 53.

Christus var so sem Pad Lamb, sem til draps er leidt.

Hvor sa sem vill riettelega tilbua sitt Hiarta, so hann kunne ad verda samteingdur vid Christum, hann hlytur ad hafa somu Geds mune og Christur hafde, hann hlytur ad vera eitt polemmodt og hogvært Lamb, lijka sem Christur var, gior hvad pu villt, smu pier hvort sem pig listir, pu hlytur po ad vera eirn meinlaus Saudur, vilier pu annars epter filgia Christo. Pui vor Herra seiger hia Matth. 10. Cap. Sia eg sende ydur so sem Saude a medal Ulfa; par fyrer, hvort sem pu smyr pier, pa hlytur pu alltyd ad vera a medal Ulfa, sem vilia hremma pig, roota pier um Koll, ryfa pig og slyta i sundur, og pu kant ecke ad veria pig fyrer peim med odru betra mote, enn med Trun-

ne,

ne, Bænenne, Polennædenne, Hægdenne, Hogværdenne, og med þvi mote, ad þu fyrer Guds skuld, taker til packa, hvad þu verdur ad lyda, so sem þu sier, ad þitt Hofud, og þinn Frelsare Christur hefur giort fyrer þig. Lijka so sem ad Gud hefur eina stora Velþocknan a Christo þvi hogværa Lambenu Guds; so þocknast honum og eirnenn vel þijn Polennnæde, og þess vegna vill hann æfa hana og reina: gef þig þess vegna under hans vilia, og lyd giarnann polennmodlega, med hvorium hellst hætte, og mote, sem hann vill þig æfa; hvort helldur fyrer sig sialfann, ellegar fyrer adra menn; eda fyrer þyna Ovine, eda fyrer skapadar Skiepnur a Himne og a Jordu: Lattu þad hafa sinn gang, ad þu verder skammadur og svivirdtur, eda lyder annad þviumlykt, hvad hellst þad vera kann; so ad þu þoler þad allt og umberer med Bæn og Andvarpan/ Stoduglynde og Þagmælsku, fyrer utann alla Hefndargyrne. Sia, þa kemur sa trufaste Hyrderenn, leitar ad sijnum Saud og ber hann a sijnum Herdum; hann færer soddann Salu yfer allar skapadar Skiepnur til Guds. þvi Christur færer oss ecke neinstadar, nema til sijns Foduns; Enn brioteſt nu fram þijn blinda Skynseme og þinn holldlege Domur, seigiande:

de: Hvarfyrer muntu vilia lata þig so forakta-dann verda og underþrickstan? Lattu þa Hogværdena og ecke Hefndena svara og vinna Sigur, og lyttu til Jminndar þess krossfesta Guds Lambs, Herrans Christi. Siadu so til, ad þu siert eitt Lamb: þad er: ad þu vardveiter Hogværd og Þolenmæde, og yfer allt framm bihallder Guds Elsku, þvi hia reidenne kann Kiærleikurenn ecke ad finna stad, sia hier o! truud Sala, hvort ad sie þad rietta Kiærleikans Kenneteikn: marger meina þad sie Kiærleikans Kenneteikn, þegar þeir finna innvortis hia sier sialfum storann sætleika og Jndesleg-leika, enn þad er eige so: þad er ecke þad rietta Kiærleikans Kienneteikn. Þad rietta Kiærleikans Merke og Kenneteikn er þad, ad Madurenn giefe sig olldunges under Guds Vilia, offre honum sijnum eigenn Vilia, og reikne allt þad sem a mote blæs, so sem þad kome fra sialfum Gude, eins og Job reiknade allann þann Skada, sem hann vard ad lyda, a sijnum Børnum, a sijnu Gotse, a sinne Heilbrigde, og Virdingu, so sem þad hefde komed af hende Drottens, og vegsamade GUD i Ollu soddann Motlæte. So tok og eirnenn hinn Heilage Kongur David upp þau Skammaryrde, sem Simei veitte honum, stod stodugur i Kiærleikanum, og Þolennmædenne, og ecke

hefnde sijn sialfur, sem hann kunne þo fullvel ad giora. Kiærleikans Vera, Loge, Diup, og Uppsretta, verdur þa hrein og osnortinn, þegar Madurenn er vel til frids med Gud og hans Vilia, hvørvenn sem Gude þocknast ad skipta þui. Jafnvel þo Gud villde færa hann med Christo nidur i Helvyte, þa liete sa rette Kiærleike jafnvel soddann Guds Vilia sier vel þoknast. sem ecke fordiarfar neirn truadann, eda lætur hann verda fordiarfadann. Þad er eirn stor Hiartans Fridur i þeim reitta Kiærleika, sem elskar alla hlute i Gude, og jafnvel Krossenn, og Mansens Ovine. Þui sa rette Kiærleike utelikur ongvann hier i tymanum, helldur hefur alltyd sameining i Gude vid alla Menn. Eingenn skillde trua hvad fyrer Unum og Roseme þesse Kiærleike færer i Hiartad, þvi fyrer hann hviler Madur i sialfum Gude.

Cap. XV.

Ad JEsus Christus, Þad eilyfa Orded Guds Fodurs, verke og framkvæmi i Hiortum truadra Manna fyrer Innvortes Inblastur og Vidtal, og hvornen þetta kunne ad skie fyrer Kiær-

Kiærleikan. 1t. Hvornenn hann Openbere sig fyrer Þeim lytelatu, og late sig med soddann hætte Þeckia.

2. Cor. 13. v. 5.

Reined ydur sialfer, hvort JEsus Christur se i Ydur.

Leijka sem Madurenn hlytur optlega a mote sijnum vilia, ad verda fyrer Þeim Jnnblæstre og Þeim Jnnfollum, sem koma af Þeim vonda Ovin Dioflenum; so formerker og eirnen, Þar Þvert a mote, hvor ein truud Sal, Þa gudomlegu Huggun, og Þann Jnnblastur, sem Þad eilyfa Orded Guds talar i oss, hvar um Læremeistarenn Taulerus so ræder. Þad eilyfa Orded, seiger hann, er oss so oseigianlega naed hid innra i vorum Hiartans Grunne, ad Madurenn er ecke sialfum sier so nalægur, og hanns Nattura og Þankar, edur annad Þviumlijkt, er honum ecke so nakvæmlega nakomed, sem Þad eilyfa Orded er honum nalægt, og talar i honum an aflats, og Þo heirer margur hver Madur ecke neitt af Þvi: hvort ed kiemur af Þeirre storu Deifi vors Hiarta, sem Diofullenn verkar i oss: Þvi sa vonde Ovinur gierer Mannen daufann fyrer sinn Jnnblastur

um

um Heimsens Elsku, og allt pad sem Heimenum filger. Diofullenn freistar allra Manna, med ollu pvi sem fyrer Natturunne er liuflegt og pægelegt. Lijka sem hann freistade Evu fordum, Gen: 3. v. 4. so freistar hann pijn ennu daglega med Gotse, Virdingum, Vinskap, med pinne eigenn Natturu, edur hvoriu einu pvi sem hann innbirlar pier, so sem er Elska til skapadra Skiepna, og annad pesslags, hvoriu hann smeiger inn i Hiartad, pvi hann er alltyd hia Monnunum, og formerker a hvoriu hvor eirn hefur lyst eda leida, invortis eda utvortis, og par med vedur hann uppa Mannenn, og smeiger pvi inn i hans Hiarta, so ad hann pessvegna kann ecke ad heira pad sem Gud talar i oss fyrer sinn H: Anda og Orded.

A mote soddann Diofulsens Innblæstre hlytur pu endelega og alvarlega pig ad setia, med Bæn og Andvarpan, og ecke geta pvi neina vakt, sem hann innbirlar pier; pui ad so mikluleite, sem pu gefur par giætur ad, og snyr pijnum innvortis Eyrum par til, pa ertu alla reidu par af yferunnenn. En par sem pu snyr skiotlega pynum Hiartans Eyrum par fra, og andvarpar par yfer til Guds, pa ma Satan gefa tapad. Halltu pier innilega til Guds, og muntu pa verda var vid hans

Raust

Rauſt og Innblaſtur; þvi lijka ſo ſem fromra manna Kiærleike og vinſkapur, ordſakar inbirdes ſamtal peirra a mille; eins lijka ordſakar Kiærleikenn til Guds ſamrædur vid hann. Hafer þu Gud hiartanlega Kiærann, þa fær þu og eirnenn ad heira hans Rauſt i þier; þvi hvor mig elſkar ſeiger Chriſtur Joh. 14. v. 21, 23, fyrer honum vil eg mig openbera, og hvor hann er af Gude, hann heirer Guds Ord, hvor Heirn ad ecke ſkedur einaſta i utvortis Kyrkiunnar Samkvæme, helldur og einenn i þvi retta Muſtere Hiartans. Og þar ſem Orded heireſt ecke i Hiaranu (a) þa færer utvortis Heirnenn lijtenn Avoxt. Þar fyrer liggur ſtor magt a þvi, ad þu elſker

J Gud

(a) Hebr. 4. v. 2. Ord Prædikunarennar hialpade peim eckert, ſem ecke trudu og þad heirdu. Hia Matth: 13. ſeiger Chriſtur: þa er nockur heirer Ordid Rykeſens, og underſtendur þad eige, keimur hinn Vonde og hripſar burt, hvad ſaad er i hans Hiarta, og i Openb: B. 6: 16 Cap: ſtendur ad Drotteinn hafe vpnad Hiarta Lydiæ, ſo ad hun giætte ad þvi, hvad af Paule ſagdeſt. D: Lutherus ſeiger: Eingenn kann riett ndſkilia Gud, utan hann fae þad, fyrer utann Medal af H: Anda, og eingenn kann ad hafa þad fyrer utann Medal af H: Anda, utann hann reine forneme og finne til þeſſ: Fyrer ſoddann Reinſlu og tilfinningu, kienner Heilagur Ande ſo ſem i ſijnum eigenn Skola, og fyrer utann þenann Skola, lærer Madurenn ecke neitt utann Skvalldur Glaums og Vyſdoms Skyn.

Gud, so þu kunner ad heira hann talandi i þijnu Hiarta vid þijna Salu. Enn vilier þu vita seiger Lærefaderenn Gregorius, hvort þu elsker Gud, þa gef giætur ad, hvort þu med Þolenmæde, tekur vid ollum Krosse, Kvol, Þreingingum og Motlæte af Gude, og ecke knurrar honum a mote, eda ert opolenmodur þar yfer, eda vykur fra Gude, fyrer saker soddann Motlætis, og yfergefur hans Bod og Kiærleika. Taker þu þier vara fyrer soddann Opolenmæde, þa elskar þu Gud: En vyker þu þessvegna fra Gude, ad hann leggur þier Motlæte uppa, þa elskar þu ecke Gud, helldur elskar þu einasta sialfann þig, þu elskar meir Velystingar enn Gud, og Gafurnar meir enn þañ sem þær gefed hefur, (b) elsker þu nu GUD hiartanlega, þa fær þu ad heira morg sæt og saluhialpleg Ord af honum i þijnu Hiarta; þvi hann seiger vissulega: hvor mig elskar, fyrer þeim hinum sama vil eg mig opennbera; hvor Openberan ad skedur med þvi mote ad Forstanded opnast fyrer Anda Vysdomsens og Skilningsens, Anda Lærdomsens og otta Drottens, og Augu Skinsemennar upplysast a einum

(b) um fleire Teikn og Merke til þess, ad ei.n elske Gud, ma lesa i Annarar Bokarennar 5ta Cap:

einum til ad sia og þeckia Jesum Christum, Eph. 1. 18.

Framveiges er adgiætande, ad lijka sem Diofullenn tilstappar þau Innre Eyrun fyrer sinn Innblastur, so sem adur er sagt, so forblindar hann og eirnenn Augun þau innre, og þad gierer hann med Elsku til Heimsens og skapadra Skiepna, og sierdeiles med Sialfs-Elsku, Stærelæte, Hofmod og Drambseme, sem alldeiles hindrar þig fra þvi ad sia og formerkia Christi Indeslegleika og Edaldom. Þvi so sem þu matt heira Christum tala i þier, fyrer hiar tanlegann og innelegann Kiærleika; so mattu og so fyrer Truna, og sanna Audmykt, med hvorre Hiartad hreinsast af þeim leida Hofmod og Drambseme, sia Christum i þier, og þess vegna seiger Christur Matth. 5. v. 8. Sæler eru Hrein hiartader, þvi þeir munu Gud sia. Þessvegna lætur Gud og eirnenn so margfalldann, hardann, og þungan Kross falla uppa þig, ad þu skuler sockva alldeiles nidur a grunn Lytelæteſſens: hvad allt ad skiedur þier til hins besta, og er þier þusundsinnum betra helldur enn þo þu lifder i storre Glede og Vegsemd. Lat Himen og Jord ja alla Diofla i Helvyte falla uppa þig, þad skal ecke verda þier til skada i hinu minsta, þad verdur þier allt til Gagns og

goda, þvi þad sockur þier nidur i þa hreinu Audmykt i hvorre þu lærer riettelega ad sia Christum.

Þad er þier stor Vanæra, ad þu skuler stæra þig, Christur er sa allra hædste og hinn almattuge Gud, sem hefur giort Himen og Jord, og allt hvad þar er inne; þo hefur hann viliad lyda so miked, fyrer þig, sina auma Skepnu; skyllder þu þa ecke daudleg Manneskia skammast þijn, ad þu hefur nockurntyma lated Hofmod og Drambseme inntaka þitt Hiarta. Gief þig under Krossenn, hvornenn sem hann kemur ad, Innvortis eda utvortis, og beig þitt stollta og hofmoduga Hiarta under Christi Þyrne-Coronu, og epterfilg þeim krossfesta Gude, med nidurlægdum gedsmunum, i alvarlegra Hindrun og Forakte sialfs þijns, bædi hid innra og itra: legg allt kapp a, ad þu med þolennmodlegre Lydingu, og audmiuku Framferde kunner ad verda lijkur Christi Heilagre Þijnu, so lærer þu ad sia hann og þeckia rettelega. Þad hialpar þier ecke neitt, þo þu i eirnre kalldre og blindre Elsku peinker um Þijnu þijns Endurlausnara Christi, later þu hana einasta hanga þier i huga, og vilier ecke i hinu minsta hallda þier fra þijnum Hofmod, Drambseme, Ærugirnd, og holldlegu Mu-

na-

nadarlyfe. Med soddann hætti kantu alldrei ad sia Christum rettilega, eda verda var vid hans verkan i þier. Lijka sem Solenn og Himenenn verka og erfida i Jardarennar diupu Fylsnum, so verkar og erfidar Christur i diupe Audmyktarennar so sem hann hefur og sialfur i sinne stærstu Nidurlægingu giort þau hædstu, kroptugustu, og viktugustu Verk.

Það er su retta Audmykt, ad Madurenn hallde ecke neitt af sialfum sier, edur af ollu því, sem hann annadhvort hefur giort, eda hann framveiges kann ad giora, og virder sialfann sig lijtels, so sem hann hefur og fulla Ordsøk til, med því hann er eirn stor Syndare, og hefur ecke annad forþient enn Guds reide: Og sie þar enn þa nockud nytt i eins Mans Gierningum, þa er þad Guds og ecke hans eiged. Því af Guds Nad er eg, það eg er, seiger Paall 1 Cor. 15. v. 10. og i sama pistels 4 Cap. seiger hann: Hvad hefur þu það Madur, ad þu hafer það ecke þeiged. Þessa riettu Audmykt hlijtur þu ad hafa, skuler þu eirnenn hafa þau Hialprædessens Augu, sem siae Christum. Því fyrrer þeim Audvirdelegu, og audmiuku Manneskium openberar sa himneske Faderenn sijn Leindarraad um Christum Ps. 51. v. 8. og þann heimuglega Vysdom, hvorn hann þar

a mot hilur fyrer þeim storu Spekingum og Vitringum i þessum Heime, Matth. 11. og fyrer þeim sem hafa þa Innbirling um sialfa sig, ad þeir sieu Vijser og kloker. I þessare Nidurlægingu odlast Madurenn alleina þa rettu Skynseme og Kunnattu (c) a þeim hreina, klaara, og guddomlega Sannleika, i hvorium Vera þeirrar eilijfu Saluhialpar liggur birgd og hulenn. þar openberast Hæd guddomlegrar Majestatis, og þvi framar sem Guds Hatign verdur fyrer Mannenum openberud, þvi framar lærer hann ad þeckia sinn Slæmleika og odugnad i ollu Godu: þar af skal Madur þeckia þa sonnu og guddomlegu Upplysing; ad hun sockur Mannenum alltijd dijpara og diupara njdur, i Forsogtun sialfs sijns, so ad Madurenn elske ecke sialfann sig; þvi af sialfs elsku kemur oll villa, blindne og Myrkur. Þeir sem finna þad rietta guddomlega Lios, þeir hallda sier giarnann til þeirra Lytelmotlegu, vilia giarnann vera þeir lokustu, lijka sem Christur var allra Þienare, og þa langar epter þvi ad giora Guds vilia, og hallda

(c) þad er adskilia þann Saaluhialplega Lærdom, sem ecke kann ad staduæmast hia þeim Upplagsnu og Hofmoodugu. David vill ecke vera neitt, uppa þad ad Gud meige vera allt i honum og giore alla hlute.

hallda hans Bodord, og þvilijk Epterlangan verdur utmaalud i Psalme Davids 119. þvi hann kunne vel adskilia, ad fyrer utann soddann Audmykt og Kostgiæfne til ad hallda Guds Bodord, kinne eckert guddomlegt Svar, edur Tal, ad lioma og lijfa i Mannsens Salu, og þetta er su retta Meining og Inntak alls þess langa Psalms.

Soddann Nidurlæging og Audmykt, er su retta Guds Handverks stota, i hvorre hann frammkvæmer allt med sinne Naad. Soddann ein gudhrædd Manneskia hefur þo alltijd eina þvilijka Saalu, sem er full af Gude, og under eins af Pijnum og Motlæte, reiknar sig og eirnenn overduga til allra Hluta, brukar alla hlute med Otta og ecke til holldlegrar Lysteseme, er lijka sem eirn Pienare, sem stendur fyrer Borde sijns Herra, og lytur uppa hann, reidubuenn ad giora hvad hann vill vera laata: Soddann eina Manneskiu lætur GUD alldrei vera fyrer utann sijna Naad, og vinsamlegt Vidtal.

XVI. Cap.

Med Hvoriu mote, ad Heilagur Ande, kunne ad faast, og hvorninn hann

ohindradur, verke og ervide, i vorre Saalu.

Esa. 44. Jeg vil uthella Vatne, yfer þa þirstu, og Straumum yfer þa þurru.

Ef þad fielle so til, so sem þad skiede i Tijd Eliæ, ad þar rignde ecke i þriu Aar, og sex Manude, ad Madur kinne hvorke ad plæa, nie saa, og þar kiæme þa um syder, vokvasamt og avaxtarsamt Regn, af hverju allt Landed endurnærdest; Enn Jord og Akur einasta eins Manns, hefde þa Vanlucku, (være so oheppinn) ad hann fieck eckert þar af, og eingenn Dogg kom yfer hann, heldur bleif hann þurr og sprungenn i sundur af Hita og Þurck, eins og til forna, þa mætte sa Madur seigia af eirnre hardre Lucku, og Guds Reide, Jagrata þar yfer med heitum Tarum. Enn þusund sinnumm stærre Ordsok hafa þeir, til ad grata fogrum og heitum Tarum, sem ecke finna Heilagann Anda, i Grunne sinna Hiartna, helldur eru fyrer utann Tru, fyrer utann Kiærleika, og so sem eirn þurr og gryttur Akur, og verda ecke hluttakande þess huggunarfulla Regns, og Vokva H: Anda. En Skuldenn er ecke hia Gude, sem ætyd er nogsamlega reidubuenn, ad uthella sijnum

Heila-

Heilaga Anda yfer allt hold; so sem þar stendur i Joels Spadoms Bokar 2. Cap. Helldur er Skuldenn hia sialfum Manninum, sem ecke reider Akursins Hiarta til, ad medtaka soddann. Sa beste Tilbuningur til ad medtaka Heilagann Anda, er ad Hiartad fyrir Truna og Bœnina, snuest fra Heiminum til Guds, og verde laust og lidugt fra skopudum Skiepnum, so sem Postulanna Hiortu voru a Hvytasunnu Hatyd: Finne Gud ad eins soddann eitt tomt og lidugt Hiarta, þa innheller hann vissulega i þad, sijnum Heilaga Anda, med ollum sijnum Gafum. Enn sie Hiartad fullt af þessum Heime, þa kann þad ecke ad uppfillast af Gude og hanns Anda. Skule Gud þariñ, þa meiga Skiepnurnar ut þadann. Lijka sem þad skiedur i Natturunne, ad Natturann lydur ecke, ad nockur Stadur sie audur, helldur ma hann endelega uppfillast, annars hlytur Natturann, ad bresta i sundur þar yfer, og falla i tvent; Og vœre þar nockurt plats audt a Jordunne, þa dræge annad hvort Himenenn þad til sijn, ellegar hann munde kroptuglegar beigia sig nidur og uppfilla þad, med sialfum sier, eins lijka geingur þad til i þessare Sok. Strax sem Hiartad verdur laust og lidugt fra Heiminum, og otilbœrelegre Elsku Skiepnanna, þa uppfil-

ler Gud þad med sinne Nad, og kann ecke þad ad lyda, ad þad skule vera fyrir utann hana. Lat ecke þessvegna þitt Hiarta, hanga vid Skiepnurnar, hvorke utvortes nie Innvortes, hvorke vid sialfs Elsku nie Sialfræde, helldur alleina vid Gud, og med soddann mote hefur þu framm kvæmt hid yppasta, og naudsynlegasta Verk. Enn sia vel til, ad þu tilreickner ecke þijnum Kroptum neitt þar i; þvi ef þu eignar þeim nockurt þar af, þa være þad, so sem, ef eirn konstrykur Meistare, hefde byriad eitt yppar-legt verk, og þar kom eitt vanvitugt Barn, og fordiarfade þad alltsamann fyrir honum. Eins lijka geingur þad til, þegar Madurinn til-einckar sier þad, sem Gude tilheirir, og stun-dar til, ad hafa þar Æru og Vegsemd af, þvi þa fordiarfar hann Verk H: Anda, og dryfur sitt eiged verk: Og þegar Madur meinar, ad þad sie einsamalt Guds Verk, og Gierningur, sia, þar er þad þo ecke, utann hanns eiged verk, einsamall Gode hanns sialfs, og Andstigd fyrir Gude. Hvad sem vier giorum, þa skulum vier vita, ad vier erum ecke utann onyter Præ-lar; og eirn onytur þienare, so vydt sem hann sialfann ahræir, giorir ecke utann onytt Verk. Ad so miklu leite sem Gud er betre enn allar adrar skapadur Skiepnur, þa eru og eirninn

eirnunn hanns Verk, betre enn oll Mannanna verk og Uppafindingar. Par fyrir, so framt sem Gud skal verka i pier, epter peim hætte sem honum er eigennlegur, pa er par stor Naudsyn til, ad pu demper i pier pann Potta, sem pu hefur um sialfs pijns Giærde, sem og adrar pvi lijkar Tilhneigingar, og later pig af Gude alleina stionadann verda. Skule Gud tala i pier, pa meiga allar skapadar Skiepnur i pier peija, parfyrer er pad, mitt Barn, ecke allt Guds Verk, sem i pier gioreft, helldur er pad optlega Holds og Blods Athafnir, Ja, Diefulsens Verk, og Athafnir. Enn vilier pu ad Heilagur Ande skule hafa sijnar Verkanir i pier, pa skalltu giefa vel giætur ad pessum tveimur Greinum.

Firft skalltu i Bæn og Akalle til Guds, sem og eirninn alvarlegre Yfervegan Guds Ords, snua pijnu Hiarta fra Heiminum, og ollum Skopudum Skepnum, sem kunna ad hindra soddann fyrir pier, og pad meira er, fra pier sialfum fra allre Velpoknan sialfs sijns, Sialfselsku og Sialfs-potta, og filgia Guds Orde alleina. Parnæst skalttu og eirninn taka a mote ollum peim Krosse og Motlætingum, sem pier tilfalla, annadhvort innvortes eda utvortes, so sem pier verde pær uppalagdar af

Guds

Guds Hende, og af Gude sialfum, og reikna þær ecke odruvyse, enn so sem eitt Medal fyrer huort Gud vill bua þig til þess, ad fa Hlutdeilld i honum sialfum, og ad medtaka hanns storu Gafur. Og ef ad sa vonde Ande smeiger vondum þonckum inn hia þier, þa skalltu med Andvarpan, Bæn og Guds Orde stryda þar a mote, og ecke vera sturande þar af, þvi soddann vonder Þankar kunna ecke ad skada þig, med þvi þu hatar þa, og þu hlytur, a mote þijnum Vilia, ad vera af þeim yferfallenn. Skuler þu og eirninn hondla med utvortes verk þijns Embættes, þa gior alla hlute i Kiærleika, og Gude til Æru og Dyrdar, enn þijnum Naunga til Gagns og Goda, so giorer þu þau i Gude, og þeim Heilaga Anda.

Cap. XVII.

Af hvorju Madur kunne ad merkia, ad Heilagur Ande bue i hanns Salu.

Joh. 16.

Heilagur Ande mun straffa Heimenn.

Þegar Heilagur Ande kiemur i vora Salu, þad er, syner þar sijna Nærveru, fyrer sijnar

sijnar verkanir, þa straffar hann i oss, allt þad þad sem ecke er gudlegt, og heirir til Heiminum, so sem er Fysn Holdsens, Girnd Augnanna, Hofmodur og Drambseme, og uppvekur hia oss Opocka og Ogied a soddann. Þarfyrir, sa sem hefur soddann Athæfe, og Heimsens Lifnad i sier, og ecke verdur fyrir þad Innvortes straffadur af Heilogum Anda, hann ma vita fyrir vijst, ad Heilagur Ande er ecke i Grunne hanns Salar: þvi þad er art og venia Heilags Anda, ad hann allryd aminner, afyser, og drijfur oss til eins sickanlegs og gudlegs Framferdes, hvad hann giorir i ollum þeim, sem taka vakt og vara a honum, og giefa honum Rum i sier. Og þetta er þad sem Christur seiger, ad Heilagur Ande, skule straffa Heiminn fyrer Syndena; þvi þad er allt Synd sem skiedur i mot Guds Heilogum Vilia og oll Ohlydne i gieng Gude: Þessa heimuglegu og huldu Synd, openberar og straffar H. Ande, og þar med kviknar i voru Hiarta Inneleg Sorg; Hrigd, Angist og Kvijde, Ja, optlega Helvytes Piina, hvar af þessa Heims Born, sem lifa effter Natturunne og Holdenu, vita lyted, eda ecke neitt. Og þetta er eitt hid vissasta Teickn, til Heilags Anda Jbudar og Nærveru.

An-

Annad Teickn hier til er þetta, ad Madurinn er ottablandenn i ollum sijnum Verkum, og ahiggiusamur þar um, ad hann mune forgrypa sig i einhverju, Gude a mote, og frammgeingur þar fyrir varlega, sier sig vel fyrir; i ollum Sokum, og verkar syna Saluhialp med Ugg og Otta. Hier til verdur lited i Ords kvida Bokarinnar 14 Cap. þar so stendur, ad eirn Vys Madur ottest og fordest þad vonda, og somu Bokar 13 Cap. ad sa sem ottest Bodordeð, hann fae laun þar fyrer, af þessum Otta og Umhiggiu kemur þad, ad sa hinn fromi, jafnvel i rettvijsum Athofnum, er ottasleigenn þar um, ad honum hafe annadhvort eitthvad sleiged Feil, eda kunne ad sla Feil. So hafde David Ugg og Otta i sier, þegar hann var buenn ad skera Lafed af Sauls Skickiu, 1 Sam. 24. hann komst vid i sijnu Hiarta þar af, jafnvel þo hann hefde giort rett i þvi falle: eins lijka predikade Paall fyrer Corintu Borgar-Monnum, med Ugg og Otta, so sem hann sialfur vottar i fyrra Sendebrefe til þeirra og 2. Cap. jafnvel þo soddann være Guds eiged Verk og Erende, hvort hann giorde af Guds Nad, og epter Guds Befalningu, þar fyrer stender og eirnenn i Ordskvida B. 28 Cap. ad sa sie Sæll, sem alltyd sie uggande, þeir sem eru fyrer utann soddann Guds Otta og Umhiggiu,

giu, giorande sier ongva Huxun eda Panka um sijn Verk, peir eru i hættulegu stande, ja i stande Fordæmingarennar og hafa ecke pann Heilage Anda i sier.

Pridia Teikn og Merke til H. Anda Nærveru i Salenne, er petta; ad vier konnustum vid pad alvarlega, ad vier hofum ecke neitt Gott af Gude forpienad, hvorke pessa Heims nie annars, heldur einasta hans Oblijdu, asamt med eilijfum Dauda og Fordæmingu, og jafnvel, pegar vier hofum allra mest fordast, og umflued pad vonda, og allra mest stundad uppa Heilagleikann og Riettlæted; pvi pott vier hefdum giort allt, sem oss biriade ad giora, og uppfillt Logmaaled, i ollum sijnum Greinum, sem po geingur yfer vorn maatt og krapta, pa værum vier po onyter Pionar, og hefdum giort einasta, pad sem vier vorum skylduger til ad giora. So eru pa oll vor bestu Verck fyrer Guds strange Riettlæte, ecke utann so sem eitt saurugt Klæde; og ef Gud vilde gange i Rett vid oss, pa kinnum vier ecke ad svara honum einu Orde mote pusund, so ad hinn H. Augustinus seiger pess vegna. Vei ollu voru Rettlæte pad er adskilia, allt vort Rettlæte er fordæmanlegt, ef pad yrde af Gude, effter Rettenum, og ecke af skiærre

Naad

Naad og Miskunseme dæmt og alited. Þar fyrer seiger og eirnenn H. Paall, ad vier verdum saluholpner af skiærre Naad, fyrer utann Forþienustu vorra Verka; Eph. 2. v. 8. 9. og ad vor Saluhialp sie ecke komminn under nockurs Vilia eda Tilhlaupe, helldur under Guds Miskunseme Rom. 9. v. 16. Hier tilfærer og leider Nalægd Heilags Anda i Salenne oss og eirnenn: þvi H. Ande straffar ecke einasta Heimenn eda Mannanna Hiortu fyrer Syndena, i hverre þeir eru seker, helldur og eirnenn fyrer Rettlæted, i hverju Madurenn fer villt, og hefur skort af þvi, hia sialfum sier, sem fyrer Gude gylder. Þvi Madurenn hefur eckert Rettlæte, jafnvel i Endurfædingarennar og Nadarennar Stande, med hverju hann kunne adstandast fyrer Guds stranga Dome. utann alleina Christi Rettlæti, sem geck burt til Fodursens, þad er, sem deide fyrer vorar Synder, og uppreis oss til Rettlætes. Þar fyrer kann H. Ande ongvanneigenn þad ad lyda, ad vier stolum uppa nockur vor Verk, eda Mannkosti, eda innbirlum oss, ad vier med þeim kunnum nockud ad forþiena: hann stiner oss i Trunne, og i Andanum, ad eckert af soddann kann ad standast fyrer Guds Riettlætes Doome, og þad er alltsamann so sem Grased, sem visnar,

og

og fellur nidur, þegar þad ſtranga Vedur Herrans Rettlætes blæs þar a. Enn þar i mot vyſar hann oſſ a þad faſta, ohræranlega, og ofleckada Grunn Rettlæteſens, ſem er Chriſti Forþienuſta, vegna hvorrar alleina vier odluſtum hia Gude Naad og Miſkunſeme.

Þad fiorda Teickn til Heilags Anda Nærveru i Salenni er þetta, ad Madurenn hefur Medaumkau med ſijnum Naunga, ſierdeiles þegar hann hraſar af Breiſkleika, ſo hann breider ecke ut hans Avvyrding, og talar ecke um hann a bak, eda avyter hann þar fyrer, honum til Ovyrdingar; dæmer ecke helldur illa um hann, fyrer utann vigtugar ordſaker. Hofmoduger og framfuſer Gedsmuner til ad dæma ſtrax illa um eirn, þegar honum verdur nockud a, og hroka ſier upp yfer hann, og þykiaſt honum betre, þeir eru Diofulſens Sæde og Root, og finnaſt ecke giarnann, þar ſem H. Ande ſtiornar. Sa ſem hefur H. Anda i ſier buande hann dæmer ecke ſo vydt, ſem Ande Guds honum ſtiornar audvelldlega, og fyrer utann vigtugar Ordſaker illa um ſinn Naunga, eda ber ut hans Breiſkleika a Hræſebreckur; ecke bryrlar hann honum um ſijna Avvyrding fyrer utann alla Medlydan, helldur dæmer hann þa fyrſt illa um hann, þegar þar er full Ordſok

til. Hann avytar hann ecke fyrr enn þar er stor Naudsyn til. Hann bydur giarnann epter Tyd, Stad og Hentugleika til ad straffa, og aminna hann, so sem vier siaum og eirnenn ad Christur gierde. Hann i þridia maata avijtar hann og eirnenn skickanlega med Hogværd, og norkurskonar Vorkunseme. Og epterfilger so þvi, sem Paall seiger til Timoteum. 1 Tim. 5. 1. 2. Gamlann straffa ecke, helldur aminn hann sem Fodur og Modur, og þa Ungu, sem Systur og Brædur. Stuttlega ad seigia, hann foragtar ecke sinn Naunga, helldur hondlar hann i ollum portum vid hann i Kiærleika og Hogværd, so sem Herrans Þienare, hvor ecke a ad vera kyssamur, prætugiarn, brijxlordasamur, eda bakmalugur, helldur hogvær, godlindur, og vingiarnlegur vid hvorn mann. 1 Tim. 2. v. 32. gefer þu nu vel giætur ad þessu mitt Barn, þegar þu dæmer um þinn Naunga, eda straffar hann og aminner, þa blyfur þu i sannre Audmykt og Heilags Anda Naad, og H. Ande i þier.

Cap. XIIX.

Heimsens Born rijma burt H. Anda, med Vellistingum, Hollds Skiem-

Skemtum, og fanytum Apahætte, og færa inn i sig aptur þar a mot Heimsens Anda, sem svipter Salena sinne edla, og allra hædstu Roseme.

1 Pet. 2.

Hallded ydur fra holldlegum Gyrndum, sem i gegn Salunne strida.

Heimsens Born sækia epter Heimsens Munadarlyse, Holds-Skiemtan, og Apahætte: Enn Guds Born eru hrædd fyrer soddann, so sem odru Diofulsens agne eda Gyllenelauk, hvors fagra asynd þau kann ad draga fra Gude, sem er þeirra hædste Goode. Vilier þu byhallda Gude og hans Riske i þier, þa fordastu allt þad Tilefne fyrer hvort þu kant þeim hædsta Gooda sviptur ad verda, so sem vondur og ogudlegur Selskapur og imeslegt Gialyse, Vellyst og Skemtun i ordum og verkum, sem Heimsens Born plaga ad bruka, sier til Dægrastittingar, yndes, og Epterlætes; ja, allt þad sem ecke þienar Gude til dijrdar. Og þar sem þu hlytur endelega, þvert amote þijnum eigenn Vilia, ad vera staddur nalægt soddann ogudlegu Samkvæme, þa siadu so til, ad þu siert alltijd med sialfum þier, og

ſnuer þijnu Hiarta trulega til Guds, þa byhelldur þu, hvar ſem þu ert / ætid H. Anda, hans Fride og Fognude, og þa kann Veroldenn med ſinne vellyſt, gudlauſum Apahætte og Ohofſeme þig ecke ad ſkada. Þannig var Drottningen Eſther Innvortis audmiuk i ſijnu Hiarta, jafnvel þo hun være hid itra prydd med Konglegu Skarte; þannig var og eirnenn David i ſijnum ſtora Rykdomi lytels verdur, og fatækur hid innra med ſialfum ſier: Joſeph hafde og i ſama mata eitt hreinferdugt og Gudlegt Hiarta i ſier, þott hann umgeingeſt i ogudlegu og vellyſtingarſemu Huſe ſijns Husbonda.

Heilagur Ande gefur altijd ſijnum Tilheingiurum heilagann Guds Otta, vardveiter þa fra; Heimenum og hans bligdunarlauſu Ohofe, uppa þad þeir ſkule ecke miſſa þann innvortis andlega Frid og Roſemi Salarennar, þarfyrer ſtendur ſo i Pſalm. 3. ad Guds otte ſie Upphaf Vitſkunnar, og i Ordskvida B. 14. Cap. ad Otte Drottens ſie Lyfſens Uppſpretta. Þeſſvegna ſnyr og eirnenn eitt Gudhrædt Hiarta ſier ecke til Heimſens, helldurfra Heimenum, til Guds. og hefur ſijna Lyſt i ſinne Roſeme, Frid og Fognud framar ollum hlutum i Gude alleina. Hvar ſem ad er ſannur Gud Otte, Angur og Trege

fyrer

fyrer Syndernar, Bot og Betran. Þar snyr Madurenn sijnu Hiarta fra ollu þvi, sem ad er otilbærelegt, fra allre Heimsens Elsku, Ohofe og fanytum Hiegoma, og snyr sier til þess, sem vel somer, og sierdeles til þess yppasta Goda, sem er Gud sialfur. Finnum vier nu hia oss, ad vier hefum ecke þetta giort, helldur eidt tymanum i Heimsens Andvaraleise, þa skulum vier ydrast þess hiartanlega og þad uñ alla vora Lyfdaga. Og þar sem ein Manneskia giorer þetta, og lætur sig þannig angra, þad hun hefur firrum lifad so safeingelega, þa finnur hun Rad hia Gude, jafnvel þo hun hefde drygt þær vestu Synder. Gud hann gledur sig yfer soddann Manneskiu, og vill ecke alyta hennar Synder, helldur hennar Tru og Epterlangan, med hvorre hun af insta Hiartans Grunni gyrnest ad vera logud epter Guds Synne og Vilia. So stora Lyst hefur Gud til Mannanna Saluhialpar, jafnvel þo ad þeirra Favitska og vondska stande optlega i mote hanns Nad, i þann mata, ad þeir snua sier fra Gude til Heimsens, og utrijma Anda Guds ur sijnum Hiortum, sem med sinne edla Nærveru vill þo giarnann bua i þeim. vilie Madurenn lifa epter Guds Sinne, þa ma hann deya fra Heimenum: Gisre hann þad ecke, þa lifer hann ecke epter

Giede Guds, helldur epter giede Diofulsens og er Guds Ovinur. Par af kann Madur ad sia, ad flestar Manneskiur i Heimenum eru Guds Oviner. AE! hvad margann Dauda eigum vier Gude ad giallda, inn til peß su vonda Nattura verdur i oss bæde hid innra og itra deidd og dempud, og nitt gudlegt Lyf og framferde i oss aptur vex og proskast. Enn pesse Deidingenn skedur fyrer margvyslegann Krossburd og Freistingar bæde innre og itre, hvoriar ad eru Lækningar vorrar fordiarfadrar Natturu, og uthreinsa hennar vondu Olisian, so ad gudlegt Lyferne meige i oss aptur byriast. Parfyrer er soddann Kross og Motlætingar oss æred naudsinlegar, ja so miog, ad oss byriade helldur opt og tydum, pess ad oska, ad pær hielldest vid hia oss, helldur enn pær yfer giæfe oss, so pad vonda, sem byr i oss kynne alldeiles ad deydast og dempast, og Guds Verk i oss ad fullgiorast: pvi so er vor nattura spillt og fordiorfud, ad hun kann betur ad skycka sier i Motlætenu, helldurenn pegar vier hofum goda daga; parfyrer er pad hid allra yppar legasta Verk, ad vier deyum fra Heimenum bæde i Medlæte og Motlæte, og pad med peigiande og stilltu Gede. Pvi peir sem einasta i opolenmæde klaga og kveina par yfer, ad peir hliote ad lyda Hermungar,

peir

þeir sijna þar med, ad þeir vilia ecke giarnann Deya fra Heimenum, og þar er lyted Gott i þeim, og lyted guddomlegt Lios i þeirra Salu. Deye Madurenn ecke fra Heimenum, þa kann Gud ecke i honum ad lifa: þvi framar sem Madurenn lifer epter sinne spilltre Natturu, og lætur epter sijnum holldz gyrndum, þvi sydur lifer hann i Gude, og honum til Vilia og Velþocknunar: og þvi sijdur sem Madurenn lifer epter sinne fordiarfadre Natturu, og hennar gyrndum, þvi helldur lifer hann Gude til þocknunar. J stuttu male ad seigia, þvi framar sem þu villt lifa i Andanum, þvi meir skalltu dempa og deida þijna fordiorfudu natturu og Holldsens gyrnder.

Cap. XIX.

Uñ Jnnvortis Bæn Hiartans, og þann rietta Skilning a Fader vor.

Rom. 8, 15.

Vier hofum medteked eirn Oskabarna Anda, fyrer hvorn vier kollum, Abba elskulege Fader.

Lyka so sem Guds Ande verkar og framkvæmer almennelega stora hlute i lytelatum

Hiortum, so verkar hann og eirnenn sierdeiles i þeim Bænena. Fyrer utann H. Anda, gioreſt eingenn retteleg Bæn; eingenn kann ad kalla Jesum Drottenn, nema fyrer Heilagann Ande: H. Anda er Nadarennar og Bænarennar Anda, Rom. 8. v. 26. hann talar vegna vor, med Outseigianlegum Andvorpunum, i vorum Salum og Hiortum, hann er Rauſt og Hrop vorrar Salar, ja hann er vort Lyf. Lyka sem Salenn er Lyf Lykamans, so lifer og eirnenn vor Sal fyrer H. Anda, og hann er Lyf vorrar Salar; vier erum fyrer H. Anda Guds Børn, þvi fyrer hann endurfæduſtum vier, og verdum Guds Erfingiar. Hann er og eitt vitne til vorrar Himneſku Fædingar af Gude, ad vier sieum Guds utvalenn Børn, og med þvi vier erum Børn, þa hefur Gud sendt Anda ſijns Sonar i vor Hiortu, sem hropar, Abba elſkulege Fader, seiger Paall, Gal. 4. Sa sem kann ad bruka þetta rieitelega, fyrer Truna a Christum, i Heilags Anda Kiærleika, og i fullu Trauſte til Godgyrne, þeſſ eilyfa Fodursens, hann kann ad bidia og odlaſt goda og stora hlute af Gude. Gud er so nadugur og blydur, ad sa sem kann ad bidia hann riettilega, hann fær alt þad, sem hann umbidur, ja, sa himneſke Faderenn er alltijd liufur og reidubuenn, til ad

bæn

bœnheira sijn Børn, sem af Hiarta snuasier til hans.

Enn ad þu kunner af Jnsta Hiartans Grunne ad snua sier til hans, og bidia hann innilega, þa hlytur Gud sialfur i þeim ad verka: hvar um þau eiga hann og eirnenn daglega ad bidia. þar af kiemur su retta innvortis Bœn, og ad Madur i fullu Trunadar Trauste til Andans, kemur fram fyrer Gud, og bidur hann um allt þad sem hann vidþarf. Soddann Bœn filger alltijd alvarlegur Asetningur til ad halda Guds Bodord, og i sier i lage ad filgia epter Fotspurum Drottens vors Jesu Christi. ecke fyrer Naudung, so sem Simon af Cyrene, matte þvingast til ad bera Krossenn epter Christo, helldur sialfviliuglega, og af Lyst og Kiærleika til hans. Soddann Bœn er harla kroptug, og preinger sier i gegnum alla Himna, og Gud seiger ecke ney vid soddann Bœn, þvi hann er skiær Miskunseme þeim til handa, sem hann ottast. Fyrr enn þeir kalla seiger hann sia Es. 65. v. 24. vil eg svara, og amedann þeir ern enn nu adtala, vil eg bœnheira þa. Hann tefur ecke vid þar til þeir bidia hann med Munnenum, hann heirer og eirnenn þeirra Hiartans Andvarpan, hann hefur Lyst þar af, ad þeir bidia um Syndanna Fyrergefning, og ad þeir i Hiartanu hafa

Laungun epter hanns Nad og Miskunseme, og lætur pa vdlast hana yfersliotanlega. Sæll er sa madur sem rettelega skilur pennan Guds Kiærleika og Miskunseme i Christo, og i Skodun pessa Leindardoms andvarpar til Guds innelega, hann bidur meir i Hiartanu, enn allar utvortis radder a Jordunne. I sannleika ad seigia; soddann eirn einasta Andvorpunar Panke og andagtug Epterlangan, sem i pvilykre Tru preinger sier inn i Sar vors Drottens JEsu Christi, er Gude langtum Kiærare, en allur Organs Hliomur, Saunglistar-stemma, eda Streingia-hliodfære.

Eirn Christenn Madur skal i ollu synu Framferde giora alla hluta i Kiærleika, filgia epter Dæme, pess krosfesta Christi, og bidia hann kostgiæfelega i Andagt, pa mun Gud ecke neita honum neins. Og uppa pad ad vier kunnum sierdeiles ad vita hvornenn vier eigum ad bidia, pa hefur vor Drottenn Jesus kent oss sijna eigenn Bæn, sem oss pad sijner: hann syner oss, um hvada Giæde vier eigum ad bidia, hann kenner oss ad bidia um pa hlute, sem eru so storer, agiæter og ypparleger, ad vier kunnum ecke ad æskia oss neins annars kostulegra og yppariegra. Er ecke Guds Rijke a medal anars tilnefndt i Drottenlegre Bæn, um hvort vier

vier eigum ad bidia og seigia: **Fader vor; tilkome þitt ryke.** Ef vier høfum Guds Rijke, þa høfum vier og eirnenn Gud sialfann, sem stiornar i þessu sijnu Ryke, og asamt med honum, høfum vier þa oll onnur hans Giæde.

Þar fyrer, þegar vier bidium um Guds Rijke, þa bidium vier um Gud sialfann med ollum hanns Rijkdome og Fiarsiodum. Þvi sama Rijke er Gud vor Fader, og audsijner oss sijna fødurlega Trufeste og Kiærleika, i þvi hann uppbigger i oss sitt Rijke, so ad hann kunne adfinna stad og rum i oss, til ad framkvæma sitt agiæta edla Verk, sem er Helgun hans Nafns i oss, so hanns Dijrd, Æra, og Majestet kinne ad þeckiast. Þegar hann nu i þessu sijnu Ryke, framkvæmer sin heilage Vilia i oss, an Hindrunar, þa verdur hans vilie, epter þvi sem Þridia Bæn hliodar, a Jørdunne, þad er i oss, so sem a Himne, þad er i honum sialfum. So siaum vier þa, ad hann vill gefa oss þegar vier þar um bidium; hann vill gefa þeim sem hann ottast sialfan sig, med ollum sijnum Giædum, og þar fyrer sagde hann til Abrahams Gen. 15. v. 1. Eg er þinn Skiølldur, og þitt stor Laun.

So gefur og eirnenn þarnæst oss, vor himneskur Fader, þegar vier bidium hann, vort daglegt Braud, um hvort hondlad verdur

du Bæn, og þar med lætur hann oss eirnenn i tie, allar sijnar Skepnur til þiennustu. Þad Hiarta sem Gudi rettelega ahanger, i hvoriu Gud verkar og framkvæmer sinn Vilia, fær hlutdeilld i ollum Guds Gafum, og i ollum Guds Digdum, sem hann hefur nockurntyma gefed, eda vill gefa. Gud, vegna sinnar storu Elsku og Miskunseme, vill ecke sinia oss neins þess, sem oss er gagnlegt, og vier hofum Naudsin fyrer, til Lyfs og Salar, med þvi hann veit best, og þecker vora eymd. Þar fyrer seiger H. Paall, ad aller hlutir heire þeim til, sem Christo tilheira: Og þeir hlutir somu eru optlega so sem þeir, ed eckert hafa, enn eiga þo i sannleika alla hlute.

I fimtu Bæn hefur Gud gefed oss ad þeckia vora Synd, og Eymdar stand; hann hefur kennt oss, hvornenn vier eigum ad Audmykia oss fyrer Gude, og kasta oss nidur fyrer hans Fætur og bidia: **Fyrergef oss vorar Skullder, so sem vier fyrergefum vorum Skulldunautum.** So miskunsamur er Gud, ad hann bijdur oss fyrergefning vorra Synda, og kennir oss, hvornenn vier eigum ad bidia þar um af Hiarta, ad hann vilie oss þær fyrergefa; þar med bevijsar hann, af sinne oendanlegre Nad, og Miskunsemi, ad hann sie lang-

langtum fyrre til reidu ad fyrergefa oss allar vorar Synder, enn vier aumar, favyfar, og vesælar Manneskiur erum til þess ad bidia hann þar um. I somu Bæn kennir hann oss og eirnenn, ad hans Elska utheimte þad af oss, ad vier audsijnum vorum Naunga, hvor hellst hann vera kann, Kiærleikann, og hefum soddann hiartalag til hanns, sem Gud hefur til vor; þvi eitt riett Guds barn utelikur aungvann fra sijnum Kiærleika, ecke heldur fra Guds Kiærleika. Ja, Guds Born hafa so froma og hogværa Gedsmune i sier, ad ef þau giæte giort alla, jafnvel þeirra vestu Ovine, hluttakande i Guds Edla Ryke, þa være þad þeirra Lyst og Glede; og kinnu þau ad giora alla menn Saluholna, þa giordu þau þad hiartanlega giarnan.

Med soddann Medkenningu og Afbeidslu Syndanna kannast ein Truud Sal þar vel vid, ad hun er fyrer utann Gud og hans Ryke oldunges hialparlaus, vegna þess stora Veikleika, Spillingar og Vanartar, sem byr i hennar Natturu: þess vegna hefur Gud enn framar, i Siottu og Siaundu Bæn skipad oss ad bidia sig, ad hann vilie ecke lata oss falla i Freistne, heldur frelsa oss fra allu Illu; þad er, ad hann vilie ecke lata þad epter Diofflenum og hans Verk

fæ-

færum, edur og eirnenn voru fordierfudu Hollde og Blode, ad leida oss fra Guds Rijke, eda firra oss þvi, ad hann vilie hallda oss vid magt i ollum Freistingum og Arasum vorra Ovina, gefa oss godann Afgang og Enda þar a, uppa þad vier meigum beriast godre Barattu, byhallda Trunne, og godre Samvitsku, allt til enda; so ad hvorke Lyf nie Daude, hvorke þad nærverande, nie tilkomande, kunne ad skylia oss fra Guds Rijke og Kiærleika i Christo JEsu; ad hann vilie verna oss og vardveita fra ollu Illu, fra Diofle-num, fra Heimenum og vorre eigenn fordiar-fadre Natturu, og allra hellst fra vorum vondum Vilia og Tilhneigingum, sem hindra Guds Rijke og Vilia, og þa Vegsemd, sem Guds Nafne a alltijd ad veitast; þess vegna verdur og eirnenn tillagt i Fader Vor, þitt er Rijked, þinn er Mattureun, og þijn er Dyrden: Ryked er hanns og blijfur hans: Magtenn er hanns, og verdur hanns, Dyrdenn er og so hanns, bijriar og eirnenn ad hun verde honum tillogd um alla eilyfd. Og þar vier tileinckum honum alleina þetta allt, þa hofum vier og eirnenn sialfer hlutdeilld þar i. Ef vier tilreiknum honum ecke Rijked, Magtena og Dijrdena, þa missum vier þad og hofum aungva Hlutdeilld þar i. þvi vier helgum þa ecke hans Nafn, giorum

og

og ecke hans Vilia, erum fyrer utann hans Rijke; hofum og ecke Fyrergefning Syndanna, og verdum þa ecke helldur frelsader fra þvi Illa. Enn ef vier tilreicknum honum allt þad Goda, gefum honum Dijrdena, framar ollu, og væntum alls gods af honum alleina, þa heirum vier hans Rijke til, þa hofum vier Lyst og Longun til hanns, peckium hanns Nafn, giorum hans Vilia, leitum hans Rykes, og mun hann þa gefa oss, allt hvad vort Hiarta gyrnest, og vier hofum þorf fyrer, hann mun þa frelsa oss fra ollu illu, giora oss umsijder vegsamlega, og metta oss med sinne eilijstre Sælu.

Cap. XX.

Audmyktenn hlytur ad leggiast sem eirn Grundvollur i Mannsens Hiarta, og a þeim sama Grundvelle hliota aller hans Giorningar bigder ad vera, annars hrinur þad allt i grunn, sem hann uppbigger i allre sinne Hegdan og Breitne um sijna Lyfdage: Og hvad oss eige annars ad afijsa til Audmyktarennar.

1. Pet.

1. Pet. 5.

Hallded fastlega vid Audmyktens

Hvad eitt sem Madurenn vill giora, og a ad verda nockurneigenn varanlegt, og Gude pægelegt, pad a ad vera bigt, og Grundvall ad a stofne trufastrar Audmyktar; pad er Meiningenn, pad a alltsaman adske i sannre Hiartans Audmykt; pvi Gud kann ecke ad lyda Hofmod og Uppblasna Gedsmune, hann stendur i mote Dramblatum enn Lytelatum gefur hann Nad; par fyrer seiger og eirnenn Christur. Hver sig sialfann upphefur, hann skal nidurlægiast, enn hver sig sialfann nidurlæger. hann skal upphafenn verda. Parfyrer, pegar pu villt taka pier nockud fyrer hendur, pa skalltu falla nidur i stærstu Audmykt, fyrer Gude, peim grunnlausa og yfersliotanlega Brunne Nadarennar, og bidia hann miog lytelatlega um Lucku og Blessan, so ad bæde verde leitad Hans Dyrdar og Vegsemdar, og lijka meige hun aukast og forhefiast, pvi fyrer utann Guds Nad er allt hvad pu giorer ecke utann Synd og Fordæming, og kann Gudeongvanneigenn ad poknast. Hver sem petta kann adgiora, og i soddann Audmykt, vænta stoduglega epter Guds Nad og Miskunseme, i honum vill Gud vissulega verka goda, og sier pægelega Giorvinga, sem ecke kuñe ad utseigast.

Og

Og þo þar vilie koma stor Motblastur og Freistingar i vegenn, so þad optlega ma sijnast ad þad se alldeiles utgiert um eimn; þa gierer þo Gud godann enda þar a, so ad þvilyk lijtelat Manneskia finst þo um sijder, sem þad Trie, er plantad er a Vatna-bockum, hvort ed ber sinn Avext a vissum tijma, og þess Blod visna ecke. Hier þvert a mote, er Drambsemenn Ordsok til allrar Olucku, hun fleckar og fordiarfar allar Mannsens Athafner, gierer þær ad eirnre Andstigd fyrer Gude, hun upprætter i grunn allt þad Gooda, sem eirn i sier hefur, og er Ordsok til þess, ad Madurenn kann ecke ad blyfa stødugur i Guds Dome, og Samkundu Rettlatra, helldur hlytur hann, med ollu þvi sem hann gierer, og sier fyrer hendur tekur, ad verda, sem Agner fyrer Vinde, allt hvad hann bigger, ma reiknast, so sem þad, ed bigdt verdur a lausum Sande, og hlytur ad falla og fa stort Hrun, sem Christur seiger, Þess hærra sem soddann eirn Madur klifrar, þess diupara hlytur hann nidur adsteipast. Og þo ad Hofuded a soddan einum nemde vid Skyenn, ja, hanns Hæd næde allt upp til Himna, þa forgeingur hann þo med þad sijdsta sem Skarn. og verdur sem Draumur þess er vaknar af sijnum

num Svefne, og so sem otymabær Kvennmans Burdur, sem ecke sier Solena.

Vier hofum og aungva Ordsok til pess, ad stæra oss, helldur miklu framar, ad audmykia oss, pvi vier erum af Jordu, og ad Jordu munum vier aptur verda. ja, vier erum i fyrstunne af aungu efne giorder og ef vier holldum oss ecke til Guds i eirnere sannre Tru og Hiartans Audmijkt, pa verdum vier um syder enn pa minne; ja verre enn secke neitt, og so sem sagt verdur um Judam, ad pad var honum betra ad hann hefde alldrei fæddur vered. Vor Nattura er og alldeiles i grunn fordiorfud og eitrud, og til allra Synda hneigd, jafnvel peirra allra stærstu, og par sem Guds Nad og Miskunseme hielde oss ecke vid magt, pa fiellum vier daglega i pær allra skelfelegustu Vammer og Skammer. Fyrer utann Guds skiærra Nad og Miskunseme er oss omogulegt Fordæmingena ad umflya. Ef ad Guds Giæska og Millde hielde oss ecke vid magt, pa yrdum vier an alls efa eilyflega tapader og fordæmder vier yrdum pa Disfulsens og Helvytes Pij, og Prælar ad eilyfu. Hofum vier pa nockud ad dramba oss af, og ecke miklu framar pad, vegna hvors vier meigum maklega skammast vor, og audmykia oss.

An-

Annad sem oss a ad afysa til sannrar Audmyktar, er þetta, ad vier, fyrer Truarennar Lytelæte, yfervinnum þann vonda Ovin Diefulenn. Satan er eirn drambsamur Ande, og kann þvi eck med Hofmod yferunnenn ad verda, helldur med Audmiukt. Fyrer Drambseme og stollta gedsmune styrkest Riike Diefulsens, þviad Drambseme og Metnadur er Satans Sæde, og fra honum i fyrstunne komed, so sem Root til alls ills. Drambsemenn snyr og so Mannenum fra Gude, og svipter hann þar med þeim Krapte og Styrkleika sem hann skylde hafa til þess ad yfervinna Satan. Enn ef vier sniunum oss til Guds, i Truarennar Audmykt, þa verdum vier briniader, med Guds Hardneskiu, med Krapte, og Styrkleika, a mote Satan; og þa yfervinnum vier hann. Jegan þeim, sem ad er brinjadur, med Guds Orde, Anda, og Krapte, megnar Satan ecke neitt, og þar sem eirn þvilykur Madur liete sig þa af Satan yfervinna, med þvi mote, hann fylgde epter sinum eigenn vondum Gyrndum, og tilhneigingum, þa være þad so sem eirn vopnadur Madur legde sig nidur fyrer eirnere Myflugu, og liete hana byta sig i hel, eda stinga: og þad yrde þeim Manne epter Daudann til eilyfrar Smanar og Svivirdingar; þeir

vondu Andar mundu brydla honum um pad eilyflega, og smana hann par fyrer. Hia peim lytelatu, er Guds Nad so sterk, og megtug, ad gloande Pylur pess vonda Ovinar, kunna eckert ad megna honum i mote. Stande soddann Madur peim vonda Ovin a mote, fyrer Guds Nad og Stirkleika, pa hlytur sa vonde Ande ad horfa a bak aptur, og verda til skammar, so er par og eirnenn i eirner rett audmiukre Salu syfelldt Hungur og Porste epter Guds Nad, pviad su Eining er a mille Audmyktarennar og rettrar Peckingar a voru Motlæte og Hormungum, ad hana langar, hungrar og pyrster innelega epter Lækning Guds Miskunseme, og Nadar, a mote sinne storu oseigianlegu og oendanlegu Neid og Hormung; og pa sem so hungrar og pyrster epter Guds Nad, pa mettar hann og eirnenn med henne. Pær hungrudu Saler fyller hann og sedur med Giædum, hvor giæde ad eru hanns Nad og Miskunseme; ja, han sialfur. Eingenn kann ad metta pad andlega Hungur, og porsta peirrar Salar, sem er upplyst, mema Gud sialfur. Framveiges kann og eingenn sonn Ydran Bot og Betran ad vera i eirnere Manneskiu, fyrer utann Audmyktena; Giore Madur Ydran, Bot og Betran, pa pecker hann synar Synder, sinn

sinn oseigianlega stora Ohreinleika, Vondsku, og hrædelegu Spilling, og Fordiorfun, og soddann angrar hann og ydrar af ollu Hiarta: med soddann mote afneitar Madurenn sijnum eigenn Vysdome, sijnum eigenn Vilia, og Begsemd, og lætur sig stiornast af Gude i ollum hlutum; og audmyker sig so af alvoru under Guds volduga Hond, og par med fær Madurenn fyrer Forpiennustu, og Verdskulldan Jesu Christi, til hvors hann setur alla sijna Von og Traust, allra sinna Synda Fyrergefning; þvi Gud fyrergefur giarnann soddann eirnre ydrandre, og audmiukre Manneskiu, allar sijnar Synder, vill ecke meir vita af þeim ad seigia, gleimer þeim olldunges, og þeinker alldrei til þeirra framar meir. Þvi so sem eirn þvilykur Madur hefur snued sier fra sijnum Syndum til Guds, so hefur og Gud med sinne Nad aptur a mot snued sier til hanns, og vill ecke framar reikna honum til hans Misgiorninga. Og med þvi soddann eirn audmiukur Madur medtekur giarnann af Guds Hende allt þad motlæte, sem honum tilfellur, og reiknar þad alltsamann, so sem Medal, fyrer hvort ad Gud bijr hann til þess ad taka a mote sinne storu Nad, þar fyrer byheldur og eirnenn soddann ein lytelat Manneskia jafnann sonnum

Hiartans Fride, og reider sig uppa Gud, bæde i Medlæte og Motlæte, tekur so vel a mote suru, sem sætu, med glodu Hiarta; hrosar sier af Hormungunum, og veit fyrer visst, ad ef vier lydum med Christo, þa munum vier og eirnenn med honum rijkia, og þa verdur Hiarta eins hvilyks Manns, su rietta Handverks-Stofa Guds almattugs, i hvorre hann verkar og framkvæmer Rettlætessens og Gudræknennar Giorninga, so ad verk hvilykrar audmiukrar Manneskiu verda giord i Gude og af Gude.

XXI. Cap.

Ad Madurenn skule ecke forlista sig i einsomlum Guds Gafum, helldur sierdeilis i Gude sialfum, sem þær gefed hefur, og ad Madurenn skule afneita sialfum sier.

Psalm: 32.

Gledied ydur i Drottne og vered glader þier Rettlater, og hrosed þar af aller þierfromer.

Sa rette Kiærleike til Guds, alytur Gud sierdeiles i ollum hlutum, hann forlistar sig einasta i honum, so sem þeim hædsta, oska-

pada og eilyfa gooda, enn ecke i Skiepnunum eda skopudum hlutum. Soddann Mannsens Ilnun og Listeseme, sem hann hefur a Gude, skedur hid innra i Salarennar Grunne, hvar Guds Mijke og Bustadur er adgreindur, fra ollum utvortis jardneskum hlutum, hvar H. Ande verkar og eirnenn sijnar Gafur / og lætur pær siast i Salarennar Kroptum, fyrer Skilning, Vysdom og Longun epter peim hædsta gooda, sem er Gud sialfur, og i odrum pess slags Salarennar Gafum. Enn i pessu falle hefur Madurenn ad taka sier vel vara fyrer pvi, ad hann forliste sig ecke framar ollu i Gafunum, helldur einkum og sierdeles i peim, sem pær gefed hefur, og elske hann, fram yfer allar hans Gafur.

Pviad su prettvysa Nattura, og pad spillta Hollð, gefur sig giarnann snarara ad Gafunum alleina, og forlistar sig framar i peim, enn Gude, sem pær gefed hefur; fremur so med pvimote, Afgudadyrkan, og fleckar og fordiarfar allt sit Malefne, fyrer hvoriu Madur skal vakta sig, pvi gafurnar eru ecke Gud sialfur. Hvad indeslegar sem Gafurnar kunna ad vera, hvort helldur pad er Lærdomur, Rosemc, edur onnur pvilyk Hugskotsens Endurnæring; pa eru pær po aungvanneigenn Gud

sialfur, helldur fra honum adgreindar, og ecke meir enn so sem eirn Skugge af honum, og pessvegna skulu pær engvanneigenn elskast, so sem Gud sialfur, helldur einasta sem hans Gafur, hvoriar vier eigum ad bruka med Packlæte, enn ecke giora af peim Afgud, og elska pær jafnt vid pann, sem pær gefed hefur, sem er Gud bessadur ad eilijfu. Vier erum skapader, og kallader til peirra hluta, sem eru oendanlega storer, og til pess ad niota Guds, og fa hlutdeilld i honum sialfum, parfyrer tekur Gud pad miked illa uppfyrer oss, ef vier latum oss nægia med pad, sem lakara er enn hann sialfur, Hann er Fus og redubuenn til ad gefa og meddeila oss sier sialfum, i allra hædsta og ypparlegasta mata: par fyrer skal vor hædsta Laungun vera epter honum sialfum: Og skulum aungvanneigenn lata oss nægia, med hans einsamlar gafur, helldur alleina hann sialfann. Og pessvegna feck og eirnenn St. Paall ad heira petta guddomlega Andsvar; lat pier nægia mijna Nad: med Guds Nad atte hann ad lata sier nægia, enn ecke med Gafurnar einsamlar.

Pad er ein Vanart vorrar Fiordiorfudu Naturu, sem er inntekenn af eigenn Elsku, og Vyrdingu; ad hun til einkar sier pad sem henne ecke tilheirer, dreissar par af, og hefur sijna Lyst

og

og Glede þari, enn lætur sier þad ecke til hugar koma, ad þad heirer ødrum til; og øll þess Vegsemd kann, so sem Grasker Jonæ Spamans, a einu Augnabragde ad visna, og hverfa iburt; Hun fleckar og eirnenn Gafurnar, med soddann hætte, og velldur þvi, ad vier missum þær, og hindrar Gud so i hans Giorningum. Þad kemur af Uppruna-Syndenne, fyrer hvoria mannleg Nattura er i grunn fordiorfud, og banvæn ordenn, ja, so aldeilis spilt, og eytrud, ad þad kann ecke med ordum utmalad ad verda; og þar finst valla eirn Madur a medal þusund, sem skilur rettelega, hvilyka Vondsku hann hefur i sijnu Hiarta, so ad David seiger þessvegna i Psalm. 19. Hver kann adskilia, hvad opt hann syndgar? og Jeremias Jer. 17. kemst so ad orde seigande, Hiartad Mannsins er metnadarfullur, og orvinglunarfannur hlutur. hver kann ad ransaka þad? Þesse Fordiorfun velldur þvi, ad Madurenn fremur Afgudadijrkan, yfergefur Gud, sem er Giafarenn, og fester Hiartad vid Gafurnar einsamlar.

Þessare Afgudadijrkan skal Madur leitast vid ad umturna, hana dempa og utryma. Þad er þad sem vor Herra utheimter af oss, þegar hann seiger ad vier skulum af neita sialfum oss, ef vier vilium vera hans Læresveinar.

enn þad kostar miked Stryd og Erfide. Snarara og audveldlegar kinne Madur ad yfergefa Konu og Born, Sylfur, Gull, Hus, og Garda, Slot og Festingar, Ja, alla adra tymanlega hlute, enn hann kunne ad yfergefa sialfann sig: so diupt hefur þesse Forgipt eted sig og innrætt i vora Natturu: þess vegna hlytur Gud syrer adskilianlegann Motgang ad þvinga oss, og dryfa þar til; allt Mottlæte, hvort þad er innvortis, eda utvortes, er af Gude þar til, adur fra eilyfd fyrersied, og tilskickad, ad vier skulum afneita sialfum oss.

Cap. XXII.

Ad Madur kunne ecke med sijnum godum verkum, þo þau sieu giord i Gude, nockud ad forþiena, og ad Madur skule ecke forlista sig i sijnum Gafum, og hvornenn Madur eige ad giora Godverkenn.

Psalm. 37.

Haf þyna Uuadsemd i Drottne, og munhann veita þier allt hvad þitt Hiarta gyrnest

Epter þvi Madurenn er af Naturunne til under Guds Reide, þa eru allar hans Natt-

tur-

turlegar athafner, og þær sem ske, fyrer utann H. Anda yfernatturlega Tilhlutan og framkvæmd, i sama mata under Guds Reidi, hvad herlegar og asialegar, sem þær kunna ad vyrdast fyrer Heimenum: þvi an Guds Nadar, er Madurenn sosem eitt þurt Trie, sem ecke getur bored neirn godann Avøxt; Hann kann ecke fyrer utann Guds sierdeiles yfernatturlega Nad og Hialp adgiora hid minsta, sem Gude þocknast, helldur einasta daud Verk i hverium ad er eckert andlegt Lyf. Enn sie Madurenn i Nad hia Gude, þa kann hann fyrst ad giora god og Gude þægeleg Verk, sem verda af Nad vel medtekenn, giorast og eirnen fyrer Guds Nadar verkun og tilhlutan. Þarfyrer byriar Mannenum ecke adtileinka sijnum eigenn Kroptum þad goda, sem kann ad finnast hia soddann Godverkum, helldur a hann ad tileincka þad Guds Nad, sem er kroptug i þeim breisku, og er hofud-ordsok til alls þess hins goda, er vier giorum.

Þad er og merkiande, ad soddann Godverk kunna ongvannvegenn ad forpiena oss Guds Nad og Vinskap, nægia og ecke helldur til þess, ad stilla Guds Reide, og meiga þessvegna, ongvanneigenn alytast a þann hatt, ad vier fyrer þeirra verdugleika saker kunnum, annad-

hvor

hvort ad odlast Syndanna Fyrergefning, ellegar Himnaryke, og pad eilyfa Lyfed. Pviad vier erum i ollu pvi sem vier giorum, onyter Pionar, jafnvel po ad Gud, af sinne Nadar tilhlutan, gefe oss Krapt til ad giora pad goda, hvor Kraptur og Hræring hans Nadar, hier reiknast ma, so sem pad stora Hiol i Sigurverkenu, an hvors pau minne Hiolenn kunna ecke ad umsnuast; og so sem Salenn i Lykamanum, hvored hrærer alla Lykamans Lime, an hvorrar eingenn af peim kann ad hræra sig, edur hneigia, so ad Christur seiger pessvegna, An mig fæd þier einskes orkad: aungvu ad sydur, er allt pad, sem vier sialfer framkvæmum i vorum Godverkum, og pau sialf, ad pvi leite sem paug giorast af oss, fleckud af Syndum, vegna vorrar Spillingar, og na ecke peim Fullkomleg leika, sem Guds Logmal utheimter. Hvad goda Krapta sem Guds Nadar-Hræring oss meddeiler, pa er par po i vorum Verkum eda Athofnum, sem skylldu bruka pa somu Guds Nad, stort feil og brestur; af pvi ad vier, sokum Breiskleika, og Vanartar vorrar Natturu, kunnum enn nu ecke fullkomlega og fyrer utann allann vansa og brest, ad bruka soddann giæskuryka Guds Nadar tilhneigingu.

Og hier af kemur pad, ad eingenn af vorum God-

Godverkunn og ecke þau allra beſtu, eru, ſem adur ſagt er, fyrer utann Synd, Feil, og Lyte (a) Hvor kann adſkilia hvad opt han ſyndgar; ſeiger David; og hinn Heilage Jacob; vier forum aller villt i morgum Poſtum. Þarfyrer verdur og eirnenn adſpurt i Jobs B. 4. og 15 Cap. Hvor-

(a) Su Synd, Avirding, og Breſtur, kemur ecke fra Gude, helldur fra ſialfum oſſ: allt hvad gott kann ad finnaſt i vorum verkum, þad er fra Gude, ſo ſem hofud ordſok þar til; enn þad vonda ſem i þeim er, kemur ecke, uema fra oſſ ſialfum. Lyka ſem hræring þeſſ minna Hiols i Sigurverkenu, ordſakaſt af þvi ſtora Hiole; Enn Ofullkomlegleikenn vegna hvors þad ſijner ecke Tijmann alldeiles rett, ſem byriade ad vera, kemur einaſta af þvi ſialfu, ad þad er ecke alldeiles rigtugt. Og ſo ſem Hræring Fotarens, a þeim ſem geingur halltur, Kemur ad viſſu af Salunne, ſem ſtiornar ollum Lykamanum, enn þad Feil, og ſa Ofullkomlegleike, ſem filger Hræringu þeſſ ſama fotar, þad hann er halltur, kemur ecke af godre Verkan Salarinnar, helldur af þeirre bugdu, eda Spillingu, ſem Fætenum filger: Og liika ſem ſa breſtur, ſem finſt i Skrife eins Barns, hvors Heude eirn forfarenn Skrifare ſtyrer og ſtiornar, ordſakaſt ecke af Meiſtaranum, ſem er ad kienna Barnenu ad ſkrifa, helldur af ſialfs Barnſens Ohentugleika, og Kunnattuleiſe, i þvi ad lata ſijna Hond ſtiornaſt, ad fullu og ollu, af Hende Meiſtarans, ſo ad þad rietta, ſem finſt i Skript Barnſens kemur fra Skrifmeiſtaranum, ſo ſem hofud ordſokenn. enn Breſtena og Feilenn, er ecke ad kenna, utann Barnſens eigen Stirdleika, og Van-kunnattu.

Hvernenn þeir kunne ad vera hreiner, og fyrer utann Lyte, sem sieu fædder af Kvinnum, sem bue i Leirhusum, sem drecke i sig Synd og Ranglæte, sem Vatn. Hvad aumur hlutur er þarfyrer allt vort eiged Rettlæte fyrer Guds Auglite? so ad Esaias seiger þess vegna, ad þad sie sem eitt saurugt og vidurstiggelegt Klæde; kann þess vegna ecke neitt af vorum Verkum, ad forþiena, hvorke fyrergefning vorra Synda, nie eilyfa Saluhialp, þad er alltsaman ein Nadar gafa, sem ad Gud skeinker oss, einasta vegna Christi Forþienustu. Ja, eckert verk skapadra Skiepna kann ad nægia þar til, þvi aller þeir Giorningar, sem aller Menn, og allar skapadar Skepnur giora, eda kunna ad giora, eru næsta laker til þess, ad þeir kunne ad forþiena oss Guds Nad, og Vinskap, eda giora oss rettferduga fyrer Guds stranga Dome, þeir duga aller ad ongvuleite þar til: hier kann eingenn Broder odrum ad hialpa; helldur ma han æfenlega lata þad vera fyrt, Ps. 49. v. 8. 9. gack þu þarfyrer alleina i gegnum þad retta Port, sem er Christur, inn til Guds Nadar, og þess eilifa Arfsens, trudu a Christum, þa verdur þu holpenn; offradu Gude þeirre saklausu Þiinu Herrans Christi, fyrer þa Þijnu, sem þu hefur med þijnum Syndum for-

forpienad: Christi Saklausum Penkum, fyrer þijna seku og syndugu Panka; Christi Heilogum Ordum, fyrer þijn syndugu og osæmelegu Ord, sem og ollu því sem Christur hefur giort og lided þinna vegna. Christi Guds Sonar Blod og Verdskulldan þvær þig og hreinsar af ollum þynum Syndum 1 Joh. 1. Hann er einusinne inngeingenn i þad heilaga, fyrer sitt eiged Blod, og fann eilijfa Endurlausn Heb. 9. v. 12. og fyrer hans blod, hofum vier Diorfung til ad ganga inn i þad Heilaga Heb. 10. Bilier þu odlast Guds Nad, og Vinskap, og fyrergefning allra þinna Synda, þa lijttu alltijd i Trunne til Christum, i hvers Nafne oss alleina er þad gefed, ad verda holpnum: snudu þier til hans, so sem sa fortapade Sonurenn til sijns Fodurs, og mun hann þa taka þig til nadar, og fyrer gefa þier allar þijnar Synder, þad er honum lytell og audvelldur hlutur, ad gefa þig kvittann um oll þyn Brot og Misgiorninga, nær þu ad eins reider þig uppa hann i sannre Ydran, og traustre Tru, hans Hond er ecke stutt ordenn, so hann kann vissulega ad hialpa þier, sie Syndenn mektug, þa er þo Guds Nad i Christo langtum megtugre, til ad hialpa ollum þeim, sem eru angrader, og ydrande i sijnu Hiarta, þess fatækare, og vesælare, sem þu ert i þijnum eigenn Augum, því

hell-

dur medtekur hann þig. Líjka sem eirn Vatns drope, eda Sandkorn, er ad reikna a mote ollu Sialfar-hafenu, so eru allra Manna Synder a mote Guds oendanlegre, og yfermata storre Miskunseme i Christo Jesu. Líjka sem vier forþienum ecke / med nockrum vorum Verkum, Guds Nad og Vinskap, Fyrergefning vorra Synda, og þa eilijfu Saluhialp, helldur verdur þad alltsamann oss skeinkt, og gefed i Christo, af skiærre Nad: so kunnum vier ecke helldur, med nockrum vorum Verkum, ad forskullda, adrar Guds Nadar-Gafur, so sem er, Upplijsing Hugskotsens, Trunadartrausted, og annad þviumlijkt, þad hlytur oss alltsaman gefed ad vera, ut af skiærre Nad, fyrer Jesu Christi Verdskulldan og Forþienustu. þo ad eirn hefde lided oll þau Pyslarvætte, og Pintingar, sem aller Heilager, ja allar Manneskiur hafa lided, og þott hann hefde giort allt þad Goda, sem oll Guds Born og rettruader menn, nockurn tyma giort hafa, ellegar giora kunnu, fra Upphafe og til Enda Veralldar, þo þu lietter þig, jafnvel deyda tiusinnum a hvorium deige, og yrder tiusinnum aptur lifande. Ja, þo þu tæker þier ecke annad til fædu, enn Pirna, Sand, og Steina, þa kinner þu þo ecke med ollu soddann, þad ad forþiena, ad Gud skyll-

skyllde gefa þier nockra af sijnum minstu Nadar-Gafum; Enn ef þu bidur audmiuklega, ad þær meige þier veitast, af Nadenne, i Nafne JEsu Christi, og fyrer hans saker alleina, og sockur þier nidur fyrer Truna i þa diupu, oendanlegu, omælelegu Guds Miskunseme, sem hann hefur til þijn i Christo, þa finnur þu og fær allt, hvad þier kann ad þiena til Salargagns, og goda.

Enn þad er jafnframt þessu vel merkiande um soddann Nadar-Gafur, sem Gud þier veiter, so sem sijnu Elskubarne, ad þu forlyster þigecke i þeim, so sem þijnum eigenn; heldur hafer þijna Unadsemd sierdeiles, i sialfum Gude, sem þær veiter og gefur. Haf þijna Unadsemd i Drottne, seiger David, og þar fyrer eke einasta i þvi sem hann gefur. J Gude skalltu forlysta þig, og gledia. Hvor hann vill sier hrosa, hann hrose sier i Drottne, seiger Spamadurenn. þessvegna skalltu og eirnenn bruka allar þijnar Gafur honum til dyrdar, so ad hans guddomlegur Vilie, meige med soddann mote i þier fullkomnast. Lijka sem Vatned flytur ut fra einum stad, og rennur aptur til þess sama stadar, so ad prædikare Salomonis seiger þess vegna Prov. I. v. 7. ad øll Votn falle i Sioenn, og til þess stadar; fra hvorium þau runnu, kome þau aptur, til ad renna So

M skalltu

skalltu eirnenn lata allar þijnar Gafur, renna til Guds aptur, fra hvorium þær eru komnar, i þann mata, ad þu bruker þær allar Gude til dyrdar, og nær þu brukar þær so, þa hefur þu þijna Unadsemd og Glede i Gude, framar øllu, sem þær hefur gefed. Þo þu hefder allar þær Gafur, sem til eru, a Himne og Jordu, og øll Godverk þeirra Heilogu, ef þu vilder forlista þig i þeim, eda leita þinnar eigenn Listeseme, Glede og Virdingar i þeim, þa yrder þu med øllum þijnum Gafum, fyrer Gude, ein Andstigd, og allt hvad þu giorder, og framkvæmder med þeim, yrde ad einsamlre Odygd og Afguda dyrkan.

Þu skallt ecke hafa þiina sierdeiles Unun, Rooseme og Glede i nockru ødru a Himne og Jordu, enn Gude alleina. Ef þu giorer þad, þa er Gud sialfur þijn Glede, þijn Lyst, þijn Roseme, Unun, Fiarsiodur, Rijkdomur, og Upphellde, bæde hid innra og itra, hvort þier er þusundsinnum betra, enn allar þijnar Gafur, og med soddann mote verdur þu og eirnenn eitt hæfelegt og verdugt Ker til ad ødlast Guds Nadar-Gafur; somuledes og eirnenn eitt hæfelegt Verkfære, fyrer hvort Gud vill framkvæma sijna Nadar-Giorninga; fyrer þa hofmodugu og drambsemu vill Gud ecke giora og framkvæ-

ma

ma sijn Nadarverk, þvi þeir eru Reidennar Ker, en ecke Nadarennar, þeir eru Diofulsens Limer, og Verkfære; og þessvegna stendur Gud og eirnenn þeim imot, en lijtelatum, gefur hann Nad seiger S: Petur. Hofmodur og Drambseme, er su retta Rot til allra Odigda, og fyrer uppblasna Gedsmune, inntekur Diofullenn sier til sætes þann stad, i hvorium Gud med sinne Nad skyllde bua og hafa sitt Sæte.

Gud lijtur til þeirra audmiuku, og vesslu, sem hræddast fyrer hans Ordum, seiger Esaias: soddann Mann utvelur Gud, til ad framkvæma i þeim stora hlute, hvad oalitleger og audvirdeleger sem þeir kunna ad vera fyrer Heimenum. So sem eitt Vyntrie er ad vijsu, hid itra, fyrer Mannanna sionum oasialegt; so ef Menn þecktu þad ecke, mundu þeir þeinkia, ad þad digde ecke til annars, enn ad brenna þad i Elde; þo eru þar i þvi hinu sama oalitlega Vijntrie, lifande Vedar, af hvorium þau kostulegu Vijnber, og þad lystelega Vijn kemur; Eins eru og eirnenn aller Guds Menn, og þeir sem eru Verkfære Guds Nadar, ad vijsu, utvortis oasialeger, lijka sem laklegt, og gagnlaust Triesticke, þvi þeir eru fyrer Heimenum fyrerlitleger, og sækia ecke epter Heimsens Vegsemd, eda ad verda

mikels metner af Monnunum fyrer pad goda sem peir giora, peir hverke giora miked af sier, i storum Ordum, nie helldur utvortis asialegum Verkum; helldur lata peir sier nægia, med Hros godrar Samvitsku, og ad Gud pecker peirra Hiartans Grunn, og pess vegna eru peir og so hid innra i riettre raun, fyrer Gude pecker og pægeleger, hvad lytelmotleger sem peir kunna hid itra ad sijnast fyrer Heimenum, peir eru god Ilman Christi sem Paulus vottar 2 Cor. 2. v. 15. Enn peir sem giora miked af sier fyrer Monnunum med sijnum Gafum, og vilia vegna peirra af Heimenum mikels metner vera, til dæmes, peired lata giora imisleg Verkfære til Kyrkna, so sem kunne ad vera, Glerglugga, Alltare, Kluckur, og annad pviumlijkt, og lata setia sijn Nafn, og Kenneteikn par uppa, so peir kunne ad vegsamast af Monnum par fyrer, eda peir sem giera miked af sier, med Olmusugiordum, og vilia endelega, ad hvor Madur skule vita, ad peir hafe giort soddann Verustycke, og lata pad so sem med Basunum uthropast, so sem Christur ad orde kemst; eda peir sem leita sinnar eigenn fanytrar Lysteseme, og Vegsemdar i sijnum Gafum; peir eru fyrer Gude ein Svivirding, med

med ollu þvi sem þeir hafa, og giora, þeir hafa alla reidu sijn Laun utteked, epter þvi sem vor Herra sialfur seiger hia Matth. 6. v. 2.

Enn so ad eg leide Monum fyrer Sioner med faum Ordum, hvornenn ad vor verk eige ad vera asigkomenn, bæde i þessum Giorningum, og odrum; þa skalltu vita, ef þu villt, ad þijner giorningar skulu ecke vera Madksmogner, og fyrer Gude ein Svivirding, helldur henum þecker og þægeleger i Christo; þa skalltu skycka þier epter þessum epterfilgiande Greinum.

Fyrst skalltu i ollum hlutum lijta til Guds Ords, og laga þinn Verknad epter þvi, enn ecke epter einsamallre Sidveniu annara Manna, eda þijnum eigenn Potta: þvi Guds Ord er þad alleina, sem sijner fullkomlega allt gott, so ad eirn Guds Madur kunne ad vera Algiordur, og velfhæfelegur til allra godra verka. Og ef þad er Guds Þionusta, sem þu villt framkvæma, þa skaltu vera viss um þad, ad Gud hafe befalad þann hlut i sijnu Orde, sem þu villt giora. Því forgefens dyrka þeir mig, seger Christur fyrer Mannanna Bodord og Lærdooma. Matth. 15. v. 9. Enn sie þad eitt annad almennelegt Verk, þa skalltu ad minsta koste, vera viss um þad, ut af Guds Orde: ad þad sie leift, og

epterlated, þvi efeſt Madur um nockud hvort þad kunne ad ſtandaſt, eda ecke, og giorer þad ongvu ad ſijdur, þa verdur þad honum til Syndar: Hvor einn ſie viſſ um ſitt Meining, ſeiger H. Paall til Rom. 14. v. 5. Og enn aptur, hvor hann efaſt um nockud og giorer þad þo, ſa e fordæmdur, þvi þad ſker ecke af Trunne, enn hvad ecke er aftrunne, þad er Synd

Þar næſt eiga oll þijn verk ad ſke i ſonnum Guds Otta og Elſku; þvi Truenn er og ſo i þvi innefalenn, og an Truarennar er omogulegt Gude ad þocknaſt, þar fyrer ſeiger og eirnenn Guds Ande til þeirra Hebræſku Heb. 11: v: 4. ad Abel hafe offrad Gude, fyrer Truna, ſtærra offre enn Cain og i Ordſk. Bok: 15. cap. ſtendur, ad forner þeirra og odi gu ſieu S ijſvirding fyrer Drottne.

I þridia mata ſkalltu giora, allt hvad þu giorer, Gude til dijrdar; giored alla hlute til Dijrdar Gude, ſeiger Paall 1. Cor. 10. Guds Ærru og Vegſemdar eiga Menn ad leita framm yfer alla Hlute, og ecke ſinnar eigenn Vegſemdar; Hvad ſem Ma urenn giorer ſier ſialfum til Æru, og leitar þeſſ ſierdeiles med ſijnum Verkum, ad hann af Monnum kunne ad verda vegſamadur, og mikels metenn, og aktadur, þad kann Gude aungvanneigenn ad þocknaſt, hverſu ypparlegt, ſem þad ſijneſt hid itra, þvi þad kiemur

kiemur ecke af Gude, helldur af Mañsens eigenn Hofmod og Drambseme. og heirer þessvegna ecke ødrum til, enn hans Ærugyrugheitum, og sialfs Elsku, þvi sa sem hefur giørt eirn hlut, og komed honum i verk, honum heirer til sa same hlutur, og sa sem hefur geted eda fædt eitt Fostur, honum heirer Fostred til. Sa sem i sijnum Verkum hefur Þanka og Meining um sialfann sig, og leitar med soddann mote sinnar eigenn Vegsemdar, og ecke framar øllu, Guds Dijrdar, hann er eirn Hræsnare og Augna þienare: og þessvegna eru soddann hræsnesfull verk, lijka sem forfagadar Grafer, sem eru utann til fagrar, og prydelegar, enn inann fullar af Rotnan og Fijlu; þeir eru motlijka, og eitt Kol, edur Skarnkveikur, sem utann til er forgylltur, enn skafer þu Gulled af, þa er ecke neitt epter, annad enn Kol, edur Skarn; þvi legge Madur til sijdu þad itra fegurdar skin, sem finst i soddann hræsnesfullum verkum, þa er þar ecke neitt annad epter, en Skøñ og Vanvirda; þad er ad skilia, su vidurstiggelega Metordagyrnd, og so blindud Elska til sialfs sijns, sem sijnest eirn listelegur og þægelegur hlutur, fyrer hofmodugum, og villtum Hiortum, enn er þo fyrer Gude ein Andstigd og Svivirding. Ja, þad reinest ecke annad,

i raun og veru, enn einsomul Afgudadyrkan, þvi allt þad sem Madurenn stundar epter, og virder, annad hvort jafnt vid Gud, eda meir enn Gud, þad er allt samann hans Afgud, og allt hvad Madur giorer i þvi falle, er einsomul Afgudadijrkan. Hvornenn skylde þad þa kunna ad þocknast Gude, sem er eirn sterkur og vandlatur Gud, og ecke kann ad lyda þad vonda; og ecke vill gefa nockrum odrum sijna vegsemd, nie Afguduum sitt lof. Es. 42. v. 8.

Frammveiges skalltu og eirnenn, i fiorda mata giora oll þijn Verk i Kiærleika til Naungans, leiter þu skada þijns Naunga med þeim verkum, sem þu giorer, þa kunna þau ecke framar Gude ad þocknast, enn þad kinne ad vera þægelegt, a medal Mannana, ad þu slatrader Synenum fyrer Augum Fodursens. Viter þu ad eitt verk sie sæmelegt i sialfu sier, og þu veist under eins, ad þinn Naunge sem ecke hefur vit a þvi, ad þad er sæmelegt, kann þar af ad hneixlast þa skalltu helldur lata soddann Verk vera ogiort, enn ad þu hneixler þinn Naunga med þvi. Madur a ecke ad setia Asteiting eda Hneixle fyrer sinn Brodur, og vei þeim Manne fra hvorium Hneixled kemur; Enn ha fe þijnum Naunga þad nogsamlega kent vered, ad þad sie ecke rangt, sem þu giorer, ellegar, ef

þad

pad kinne ad vera skade, fyrer marga adra, ef pu slepter pvi, pa er fyrst tijme til ad giora pad. Mier leifast sannlega aller hluter, seiger Paull, 1 Cor. 10. v. 23. enn peir bata ei aller; mier leifest allt, en pad er ei allt til Uppbiggingar. Item: v. 24. Eingenn leite einasta sinnar eigenn Gagnsemdar, helldur hvor eirn og sa annars Nytsemdar. Og enn aptur v. 32. Gefed eckert Hneixle, hvorke Gydingum, nie Greckium, nie Guds Safnude. So skalltu og eirnenn hafa eitt vingiarnlegt og kiærleiksfullt Hiarta til pijns Naunga, i ollu pvi sem pu giorer: par fyrer, nær pu villt Offra pinne Gafu, og pier kemur pa til hugar, ad pinn Broder hafe nockud a mote pier, pa gack burt, og sættu pig fyrst vid Brodur pinn, seiger Christur Matth. 5. v. 23. 24. Somuleides skalltu og eirnenn stunda til pess, ad piena pijnum Naunga, med pijnum Verkum, so miked, sem mogulegt vera kann, og vit fyrer vijst, ad pu hefur pessvegna odlast pad goda, sem pu hefur, ad pu so sem mogulegt vera kann, leiter pijns Naunga gagns og goda. Hvor sem ecke brukar pad Pund, sem hann hefur af Gude feinged sijnum Naunga til gagns og pienustu, hann ma giora Gude strangann Reikningskap par fyrer, og pad vill ganga so til fyrer honum, sem pad geck til fyrer peim onijta Pion, sem hafde grafed sitt Pund i Jordu, og ecke brukade pad

sijnum Naunga til gagns og nota, hvar til hønum var þad þo gefed, og matte þess vegna missa þad aptur, þvi hans Husbonde tok þad fra hønum, og gaf þad odrum, sem kunne ad fara betur med þad, Liet og eirnenn kasta hønum, i þau ytstu Myrkur, hvar ed vera mun Op og Tanna-Gnijstran. Eins vill þad og so ganga til fyrer þier, ef þu skyckar þier ecke betur i þessare Grein, so þu munt þa missa bæde Guds Gafur, og lijka hanns Nad, og þier mun verda þar ad auke, kastad i þad eilijfa Helvijtes Fangelse.

J sinta og sijdasta mata, byriar þier og so ad giora, oll þijn verk i Audmykt, og med Ugg og Otta, so þu hrædest fyrer Guds skelfelegere Reide, og hans huldum Dome: Ecke so sem sa, er efast um hans Nad, helldur so sem sa, er bæde reider sig uppa Guds Miskunseme, og lijka under eins, skelfest fyrer hans Riettlæte og Reide, Lijka sem eirn Vinur sneider sig þvi, ad stiggia þann sem hann elskar, og eitt fromt Barn ottast ad reita sinn Fodur til reide, þar fyrer skalltu ecke helldur meta dijrt, helldur næsta lijted þijn Verk, Hvad i þeim kann ad vera Gude til dijrdar, eda þijnum Naunga til goda, þad skalltu alltsaman tileinka Gude, enn ecke neitt sialfum þier, þu skallt þeinkia um

þad,

þad, ad þar er ecke neitt þad Gott i þijnu fare, ad þu hafer þad ecke allt samann af Gude þeiged: þu skallt þeckia þig og virda i ollu soddann ecke annad enn onytann Þion, sem hefur giort þad einasta, sem hann var skylldugur til ad giora; ja, þu skallt þeckia þig og vijrda fyrer þa aumustu Manneskiu, og lijtelæcka þig, i þvi falle, under Gud og alla Menn. So skalltu og eirnenn kannast þar vid, ad eingenn af þijnum eigenn giorningum, hvorsu godur sem hann annars kinne ad vera, kann ad standast fyrer Guds stranga Dome, og Rettæte, og bidia þessvegna þann goda Gud, ad hann alleina, af Nad sinne, vilie alijta þijn Verk, vegna Jesu Christi Forbienustu, og ecke epter sijnu Riettlæte, hvar um adur hefur vered talad.

Sa sem ecke tekur þessa simm Posta i ackt, i sijnum Athofnum, og ecke retter sig, eda lifer epter þeim hann fordiarfar oll sijn Verk, hvad yppar leg, sem þau vera kunna, og jafnvel þo þau være skiæra Gull, og so morg, sem oll Veroldenn kynne ad giora, þa yrde þau þo ad Preck, og Endeme; nema þvi ad eins, ad Madur skycke sier epter þvi sem nu hefur sagt vered. Enn hvor hann med soddann hætte, og epter þessum Greinum, sem nu hafa framtalldar vered, giorer sijn Verk, hann giorer þau

rettu

rettu Godverk, og er eitt Gott Trie, sem fyrer Guds Nad og Miskunseme i Christo, ber goda Averte, hans Verk eru og so giord i Gude, so sem Christur seiger Joh. 3. hann þarf ecke þess vid, ad Heimurenn bere vitne um þau, þvi honum er það nog, ad Gud sialfur þecker þau; og þau somu hans Verk, munu og langtum framar bidia gott fyrer hann, enn aller Menn kunna ad bidia; so sem og eirnenn þær Olmusur, sem einhver hefur giort, og gefed ut af Einfalldleik sijns Hiarta, þær bidia honum framar gods, enn aller þeir Menn, sem vita af þvi, ad hann hefur giort þær. Soddann eirn Madur kann ad seigia med Job, Cap. 16. v. 19. ut af Gladværd sijns Hiarta: Mitt Vitne er a Himnum, og sa sem mig þecker, er i Hædunum.

Cap. XXIII.

Um Leindardom Krossens og Motlætinganna, og hvornenn vier med þeim verdum leidder til Guds.

Matth. 10.

Sa sem ecke tekur sinn Kross uppa sig, og filger mier epter, hann er mijn ecke verdugur.

Aller

Aller peir sem vilia vera Christi Læresveinar, elskarar, og epterfilgiarar, peir hliota i pessum Heime ad bera sinn Kross, hvor hellst sem hann vera kann; pvi umflye Madur eitt, pa ratar hann i eitt annad, pu matt hlaupa hvort pu villt, og giora hvad pu villt, pu hlytur po endelega ad lijda nockud; og pvi skyllder pu ecke umbera pad sem pier verdur uppalagt? Par er po visslulega eingenn sa Guds Barna Kross, hverke mikell nie lijtell, ad Gud hallde ecke sinne hende under hann, og bere pann pyngsta hluta, og Part af honum: Med soddann mote verdur Manneskiann so glod, og Byrdenn so liettbær fyrer henne, ad hun pikest ecke finna miked par til, i stadenn pess, ad ef Gud geinge i burtu fra Krossens Byrde, og liete Mannenn sialfann bera hana alleina, pa yrde hun honum opolanleg, pess vegna hefurecke alleinasta Christur sialfur bored petta punga Krossens ok, helldur hafa og eirnenn aller hans kiærustu Viner bored pad giarnann epter honum.

Eingen kann pad med Ordum ut adskijra, hvad yferburda mikel Gagnsemd, ad er hulenn og folgenn i Krossenum, Gud leggur sijnum Vinum Krossenn uppa, af skiærre Elsku, Giæsku, og Trufeste, so ad hann kunne, med soddann mote, ad draga pa til sijn, og giora pa

Chri-

Christo lijka, og uppa pad, peirra Saluhialp skule ecke, fra peim tekenn verda.

Annars skulu pau Heilogu simm Sar, Drottens vors Jesu Christi, kenna pier, mitt Barn, ad bera Krossen rettelega / pau skulu vera pijn Lærdoms, og Krossburdar Bok. Hans heilogu Fota-Sar skulu kienna pier bæde ad umflya Holldsens, og Heimsens Gyrnder, og lijka ad umbera polenmodlega, hvad pier hid innra og itra kann uppa ad koma; Bada pessa Krapta skalltu draga og singa af Christi Heilogum Fota-Sarum. Pau heilogu Sar hans blessudu Handa, skulu kenna pier ad vera styllum, ad peigia, og virda einkis alla tijmanlega hlute. Hans heilaga Sijdu Sar, skal kenna pier ad afneita sialfum pier, og leita allrar pinnar Hvijlldar og Glede i Christo alleina. Sa Heilage Lykame pijns Endurlausnara Jesu, sem hieck nakenn a Krossens-Trie, skal og eirnenn kenna pier, ad skilia pig fra ollum skopudum Skiepnum, pvi lijka so sem Christur var alls nakenn a Krossenn negldur, so hann hafde ecke eirn klædes prad a sijnum allra heilagasta Lijkama, og hans Kyrtell var og so fra honum tekenn, med Hlutkeste fyrer hans blessudu Augum. eins lijka mattu vita, ad skuler pu komast til nockurs Fullkomlegleika, pa hlytur pu

og

og so ad vera skilenn fra ollu þvi, sem ecke er Gud; so ad þu hallder, jafnvel naumlega epter einum Præde a þier; og þad littla sem þu hefur ennþa til baka, hlijtur ovirdt ad verda, og so sem ad aungvu giort, fyrer þijnum Augum. Ja, hvad þu villder adhafast, verdur haft ad Hade og Spotte, og reiknad maskie fyrer Villudom, og Kietterij.

Eingenn Krossburdur fellur oss so til, mikell, eda lijtell, ad hann sie ecke af Gude adur fyrer hugadur, og þad nidurkvardad, ad hann skule so vera, og ecke odruvijse; og vier eigum ad þacka Gude fyrer allt soddann. Gud tileinkar þeim hinn allra mesta, og stærsta Kross, sem hann mest elskar. Satan leggur margar heimuglegrar Snorur fyrer Mannenn i leine, so hann kunne ad kollkasta honum, annadhvort fyrer goda daga, eda Heimsens Motlæte, þar fyrer, so ad þvi lijkt skule ecke skie, þa hlytur sa gode Gud af sinne storu Elsku, og Miskunseme, ad halldа sijnum Utvølldum jafnan under Hrijsenu, Aganum, og Krossburdenum / med margslags undarlegum, og heimuglegum hætte, sem vier opt ecke kunnum adskilia. Gud vill ecke, ad þeir skule hafa nockurn hlut ofkiærann, so ad

þeir

peir vondu Andar fae eckert vallð til ad svijkia þa og leida fra Gude.

Ef vier vissum hvornenn ad Krossenn leider oss til Guds, og hvad stor Vegsemd þar filger a epter, og hvad skiotlega hann drijfur þa vondu Anda fra oss, þa mundum vier vilia hlaupa margar milur vegar, til ad taka a mote honum. Kross, Pijna, og Hormungar, eru so agiætur ypparlegur, og gagnlegur hlutur, ad sa Heilage Gud lætur aungvann af sijnum bestu Vinum, þar fyrer utann.

Ef vier kinnum ad understanda Krossens Yparlegleika, þa mundum vier reikna oss hans overduga; so stor Guds Nad er þad, ad lijkiast Christi Jmind. Christur hafde aungva Velþokun a Heimenum; þess vegna var hann og so af Heimenum foragtadur, enn hann skeitte ecke neitt um þad: Hvad faa kinnum vier sem filgia epter Christo i þessu, og hafa Opocknan a Heimenum, hirda og ecke helldur neitt um, þo Heimurenn þa foragte? Sa sem vel þocknast Heimenum, hann kann ecke Gude þeckur og þægelegur ad vera; sa sem er fullur af Heimenum, hann hefur ecke neitt af Gude i sier: ad so miklu leite sem Madurenn deir fra sialfum sier, og vijkur fra Heimenum; ad so miklu leite, geingur Gud aptur a mot ini hans Hiarta.

Sa

Sa þoknast Gude best, sem er skickadur og lundadur epter Guds Sinne og Vilia. Være þar eirn Kongur, hvors Nad og Hille jeg villde odlast, og visse fyrer vyst, ad eg være honum þeckare i eirnre grarre Hempu, enn nockrum odrum skynande Klædnade, þa munde jeg an efa hallda meir af þeirre grau Hempu og bera hana langtum framar enn onnur Klæde. Eins lyka, med þvi þu veitst, ad þinn Krossburdur þocknast Gude vel, þa a hann ad vera þier kiærare, enn allt Medlæte. Lyder þu nockud, fyrer Guds skulld, þa hlytur soddann Lijding um syder ad verda þier liettbær, þvi Gud lydur med þier, og ber Byrdena med þier: Og ef Gud ber med þier Byrdena, þa er þad eins hægt fyrer þig ad bera eitt, sem hundrad Skippund, er hann uppa þig leggur; med þui hann gisrer Byrdena sialfur lietta, og Oked sætt Matth. 11. v. 30. Legdu þarfyret o! gode Gud, uppa mig, hvad þu vilt, og hvad miked þu vilt, og hialpadu mier sialfur til ad bera þad, so ber jeg þad eske, helldur þu.

Allar godar Gafur, hliota annad hvort oss ad veitast, eda i oss ad æfast, fyrer Kross og Sorgmungar, med þvi ad Kross og Motlæte er Salenne harla naudsynlegt, og gagnlegt, þa hefur Gud ollum sinum Heilegum Astvinum,

og allra hellst sijnum eingetna elskulega Syne soddann tilskickad, lyded þess vegna þier utvalenn Guds Børn Krossenn viliuglega, bæde fyrer þa grein, ad Gud vill so vera lata, og lijka af því, ad hann er so ypparlegur, gagnlegur, og naudsynlegur: Gud-hræddar Manneskiur gefa sig alldeiles, og ad ollu leite, Gude a valld, þær medtaka af honum so vel þad sura, sem þad sæta, og blijfa þar jafnann vid i Audmykt og Lytelæte; því sa helvijtske Hundur Diofullenn lætur ecke af, ad freista þeirra, og reina til, hvort hann kunne ecke ad draga þær, fra þeirra rettu Audmykt, og Guds sonnum Otta.

Gud vor himneskur Fader sende sinn eingetenn Son i Heimenn, ad hann skylde lijda allra handa Hermung og Motlætingar: og þo vilium vier ecke lijda neitt. Enn vier skulum vita, ad ef vier vilium þann ohulta veg, og preingia oss i sijegnum til Lijfsens, þa kann þad ecke vdruvijse ad vera, enn ad vier og so lijdum, og verdum fyrer Kross og Hormungar, lijker Jmind Drottens vors Jesu Christi.

Allt hvad eirn Christenn-Madur lydur, jafnvel þad allra minsta, þad kemur fra Gude, fra hans oseigianlegum Kiærleika, og verdur einum til gagns og goda. Audreifellur þier til so lijted Motlæte, ad Gud hafe ecke sied

pad fijrer fra eilijfd, og pad er pier ein stor Guds Nad, og honum vel pacelegt. Po aller Diosflar i Helvijte og aller Menn a Jordunne hefdu svared sig til samans a mote eirne truadre Manneskiu, pa kinnu peir po ecke ad giora henne skada i hinu minsta, og pvi meir sem peir leitudust vid ad skada hana, pvi framar yrde hun af Gude upphafenn: og pott soddann Manneskia yrde dreigenn nidur til Helvijtes, pa munde hun po finna par Gud, og fa ad niota hans; ja, hun munde hafa par sitt Himnaryke og sijna Saluhialp.

Pegar ad Veidemenn sækia epter einum Hiorte, og peir sia hann er ordenn preittur, og eru pvi visser par um, ad hann mune ecke sleppa fra peim, pa hallda peir Hundunum nockud til baka, og lata hann ganga um kryng i Dijrahafnum, og kasta Mædenne, so hann kunne par med ad fa aptur nya krapta, til ad utstanda Jaktena pess leingur: Eins lijka hendlar Gud vid mannenn, pegar hann sier ad Reinslunnar langsamleg Piokun vill giora hann preittann, og Freistingenn tekur til ad verda honum of pung; pa lætur hann verda hlie a henne um stund, og tijma, huggar og endurnærer Mannenn, so honum piker, sem hann hafe aldeilis utstaded og yferunned sijnar Hormungar.

Enn so sem það geingur til fyrer Hiortenum, að hans Fryun er ecke utann til hressingar, so hann kunne að þola nija Mædu og Hrakning, hvors vegna þegar hann varer sem fyst, þa eru Hundarner aptur uppa mote honum, og asækia hann miklu grimmlegar enn til forna. Eins verdur og eirnenn su Endurnæring, sem Gud gefur Mannenum, midt i Motlætenu og Freistingunum, honum til Hressingar og Underbunings, að taka a mote nyum Arasum og Freistingum; og þetta gierer Gud, af sinne storu Elsku og Trufeste vid Mannenn. Því med soddann Kvalræde og Freistingum verdur ein Manneskia med Epterlongun, Þorsta, og gladværu Hiarta drifenn til Guds, sem er sa Brunnurenn, i hvorium er að fa allskins Huggun, frid, og Glede; so að sa Dryckur og su Svolun, sem Madur sdlast med því mote, vid sijnum Þorsta, smackast þess sætara og liuflegar, sem hann hefur meira mædst, bæde hier i Heime, og lijka sijdann i því eilifa Lijfenu, i hvorju vier munum, æfenlega og oaflatanlega drecka af þessare sætu Uppsprettu, so sem þeirre er utflytur af Guds sialfs fodurlegu Hiarta. Þetta kunna þeir Vijsu og kloku i Heimenum ecke að grijpa, því þeir vita ecke neitt af þeim

Da-

Dasemdum, sem H. Ande utretter i Hiortum sinna Barna.

Gud giorer sem eirn vitur Hussader, sem er rykur af kostulegu og dijrmætu Vijne: þvi þegar það hender sig so, ad same Hussader leggur sig fyrer ad sofa, þa bregda Bornenn sier inni hans Kiallara, og drecka so miked af þvi goda Vijne, ad þau verda fordruckenn, en sem Faderenn vaknar, og stendur upp aptur, verdur hann þessvar, þar fyrer bijr sier til vond, og hyrter Bornenn hardlega med honum, so þau verda þa so sorgfull, sem þau urdu adur lystug; hann gefur þeim sijdann Vatn ad drecka, so þau kunne, med þvi mote, ad verda aptur odruckenn. Somu Adferd brukar sa almattuge Gud vid sijn utvalenn Born; hann skyckar sier lyka sem hann sofe, og lætur sijn Born drecka sitt sæta Vyn, so miked sem þau geta, og þau lyster. Enn sem hann sier þau vilia gisra of miked ad verkum, og það er þeim ecke þienanlegt, þa tekur hann fra þeim það goda Vijn, og færer þeim so stora Hrigd uppa, sem þau hofdu adur Glede mikla, uppa það þau skule þyrsta epter honum alleina, og hallda sier til hans; og ad þau kunne ad sia, hvad þau eru af sialfum sier, og hversu þau megna aldeiles ecke neitt, af sijnum eigenn Kroptum, þegar

Gud vill taka sijna Nad fra peim; Item ad pau skule verda audmiuk, og sia, ad pau eru ei so sterk, til ad lijda, fyrer Guds skuld, sem pau sialfinnbyrludu sier; og ad formerkia, ad pau, fyrer utann hans Nad kunna, jafnvel, ecke ad utstanda, eina miog litla Mædu.

Vier sianm, hvornenn ad vor Endurlausnare Herran Christur, er geingen undann oss, i Armod og Fatækt, Eymd og Forsman, allt til Dauda. Med sama hætte eigum vier og eirnenn epter honum ad ganga, og feta pann sama Veg, ef vier vilium annars med honum komast i Himeninn. Kunne GUD ecke, med odru mote, ad giora oss audmiuka, pa hlijtur hann ad lata ganga yfer oss, Spott, Smaan, og Hrellingar; so hvor Madur meige aumka sig yfer oss, uppa pad, vier verdum lijtelmotleger i vorum eigenn Augum; pviad i Kreistingum og Motlæte, lærer Madurenn ad peckia sialfann sig. Margur Madur hefur fordiarfast i pessum Heime fyrer Medlæted; og marger par pvert a mote frelsast, og orded holpner, fyrer Motlætingarnar. Kinner pu mitt Barn petta riettelega ad yfervega, pa munder pu af Hiarta gledia pig yfer pijnu Motlæte, og ecke hallda pier ofgott ad lijda fyrer Guds sa-

ker,

ker, Forsmaan og Fyrerlitning Manna, og allskins Vondsku. Niote eirn peirrar Nadar af Gude, ad hann i pessu Lijfe ma bera, fyrer hans skulld, Krossburdarens Drægt; pa er pad liost Teikn til Guds Kiærleika, og færer Mannenn ad sijnu eigenn grunne, so hann reiknar sig sialfann lakare, enn nockur annar kann hann ad virda, sa sem vill eptersilgia vorum Herra JEsu Christo, hann ma dempa og standa a moote Natturunnar fordierfudum Gyrndum.

Par finnast margar pær Manneskiur, sem giarnann vilia silgia Christo epter, enn vilia po ecke neitt med honum lijda; og pess vegna verdur peirra vilie ad silgia Christo epter ecke ad neinu. Christur matte lijda og innganga so i sijna Dyrd. Vilium vier honum eptersilgia, pa hliotum vier og so ad lijda, uppa pad vier umsijder komustum til peirrar eilijfu Vegsemdar. Ef vier vilium rykia med honum, pa hliotum vier og so med honum plagader ad vera. Han geck alla sijna daga a Krossens Vegum, og bar hann med storre Polenmæde: Vier skulum feta a epter og taka viliuglega uppa oss hans Kross og Lyding. Vier skulum med Polenmæde vg glodu Giede bera Krossen fyrer Christi skulld, fra hvori-

um hann kemur, hvort helldur Madurenn hefur hann forpienad, eda ecke forpienad, hvort helldur hann er innvortis eda utvortis. Vier siaum, ad margur hvor Madur, piotar og silger epter Heimenum viliuglega, vegna lijtelsverdrar Æru og Hrosunar, fortærer sier sialfum, og pvi sem hann hefur: Marger voga sier i framande Lond, bæde til ad heya Bardaga, og lijka ad utstanda adrar Haskasemder, einasta fyrersaker tymanlegs Abata og Frama: Skylldum vier pa ecke miklu liuflegar lijda, og strijda, til ad odlast pa eilijfu Dyrdarennar Coronu? Fyrer Hormungar og Motlæte, fa Menn umsijder Sigur og Glede.

I Krossburdenum er GUd og eirnenn nalægur, pvi GUd gefur oss sialfann sig, so vel fyrer hardar og pungar Freistingar, sem fyrer Sætleika og Vingiarnlegheit; hann hefur stærre Velpocknan a oss i Krossburdenum, enn i Medlætenu. So traudlega sem kisted kann ad vardveitast fyrer utann Sallt, so pad ecke rotne, og uldne, so traudlega kann Madurenn, fyrer utann Motgang, Kvalræde og Freistingar, ad vera Gude peckur og pægelegur: Pvi meir sem Madurenn stigur nidur i Diup peirrar rettu Audmyktar, fyrer

rer Motlæte og Hormungar, þvi framar nidursockur hann i grunn guddomlegrar Veru; þvi þa Madurenn audmyker sig rett til grunna, þa kann Gud ecke, vegna sinnar storu Giæsku ad hallda sier fra þvi, ad hann nidursockve ecke, og uthelle sialfum sier i soddañ eina audmiuka Manneskiu: Þar fyrer brukar Gud margslags Medol til ad giora Mennena audmiuka, og ad leida þa til þeirra Þeckingar, ad þeir sieu af sialfum sier ecke neitt, uppa þad. Hann kunne ad onijta, og til einkis ad giora, Mansens eigenn Þotta og Sialfræde, og koma honum til ad þiona Gudi, fyrer utann allann Motvilia. Þar fyrer hafa og eirnen marger GUds heilager, vered klemder med storum Freistingum, og hafa ecke kunnad ad verda fryer fra þeim, fyrr eñ þeir hafa gefed sig under Guds Nad, og Nadar ryka Forsion, og afneitad sier olldunges sialfum, og vered reid ubuner til ad lyda soddann Þianing, og Kross, alla þeirra lijfdaga, ef Gud hefde so viliad vera lata, og med soddann mote, hafa þeir þess fliotara, orded fra Krossenum leister. Þvi þegar þad er komed so langt fyrer einum, ad hann gefur sig alldeiles under Guds Vilia, þa hefur Gud þad feinged, er hann sokte epter hia þeim hi-

rum sama, og hefur komed honum rettilega til pess ad afneita sialfum sier; sem er eitt hid hellsta af peim Greinum, hvar fyrer Gud leggur oss uppa Kross og Motlætingar.

Ad sidustu skaltu eirnenn vita, ad eingenn kann pig ad skada, so framarlega sem pu skadar pig ecke sialfur, med pinne Reide, og Ofpolenmæde. Pu fer villt, ef pu meinar, ad eirn annar, kunne ad giora pier Skada: Sa rette Skade, kemur fra pier sialfum. Og hvada Skada kann annara Spott, Foragt, og Baktal, pier ad giora, ef pu ad eins blyfur sialfur i Gude, rosamur, polenmodur og o hræranlegur? Trudu mier, oll Veroldenn kann pier aungvann Skada ad giora, ef pu ert ad eins polenmodur, dempar pijna Reide, og gefur pig olldunges under Guds Vilia: vertu ad eins peigiande, sem hinn framlidne i Grafenne, og giart so ad, hvad oll Veroldenn kann ad megna pier a mote, pu skallt i Sannleika pad fornema, ad hun kann eckert annad ad giora pier, enn ad tilreida pier hia Gude eina Corunu og tignarlega Vegsemd.

Hvad snotrar og artugar Troppur priar hefur Polenmædenn i sier; Ein er, ad lijda Hormungarnar fyrer utann allt mogl og Motpyroa, Onnur, ad Madurenn ecke einasta ly-

de Hormungena, helldur og eirnenn hafe Gyrnd, til ad lyda hana af Elſku til Chriſtum. Su pridia og ſijdaſta Trappann er ad gledia ſig i Hormungunum; og petta er ſa ſterkaſte og megtugaſte Sigur. Vor Sigur-furſte Herrann Jeſus Chriſtur vere vegſamadur ad eilyfu Amen.

Priar Bæner

ut af

Johannis Arndts

Paradijſar Jurtagarde, med hvorium Þeſſe Prida Bok endaſt.

Fyrſta Bæn

Um Salarennar Roſeme i Chriſto.

O þu eilijfe, og einaſte Fridar-Furſte Herra JEſu Chriſte, allra truadra Salna, heilſuſamlegaſta, og hædſta Hvylld og Roſeme, þu hefur viſſulega ſagt, kommed til mijn, og munud þier Hvylld finna Salum ydur. I heimenum hafed þier Þreinging, enn i mier ſkulud þier hafa Frid. Af hvad ovtlega hefe eg leitad epter Hvijld og Roſeme i þeſſum Heime, og þeſſum tijmanlegum blu-

hlutum, enn hefe hana þo ecke funded, þviad su odaudlega Sal kann ecke ad mettast, og sa sijna Fullnægiu og Roseme, utann alleina i odaudlegum hlutum, þad er ad skilia, i þier, og med þier, O þu odaudlege Gud: hvar þu ecke ert, þar hefur Salenn aungvann Frid, eda Roseme, þvi aller tijmanleger hluter hliota ad forganga, og slitna sem Klæde; Himen og Jord hliota ad forganga og firnast, sem Fat, og þu oumskiptelege Gud munt umbreita þeim. Hvornenn skillde mijn odaudlega Sal þa finna nockra Hægd edur Ro, i þeim daudlegu umbreit anlegu og forgeingelegu hlutum? Lyka sem þu gode Gud, vor Skapare, villder i aungre Skapadre Skepnu Hvijlld hafa, nema i Mannenum, og hvildest þess vegna ecke af þijnum Verkum, fyrr enn þu hafder skapad Mannenn: So kann og ecke heldur Mansens Sal ad vera fullnægd, edur hafa sijna Roseme i nockrum odrum hlut, enn i þier alleina, O Gud; mijn Sal kann ecke ad vera sodd af odru, enn þier, ominn Gud, þu sem alleina ert allt gott: þar fyrer hungrar og þyrste, mijne Salu. epter þier, og kann ecke firr fullnægd ad verda, og hafa Hvijld og Sadning, enn hun odlast þig, og fær ad niota þijn sialfs. Þar fyrer hefur þu Herra Jesu

Chri-

Christe sagt til mijn miog huggunarsamlega. Ef nockurn fyrster kome hann til mijn, ad spala sier.

Þu ert root til Uppruna minnar Salu, þar fyrer kann hun ecke neinstadar betur ad hvijla sig enn i þier hropa þu þessvegna til minnar Salar, og seig til hennar kom mijn Dufa, mijn Dufa, kom i Biargskorurnar, þad eru þijnar Under og Sar: Þu, Herra Jesu Christe ert hella mijns Hialprædes, a hvorre mijn Sala hvijler sig. Þinn elskulege Postule Thomas kunne ecke ad finna Roseme, firr enn hann hafde lagt sijnar Hendur i þijn Sydu-Sar. Sia, þar er vor Hialprædessens kiellda, þar er vor Fridar Uppspreta, þar er Brunnur vorrar Elsku. JE. minn Herra Jesu hvad brennande er þijn Elska! hvad hrein er hun, og fyrer utann allann Fallskleika! Hvad fullkomenn, hvad ofleckud, hvad stor, hvad ha, hvad einlæg er hun af ollu Hiarta! JE. lattu mijna Salu hvijla sig i þessare þinne Elsku, i þijnu Hiarta, i hvorju eingenn Svik, edur Flærd er nockur tijma fundenn; þar hvyler hun allra best, fyrer utann Otta, i stille, og er alldeilis ohullt um sig. JE. lattu mitt Sinne og Þanka hvijla i þier, so ad eg kunne ad heira þig talande i mier vingiarnlega, þu ædste Vingiarnlegleike! Lattu mijn Auga horfa a þig, þu hædsta Fegurd

og

og Pryde, lat myn Eyru heira' til þijn, þu ædste Kiærleike, lattu minn Munn smacka a þier, þu hædste Sætleke! Æ, ad eg mætte af þier luckta þa edla Lyfsens Ilman, þu edla Paradijsar Blomstur! Lattu mijna Arma umfadma þig, i Elsku og Unad semd, þu minnar Salar elskulegaste Brudgume! so ad mitt Hiarta meige gledia sig i þier, þu mijn Hiartans Glede! so ad minn Vilie meige alleina hafa Gyrnd til þijn, med stærstu Hiartans Eptterlangan, þu sem ert einasta Gyrnd mijns Hiarta! so ad mijn Skynseme meige þeckia þig alleina, þu sem ert su eilijfa Spekenn. og ad allar mynar Gyrnder og Tilhneigingar meige lhvyla i þier O Jesu, mijn Elska, minn Fridur, minn Fognudur og Glede, tak burt ur mijnu Hiarta allt þad sem þu ert ei sialfur! þu ert minn Rijkdomur i minne Fatækt og Volæde: þu ert mitt Hros og minn Lofstyr i gegn ollum vondum Umlestre og Baktale; þu ert minn Styrkur i mijnum Veikendum og Breiskleika, þu ert mitt Lyf i mijnum Dauda. Æ! hvi skylde eg ecke hvijla i þier med hvi þu ert mier vissulega allt? þu ert mitt Rettlæte, i gegn mijnum Syndum, minn Vysdomur, i gegn minne Favitsku; mijn Helgun, i gegn mijnum Ohreinleika; mitt Frelse og Endurlausn i gegn

minne

minne Fordæmingu. Kom til mijn og stilltu mitt Hiarta, hallttu imier þitt Sabbath, og þinn Hvijlldar dag, lattu mig heira þad þu imier talar, þu eilijfa Ord Fodursens, lattu mig finna, ad þusem ert mitt Lijf, lifer i mier; lat mig fornema, hvad innelega, þu minn Kiærleike elskar mig, hvad hiartanlega þu mig huggar, endurnærer, supplyser, og gledur, mitt Traust, mijn Endurnæring, mitt Lios og mijn Glede. Og med þvi þu hefur gefed mier allt þitt Hiarta, þa lat mig og eirneñ aptur a mot gefa þier allt mitt Hiarta, Lattu mig alldeiles ganga ut fra mier sialfum, uppa þad þu meiger aptur a mot ganga inn til mijn. Hialpa þu mier til ad giora mitt Hiarta bert og naked, taust og lidugt fra heimenum, so ad þu kunner ad uppfylla mig med himneskum Gafum, O! JEsu mijn Hiartans Unun, þu heilaga Hvylld, og Roseme minnar Salar, fær mig til þinnar Roseme, i Hvijlld, og Nader eilijfrar Saluhialpar, hvar ad er Gnægd Fægnadarens, og gledelegt Lyf til þinnar hægre Hendar eilijflega. Amen.

Aunnur Ben.

Um Herrans Christi andlega Trulofun med vorum Saluth.

O hen-

O Herra JEsu Christe, þu frijdaste a medal Mannanna Barna, þu trufastaste, astudlegaste, vinsamlegaste, og allra yndeslegaste Brudgume vorra Salna, þu hefur sagt: Eg vil trulofa mig þier ad eilijfu, ja jeg vil trulofa mig þier i Rettlæte og Dome, ja eg vil trulofa mig þier i Trunne, og þu skallt þeckia Drottenn. Eg þacka þier af Hiarta, fyrer þijna grunnlausu, heitu, hiartanlegu, heilogu, og hreinu Elsku, med hvorre þu hefur alla tijma elskad mig. þu hefur bevijssad mier þijna storu Elsku, þvi ad þu ert ordenn Madur, þar þu tokst uppa þig manndomlega Natturu, þad er mannlegann Lykama og Sal, i eining þinnar Personu, og samteingder hana vid þinn eilijfa Guddom, oadskilianlega, og osunduslijtanlega ad eilijfu. Ne hvorsu huggunarsem elskuleg og astudleg Samteinging er þad, ad Gud er Madur, og Madur er Gud. Hvad kunne þo ad vera vinsamlegra, og mannliuflegra? Þar med hefur þu vottad, ad þu vilier so samteingia þig vid mig, ja, vid alla retttruada Christna Menn, og ad vier skulum verda med þier, eirn Lijkame, eitt Hollð og Bein, eirn Ande, og eitt Hiarta. Þar til hefur þu skickad þa Heilsgu Skyrn, og fyrer hana teingdt, trulofad, og bunded þig vid mig; ad hun sie mier Sattmaale godrar

Sam-

Samvitsku vid þig. Og med því þu hefur helgad þijna hreinu, og edla Manndomlegu Natturu, sem þu tokst uppa þig, so ad hun er fyrer utann Synd og Fleckun, alldeiles Eingelhrein, ja, hreinnre enn Einglanna Nattura: so hefur þu mig i þeirre H: Skyrn, og eirnenn hreinsad fyrer Vatns Baded i Ordenu, so þu tilbigger þier sialfum dyrdlegann Sofnud, sem aungva Fleckun, edur Hrucku, ellegar þesskonar hefde: helldur; ad hun sie heilog og ostraffanleg. So hreint, og fullkomlega hreint, hefur þu þveiged oss med þijnu Blode, so þar er eingenn Synda-Fleckur epter; þu hefur og so samteingt þig vid oss fyrer þinn Heilaga Anda, og samanbunded til eins Lijkama, og samteingt oss vid þig, fyrer þa Heilogu Kvolldmaltijd, fyrer heilsusamlega Nautn þijns heilage Holds og Blods, hvar med þu gefur oss allann þig sialfur, þitt Lijf, þinn Anda, þitt Hold. og Blod, ja, þinn guddomur, og manndomur er vor eigenn, allur Christur er vor Eign, og þu villt vera i oss og vier verdum i þier. Þu hefur af storre Elsku fyrer oss offrad þijnum heilaga Lijkama og Blode a Krossens Alltare. Med þui þu hefur eitt sinn feinged Elsku til vor, þa hefur þu þvilijka eina mikla, og stoduga Elsku til vor, sem sterkare er enn Daudenn, þitt

Vandlæte er so fast, sem Helvijte, þess Glædur eru brennade Glædur, og Drottens Eldur, so ad morg Votn kunna ecke ad utslockva þennan Kiærleika, nie Straumarner ad kefia hann, og þo Madur villde gefa øll Audæfe sijns Hus fyrer Kiærleikann þa gyllder þad þo eckert.

Æ, minn Vin hvad fagnande er þitt Hiarta! hvad vakande er þin Elska! þad er raust mijns Kiærasta; sia, hann kemur stockvande a Fiollunum, og stediande a Halsunum: Minn kiæraste er lijka sem Hreindijr, edur ungur Hiortur, minn vin, min elskhuge, er hvijtur og raudur, utvalenn a medal margra þusunda; hans Hofud er sem besta Gull; hans Kinnbein eru sem varande Jurta makarans Alldengardur: hans Varer eru sem Roser og Liliur, af hvorium ad drijpur rennande Myrra; hans Hendur eru lijka sem Gullhryngar, hladner med Turchose; hans Lijkame er sem skijnande Fijlsbein, pryddur med Saphir; hans Bein, sem Marmara-Stolpar, grundvallader a Fottum af besta Gulle. Æ þu allra frydaste Brudgume, upptendra þu i mier eina hiartanlega innelega og brennande Elsku, kyss þu mig med Kosse þijns Muns: endurnær þu mig med þijnum lifanda og velluctanda Blomsturs Ilm; Svala þu mier med eplum þinnar Elsku; legg þijna vinstre Hond under mitt Hofud, og

og þijn hægre Hønd fadme mig. Kom minn Unnuste i minn Alldengard, og et þijna edla Averte, set mig sem eitt Innsigle a þinn Armlegg, tak burt ur mijnu Hiarta, allt það, sem þijna Elsku kann ad hindra i mier: fra snu þu og leid mijna Sal, fra ollum skopudum Skiepnum, og fra allre Lyst og Elsku til Heimsens: gior hana nakta og bera af ollum Fardneskum hlutum, uppa það ad þu alleina kunner ad trulofe þig, og samteingia þig henne; so þu meiger alleina hafa hana, og eiga, og eingenn annar med þier.

Þu allra frydaste og ædste Kennemadur, i heilogum Skruda og Skarte, eina Jomfru hlijtur þu ad taka til eckta, sem ecke er fleckud af Heimsens Elsku, edur annarlegre; þvi lijka Sal tekur þu alla ad þier; yfer soddann eirnre Sal gledur þu þig þusundsinnum meir, enn eirn Brudgume gledst af sinne Brudur: soddann eina Salu hefur þu þusundsinnum kiærare, enn eirn Unnuste sijna Unnustu: Fyrer soddann Salu openberar þu þig, og allt þitt Hiarta, hver sa sem þig innelega, og af Hiarta elskar, fyrer þeim openberar þu þig, og það innilega af Hiarta. Æ myn Sal forgleim þu Heimenum ollum, og snu þu þier aldeiles ad þijnum Brudguma, þa mun han hafa list a þinne Fegurd; þa mun hann samteingia sig vid

þig, og þu munt þeckia Drottenn. Hann hefur gefed þier alla sijna Elsku, og þar med samteingt sig alldeiles vid þig. Enn þad þu kant ecke med ollu, ad samteingia þig vid hann, þad kemur þar af, ad þu hefur ecke gefed honum alla þijna Elsku. Æ, hvad opt geingur þesse astudlege Brudgume um krijng, þar og þar, leitande epter eirnre vinsamlegre og elskulegre Sal, sem er ofleckud Jomfru, hvorre hann kunne ad trulofa sig. Æ. hvorsu ynnelega kiæra hefur hann soddann truada Sal, ad hann vill giarnann forlata þusund Himna, og bua i soddann yndeslegre Sal, med henne tekur hann allt til þackar, Lucku og Olucku, Lijf og Dauda: hann tekur uppa sig þvilijkrar Salar Kross, og ber hann so sem være hann hans eigenn, hann lijdur med henne, erfidar, og mædest med henne, hann er sorgande med henne, hann græt ur med henne, hann leider hana i gegnum Angist og Hormung, i gegnum helvyte og Dauda med sier, og lijka sem Kross og Daude kunna ecke ad taka fra honum, hans Manndomlegu Natturu, og skilia hana vid hann: So kann ein genn Hormung, nie Angist, ecke Sverd, nie Hungur, ecke Einglar, nie Hofdingiadoma r, hvorke Hæd, nie Diup, hvorke þad Na læga nie þad Okomna, hvorke Lijf nie Da ude, ad taka þvilijka Sal fra honum, nie S ilia hana vid hann, þvi hann hefur trulofad

sig henne ad eilijfu. AE! hialpa þu Drottenn Jesu, ad vier peckium þessa dijrdlegu og himneske Trulofun, og huxum rett um þessa Konungegu eilijfu Eining, og blijfum vid þig i Elskunne eilijflega trulofader og samteingder Amen.

þridja Bæn.

Ad Madur fyrerlyte Heimenn.

O! minn allra elskulegaste HErra JESU Christe, sem ert Drottenn Dyrdarennar; þvi mun eg vesol Manneskia hafa haft so kiærann þennann auma og fafeingelega Heim? Hvad er þad sem eg hefe so heitt elskad? Eitt Blomstur sem visnar, eitt Gras sem skræst, og eirn Skugge, sem ad aungvu verdur. Þvi mun eg hafa vered so favijs, og fest mitt Hiarta vid so fanijtan hraksiæmann, og forgeingelegann Hlut? Hvar fyrer mun eg hafa vered so blindur, og lated mig so skamlega af Hiegomanum afvega leida? Þvi mun eg hafa so mikelega elskad eirn Skugga? og auked mier so mikla Þianing, fyrer saker þess sem ecke er neitt, so mikla Hrellig, so mikla Sorg og Mædu? Hvad kann þo eirn daudlegur Hlutur ad hialpa minne odaudlegre Salu? Hvar er nu oll Vegsemd Salomonis? er hun ecke sem eitt Blomstur uppvisnud? Hvar er hans Heidur, ef GUd hefur ecke heidrad hann? ad heidra GUd er Mannsens

sa riette Heidur, Sa sem mig heidrar, þann vil eg og heidra seiger Drottenn, þar fyrer, sa sem ecke heidrar GUd: hvor vill þann heidra? Heidur þessa Heims fer ecke epter neinum, helldur hlytur hann ad forganga, enn sa sem heidrar GUd, þess heidur varer ad eilijfu. Stort alit i Mannanna Augum, er eckert, þad varer stuttann tijma, enn ad vera af Gude mikels metenn, og ad ottast hann, þad varer eilijflega. Hvad hialpar stor Vegsemd i Heimenum, ef Madur hefur ecke Vegsemd hia GUde? ad vera mikels metenn af GUde, þad er einasta sa Heidurenn sem Madur ma gledia sig af; um hvorn Engellenn Gabriel sagde til Spamannsens Daniel, Þu elsku madur, þu ert GUde kiær og studlegur. Æ minn GUD lat mig alleina stunda epter þessum Heidre, so ad eg meige vera hier kiær, enn ecke epter Heimsens Vegsemd, hvar med eg verd hier ecke þeckur, helldur opeckur. Hvad kann þad ad skada Mannenn, þo hann sie foraktadur af Heimenum, ef GUd þar amote heidrar þann sama? Veittu mier þad Drottenn Jesu ad eg bere i þessu Lijfe þitt Brijxle, og þijna Forsman, so ad eg verde i odru Lijfe hlutakande þinnar Dijrdar, gef þu mier ad vyrda meir þijna Forsman, helldur enn alls Egyptalands, ja, allrar Veralldarennar Fiarsiodu og Audæfe. Hvad kann allur Veralld-

areinar Rykdomur ad hialpa mier, þegar eg a ad deya? Mun eg þa taka nokud med mier hiedann þar af? Nei, langt fiærre, þad verdur hier allt saman eptir. Lat mig þessvegna, O! sæte JEsu, bijhallda þeim eilifa Rijkdom, sem eg kann alldrei ad missa, þad er sialfum þier, þinne Nad og Miskunseme; þinne allraheilogustu Forþienustu, Syndanna Fyrirgefning, Heilogum Anda, og eilijfu Lijfe. Hitt annad sem blyfur i Heimenum, og med Heimenum, forgeingur: Er mier þad nockud til hialpar, þo eg hefde alls Heimsens Giæde? kann mig þad nockud ad skada, þo eg hafe þau ecke? A himnum er mier ætlud, su eilijfa, odaudlega, oforgeingelega, og ofleckada Arfleifd. Hvad er all Vellyst þessa Heims, og þessa daudlega Lijfs? Er hun ecke þad forbodna Trie, af hverju vier etum i oss Daudann? Er hun ecke klara Eytur? Færer hun ecke med sier Hiartans Angur, Sturlun, Kvalræde, Andvarpan, Samvitskunnar nagande Orm, Grat, og Ylfran? Seigia ecke þeir fordæmdu þessvegna i Spek: Book. Hvad hialpar oss nu vor Hoffrackt? Hvad stodar oss nu vor Drambseme? Hvad hofum vier nu af voru Rijkedæme og Metnade? þad er allt burt lided sem Skugge, og so sem Hliomur sem hia Lijdur. O Drottenn JEsu, lat mig

gle-

gledjast i þier einum, og mun minn Fognudur verda eilijfur. Lat mig einasta stunda þiñ Heidur, so verdur mijn Vegsemd eilijf? Lat mig epter aungre Audlegd leita, fyrer utann þig, og mun eg audugur verda um alla eilijfd. Lat mig hafa alla mijna Hrosun og Virding i þier, so mun mijn Vegsemd aungvann enda fa. Drottenn JEsu Christe, i þier hefe eg þusundsinnum meira Gots og Rykdom, enn eg verd adskilia vid i þessum Heime. Hvorsu miog sem eg verd af Mønnum foraktadur, þa hefe eg þo hia þier ætid meire Heidur, hvorsu sem Heimurenn hatar mig, þa umfadmar þu mig þo med meire Kiærleika. Þu ert mier sa triggvaste og stodugaste Astvinur: þo eg verde af ollum Vinum yfergefenn i Heimenum; hvorsu miklar Formælingar, og Bolvaner sem Heimuren hefur yfer mier, þa mun eg fa hia þier meire Blessann. I þier hefe eg langtum stærre Glede, enn oll su Sorg kinne ad vera, med hvorre allur Heimurenn kinne ad angra mig. I þier hefe eg allt, og þu ert mier allt og þo Lijkame minn yrde þusundsinnum deiddur, þa samt ertu Drottenn mitt Lijf. Ja, eilijft Lijf, og min eilijf Saluhialp. Amen.

(o)